

Eestlaste poolt võidetud auhind — Argentiina kuju

№ 15-16
1937
50 s.

Lehtise Leht

TOIMETUS:

Tallinnas Kuarli t. 8, Kaitseliidu Peastaabi ruumes.

Vastutav toimetaja: kolonel J. Maide
telefon 451-94.

Tegev toimetaja: kapten A. Truuvere
telefon ametis kv. 156-a,
kodus 465-01.

Väljaandja: Kaitseliidu Peastaap.
Tegevtoimetaja kõnetunnid teisipäeviti
ja neljapäeviti kella 10.00—12.00.

Kaastöö arvatakse tasuta alla, kui sellele
tasunõudmine on peale kirjutatud. Tarvitamata ja tagasi saatmiseks märkimata
käsitkirju alal ei holla.

*

TALITUS:

Tallinnas Kuarli t. 8.

Talitus on avatud iga päev kella 9—3.
Telefon 451-89.

Tellimishind aastas 6 krooni, 1/3 a. 3 kr.,
1/2 a. Kr. 1.50, kuus 50 senti.

Nr. 15/16

1937

SISUKORD:

- V. *Neggo*: Uus põhiseadus ja meie ülesanded selle elluviimisel.
J. *Saarlo*: Näituste hooaeg on käes.
— Nendest, kellega meie võistlesime maailmameistrivõistlustel.
V. *Härm*: Lasketulemusi maailmameistrivõistlustel.
E. *Paju*: Näituste ajal.
— Major T. Avingo 50-aastane.
— V. a. o. Aleksander Tomiste VR II/3 †.
V. *Härm*: Malmi laskerada.
— Eesti laskurite edu põhjused.
V. *Härm*: Laskurite ärasaatmine Helsingist.
— Suvi kodutütarde peres.
V. *Pirsko*: Uusi leiutisi gaasikurnade alal.
K. *Ehrmann*: „Kopiec Józefa Pilsudskiego“.
V. *Härm*: Kilde Malmi laskerajalt.
J. *Kaup*: Öö õitsiplatsil.

Kõige tulusamaks fosforväetiseks

r u k k i l e

on

segafosfaat

10-aastased väetiskatsed on tõendanud, et 2 kotti (200 kg) segafosfaati hektarile on annud 200—250 kg terade enamsaaki, lisaks veel õlgede enamsaak ja järelmõju ristikheina juures. Superfosfaat on annud 190—230 kg enamsaaki. Segafosfaat on ka hinnalt odavam kui igasugune superfosfaat

Ar 937 P
kaitse

EESTI
RAHVUS-
RAAMATUKOGU

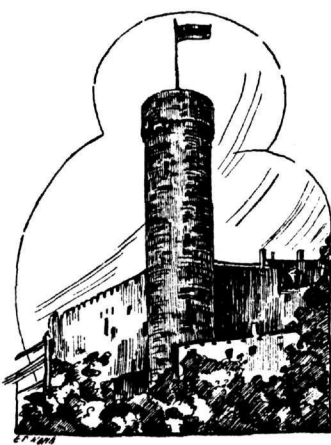
Kaitse Kodu!

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 15 '16

Tallinnas, kesknädalal, 18. augustil 1937

XIII aastakäik

UUS PÕHISEADUS JA MEIE ÜLESANDED SELLE ELLUVIIMISEL

„Kaitse Kodu!“ kirjutanud Rahvuskogu liige dir. V. NEGGO

Kuus kuud on Eesti rahva volitusel tegutsenud Rahvuskogu suure innu ja armastusega teinud tõhusat tööd, et luua meie riiklikule elule uus alus uue Põhiseaduse näol. Iga väikseimgi küsimus on sõelutud igakülgselt ja asjatundlikult läbi, et lahendada seda kõige paremini. Nüüd lebab Rahvuskogu suure ja väärtusliku töö tulemus meie ees laual. Veel veidi aega, ja ta hakkab maksma meie tulevase riikliku elu alussambana.

Meie riikliku elu vääratamatuks ja kõikumatuks alussambaks võib see uus Põhiseadus kujuneda ja ta võib püsima jääda aga ainult siis, kui teda hoiab ja kindlustab ning kannab meie rohke usaldus ja lugupidamine.

Selleks aga, et rahvas võiks jagada oma usaldust ja lugupidamist meie Rahvuskogu tööle, peab ta seda uut Põhiseadust ta peajoonetes ka küllaldaselt tundma. Seks otstarbeks olgu siis siinkohal ette võetud lühike uue Põhiseaduse analüüs ja ta võrdlemine meie seniste Põhiseadustega, et selle najal jõuda veendumusele ta paremusel.

Võimude vahekord.

Tähtsaimaks osaks igas põhiseaduses on küsimus, kuidas on jaotatud võim üksikute riigivalitsemise funktsionääride vahel. Sel-

lest oleneb, kas ka meie uues Põhiseaduses on suudetud vastavalt rahva soovile ja otsusele luua säärast võimude tasakaalu, mis kindlustaks meie riigi valitsemises tarvilise püsivuse ja kõikumatusel, mis on kindlamaks pandiks iga rahva rahuliku arenemise võimaldamiseks.

Kui meie esimeses Põhiseaduses oli kogu võim antud parlamendi kätte, nõnda et võis kõnelda parlamendi diktatuurist, ning 1933. a. Põhiseaduses jällegi riigipea — Riigivanem — oli külvatud üle säärase võimuküllusega, mida võisid kadestada kõik praegused keisrid ja kuningad, siis näeme uues Põhiseaduses, et igale riigivalitsemisest osavõtvale institutsioonile on antud kätte oma paras osa.

Riigipea.

Riigipeale — Vabariigi Presidendile — on jäetud küllaltki võimu riigielu järjekindlaks juhtimiseks, ilma et teda oleks tehtud kõikvõimsaks diktaatoriks. Ta kätte on usaldatud Vabariigi Valitsuse ja selle üksikute liikmete ametisse kutsumine ja ametist vabastamine, kui neid ei kanna enam parlamendi hooldus või kui nad ei vasta enam oma kõrge ülesande nõudeile, kuid ta võib katkestada või isegi hoopis lõpetada parla-

mendi tegevuse, kui see kipub kalduma ebasoovitavale teele, ja määrata uued parlamentivalimised, mille kaudu rahvas saab anda otsust selle kohta, kas ta on rahul senise parlamendi tegevusega või soovib ta selles muudatust ja seniste sihtide revideerimisele võtmist. Seejuures aga on riigi rahakoti üle vabalt otsustamine, mis 1933. a. Põhiseaduse järgi oli täiesti antud riigipea võimkonda, uue põhiseadusega usaldatud uuesti parlamendi kui rahvaesinduse kätte. Samuti on reguleeritud riigipea võimkond mõnes teiseski küsimuses vastavalt vajadustele ja meie seniste riiklike kogemuste alusel. Nii ei ole siis meie tulevane riigipea tehtud „nukk-presidendiks“, nagu seda taotelid mõned ringkonnad, vaid parajal määral tegeliku võimuga varustatud riigipeaks, kes vastavalt rahva otsusele juhib riiki tema poolt ametisse kutsutava valitsuse ja parlamendi kooskõlastatud koostööl.

Kahekojaline parlament.

Teiseks tähtsaks muudatuseks võrreldes eelmiste põhiseadustega on vastavalt rahva otsusele parlamendi kahekojaliseks muutmine. Juba Rahvuskogu enese töö juures võis tähele panna, missuguseid paremusi annab see muudatus, sest ka Rahvuskogu oli juba kahekojaline. Paralleelselt samu küsimusi sõeludes ja kaaludes jõuti nii mõnigi kord kahesugustele seisukohtadele, mis tulid hiljem viia kooskõlla. Ning nende kooskõlastamiste juures, kus kummagi omaette kaalutud seisukoha kasuks tuli ette tuua vastavaid põhjendusi ja väiteid, selgus veel nii mõnigi küsimus lõplikult, mis ilma selleta oleks ühekojalise parlamendi tegevuse juures jäänud ühekülgeks ja sellega koos riiklikele huvidele mitte küllalt sobivaks. Tuli ka puhkudel, kus kahe erineva seisukoha kaitseks toodi ette küllaltki kaaluvaid väiteid ja vastuväiteid, teinekord paratamatult ehitada „kirik keset küla“, mis ehk täiel määral ei suutnud küll rahuldada kumbagi poolt, seevastu aga üldsus ele võis olla ikkagi kõige kasulikum ja vastuvõetavam. Ent peaks ju olema kõigile selge, et ükski seisukoht maailmas, vaatamata sellele, et ta on igati põhjendatud ja kaalutud, ei saa ju olla igähele täiel määral vastuvõetav. Ikka ja alati leidub sääraseid, kes ka kõige loogilisema ja läbikaalutuma seisukohaga ühel või teisel põhjusel ei taha nõustuda. Märkimisväärne on siiski, et kogu Rahvuskogu tööde kestes leidub vaid viis küsimust, kus kokkulepe jäi saavutamata ning mis Rahvuskogu üldkoosolekul tulid otsustada häälteenamusega. Ja kui vaatame, mis küsimused need

olid, siis näeme, et need ei olnud mingid jumal teab kui põhjanevad küsimused, mis ühel või teisel määral oleksid võinud avaldada sügavat mõju meie riikliku elu arenemisele, vaid olid rohkem tundeküsimused, maitseküsimused, mille üle öeldakse raske olevat vaielda: 1) riigipea nimi (president, riigivanem); 2) parlamendi nimi (rahvaesindus, riigikogu); 3) hääleõigusliku kodaniku vanus (22 või 23 aastat); 4) parlamendi volituste aeg (4 või 5 aastat) ja 5) vabakutseliste valimiskogu koosseis esindaja valimisel II kotta (5 advokaati, 3 arsti, 2 rohuteadlast või 7 advokaati, 2 arsti, 2 rohuteadlast).

Esimene Koda.

Erinev eelmistest põhiseadustest on esimene koja valimise viis ja kandideerijate kuika valimise õiguseliste koosseis. Senise proportsionaalse valimisviisi asemele on otsustatud uues põhiseaduses panna maksma isikuvalimine enamusvalimise põhimõttel. See oli juba ammune meie rahva nõue, et valijal võimaldataks valida kindlat isikut, mitte aga pikka kandidaatide nimestikku, millest valija tundis vaid mõnd üksikut nime ning sellega koos valis parlamenti rea isikuid, kellest tal puudusid igasugused teadmised ning kes hiljem parlamendis tihti osutusid vaid lihtsaiks käetõstjaks, kellest tegeliku seaduseandliku töö juures ei olnud peaaegu mingisugust kasu. Nii siis jagati kogu riik 80 valimisringkonnaks, kellest igaüks häälteenamusega valib ühe esimese koja liikme. On selge, et siin saab igaüks teadlikult valida just seda isikut, keda ta soovib parlamendis näha ja keda ta seaduseandlikuks tööks peab kõige kohasemaks. Kandideerijate vanus, mis oli seni 20 aastat, tõsteti nüüd 25 aastani ning hääleõiguslike kodanike vanus 20 aastalt 22 aastani. See tagab valimiste toimingu kaalukust ja kindlustab suurel määral, et seaduseandlikust tööst ei tule osa võtma üsna noorukesed tuulispead, kel võib küll olla kõige õilsam soov teha tähtsat riiklikku tööd, kuid kel sel alal puuduvad alles vajalised kogemused. Väga tähtis on ka asjaolu, et ajateenijail sõdureil ei ole enam hääleõigust. Kuid meie Kaitseväge kui riikliku olemasolu valvur ja kindlaim tugi peab seisma väljaspool poliitilist võitlust ainsa ülesandega — kaitsta riiki ja rahvast ja ta iseseisvust ning vabadust.

Teine Koda.

Raskeimaks pähkliks Rahvuskogu töös oli kahtlemata Teise Koja moodustamine ja selle ülesannete fikseerimine. Puuduvad meil

ju sel alal alles igasugused kogemused ja ka meie rahva iseloomule vastavad eeskujud mujal maailmas. Siin tuli ajada enesel esimesi vagusid, nii-ütelda valmistada uus mood. On võimalik, et neis küsimusis Rahvuskogu kõigist pingutusist hoolimata ei ole leidnud parimat lahendust, kuid seda peab näitama tulevik ja meie tulevaste parlamendide elu- ja töökäik. Ja kui peaks ilmema, et siin ei ole tabatud just täpset märki, siis on siin alati võimalik teha parandusi, sest rahvas ei ole seaduse jaoks, vaid seadus, ka põhiseadus, on rahva jaoks. Igatahes sooviti, et Teise Koja koosseis kujuneks küllaltki kaaluvaks ja autoriteetseks, et ta võiks täita seda suurt ülesannet, mis veeretatakse ta õlule — olla Esimese Koja tegevuse kontrollijaks, ta võimalikest poliitilistest kirgedest dikteeritud liiga äärmustesse sattuvate sammude pidurdajaks ja ta õigele rajale tagasijuhtijaks. Seetõttu kõigepealt otsustati Teise Kotta kandideerija vanus tõsta 40 aastani ning lubada sinna kandideerida ainult neil kodanikel, kes oma senise tegevusega on üles näidanud väärikust ja ausast tööst lugupidamist ning kes oma erialal on juba tegutsenud pikemat aega, seega seda põhjalikult peavad tundma. Teise Koja ülesannete hulka kuulub ka tarbe korral valitsusele umbusalduse küsimuse arutamine, mis puhul tal tuleb kanda ka täit vastutust oma sammude ja otsuste eest, ning tema algatada on Põhiseaduse kuulutamise küsimus. Nende ja ka kõigi teiste seaduseandluse küsimuste kaasaotsustamine paneb tema õlgadele suure ja tähtsa ülesande, kuid ka suure vastutuse rahva ees. Tahame olla veendunud, et ta sellega väärikalt toime tuleb meie rahva ja riigi üldiseks kasuks ja eduks.

Vabariigi Valitsus

peab uue Põhiseaduse järgi omama nii parlamendi kui ka riigipea usalduse. Mõnelt poolt on avaldatud arvamist, et see kahekordse usalduse nõue võib pidurdada valitsuse tegevust, kuid teiselt poolt ei saa aga endale ka ette kujutada olukorda, et võiks tegutseda valitsus, kel puuduks kas parlamendi või riigipea usaldus. Asi on uues Põhiseaduses aga lahendatud nii, et valitsus ei ole tehtud enam ka parlamendi mängukanniks, nagu see oli meie esimese põhiseaduse järgi. Nimelt, kui valitsus peaks kaotama parlamendi usalduse, siis riigipea võib anda rahva otsustada, kas parlament valitsusele oma umbusalduse avaldamisega on talitanud rahva seisukohast lähtudes või on ta ise kaotanud rahva usalduse. See on tugev relv valitsuse käes parlamendi vastu, kui

viimane peaks talle tegema ülekohut, ja hoiab parlamenti tagasi talle põhjendamatu või kergel käel umbusaldust avaldamast. Sel kombel on valitsusel, kui ta oskab tabada rahva meeolu ja soove, täiesti kindel tegevusevabadus ja ta võib kedagi kartmata minna oma sirget rada, mis kahtlemata tuleb suureks kasuks meie riigile ja loob kogu meie poliitilisele elule vajalise stabiilsuse ja sihikindluse.

Õiguskantsler.

Uue Põhiseadusega luuakse meie riigis veel üks institutsioon, mida meil seni ei olnud. See on Õiguskantsleri instituut. Kuna riigipea tegelikult peab juhtima riiki, siis peab tal olema ka võimalus kontrollida valitsusasutuste tegevust, kas ka kõik sünnib seal vastavalt seaduse nõudeile. Selleks on Õiguskantsler, kes leitud seadustest kõrvalekaldumistest peab kandma ette riigipeale ja esitama ka aruanded parlamendile, et oleks võimalik juhtunud eksimusi parandada ja seadustest kõrvalekaldumiste puhul vahele astuda ja asutuste tegevust juhtida tagasi seaduslikule alusele. Sellega välditakse nii mõnedki halbused, mida seni on ette tulnud meie riiklikus elus.

Riigipea valimine.

Meie esimese põhiseaduse kohaselt valis riigipea parlament, 1933. a. põhiseaduse järgi aga rahvas. Selle juures seadis rahvas ise ka üles valimisele tulevad kandidaadid. Et vältida riigipea kandidaatide ülesseadmise rahva poolt kaasaskäivat poliitiliste kirgede ülespiitsutamist ja meie lugupeetavimate kodanike ebasüüdsat materdamist ja mustamist ning kindlustada seda, et tõepoolest ainult meie parimaid kodanikke seatakse üles kandidaatideks riigipea kõrgele ametikohale, näeb uus Põhiseadus ette uue mooduse riigipea kandidaatide ülesseadmise korras: Seda võivad teha ainult säärased kõrged asutused kui seda on 1) Esimene Koda, 2) Teine Koda ja 3) 120 omavalitsuste esinduskogude poolt seks puhuks eriti valitud kodanikku. Igaühel neist on õigus seada üles juht kandidaati, kellede hulgast siis rahvas hääletamise teel valib riigipea. Peaks seejuures aga juhtuma, et kõik need kolm asutust, igäüks iseseisvalt, esitab kandidaadiks riigipea kohale ühe ja sama isiku, siis ei lähe see kandidaat rahvahääletusele, kuna on ju mõttetu toimetada rahvahääletust üheainsa kandidaadi puhul, vaid samad ülalooteldud kolm kõrget asutust moodustavad ühise valimiskogu, kus üksik kandidaat tuleb valimisele. Saab see üksik

sik kandidaat sel valimiskoosolekul vähimalt $\frac{3}{5}$ häältest enda kasuks, tunnistatakse ta riigipeaks valituks. Ei saavuta ta seda kvalifitseeritud häälteenamust, asuvad ülalnimetatud asutused uuesti kandidaatide ülesseadmisele ja mitme kandidaadi puhul läheb otsustamine ikkagi jälle rahva kätte otsustamisele.

Põhiseaduse muutmine.

Kuna seni Põhiseaduse muutmise oli tehtud nii raskepäraseks, et see otsus peaaegu võimatuks või selle teostamine oli paratamatult seotud rahvamasside kunstliku ülespiisutamisega üksteise vastu, mis võis kergesti viia suure hädaohtu kogu meie riikliku elu, veelgi rohkem — võib muutuda hädaohtlikuks isegi tema olemasolule, siis tuli siin selle küsimuse lahendamiseks paratamatult ette näha uusi vorme. Tuli arvestada ka säärase ilmse asjaoluga, et täiesti mõeldamatu on viia laiade rahvahulkade otsustada pikki, keerulisi, ent siiski põhjanevaid seadusi täies ulatuses, kuna raske on nõuda lihtsalt kodanikult, et ta keerulisest paragraafide rägastikust leiab selle õige tuuma ning selle üle siis otsustab erapooletult ja õiglaselt. Kõiki neid asjaolusid arvesse võttes on nüüd uues Põhiseaduses asi lahendatud nõnda, et põhiseaduse muutmist peavad otsustama parlamendi mõlemad kojad kvalifitseeritud enamusega. Seejärel lähevad nad koju ning valitakse uus parlament. Ja kui ka selle mõlemad kojad otsustavad üksmeelselt esitatud Põhiseaduse muutmise, siis hakkab see maksma. Seejuures on aga jäetud veel riigi peale õigus, kui ta leiab selle vajalise olevat, parlamendi poolt vastuvõetud Põhiseaduse muutmist panna rahvahääletusele või pöörduda rahva poole küsimustega Põhiseaduse muutmise kohta. Kui need küsimused rahvahääletusega on otsustatud, on parlament kohustatud rahvahääletuse otsusele vastavalt võtma Põhiseaduses ette vastavad muudatused. Nii näeme siis, et kuigi Põhiseaduse muutmise tulevikus on tehtud kergemaks, ta siiski vajab mitmekordset kaalu-

mist ja mitme parlamendi kvalifitseeritud enamuse poolt olemist või tarbe korral ka rahva enese otsustamist, et võime olla ikkagi kindlad selles, et Põhiseaduse muutmist ei võeta ette ega teostata kergel käel, vaid ainult siis, kui selleks leidub tõsine vajadus.

*

Analüüsides üldjoontes uut Põhiseadust ja võrreldes teda meie seniste põhiseadustega peame kõigepealt konstateerima, et ta on koostatud vastavalt viimasele rahva otsusele ja tagab oma uue struktuuriga kindlama ja püsivama aluse meie riiklikule elule kui seda suutsid senised. Eriti tähtis on see meile, kaitseliitlasile, naiskodukaitsjaile, Noorte Kotkaste ja Kodutütarde juhtijaile, kes me end kõik vabatahtlikult oleme rakanud meie riigi ja rahva teenistusse, tahtes seista valvel ta rippumatuse ja vabaduse eest, töötades ta parema ja õilsama tuleviku eest, kasvatades meie noort põlve riiki kandjaks, ustavaks ja tahtejõuliseks kodanikuks. Ära tundes ja veendudes uue Põhiseaduse paremusel peab seepärast olema meie kõigi ülimald ülesandeks selgitada meie kaaskodanikele selle uue Põhiseaduse maksamahakamise vajadust, kanda temas asetleidvaid põhimõtteid ja uuendusi meie rahva hinge, sulatada neid üheks tervikuks meie rahva sise-mise minaga, ühe sõnaga — sisendada rahvale veendumust, et see uus Põhiseadus on veri tema verest, liha tema lihast, on ta ise. Ainult siis, kui see sünnib nii, ainult siis, kui rahvas tunnustab uue Põhiseaduse oma suurimaks varanduseks, mida ta on valmis kaitsma ja hellitama kui oma last, kuid mida ta vajaduse korral on valmis ka veelgi parandama ja siluma, muutub uus Põhiseadus õnnistuseks meie riigile ja rahvale.

Selle õilsa ülesande teostamiseks jõudu ja tarka riiklikku meelt!

Näituste hooaeg on käes

Põllumajanduslike näituste hooaeg on käes. Tänavu peetakse üle riigi 14 põllumajanduslikku näitust, neist suuremad Tallinnas ja Tartus. Näitusi peetakse veel tänavu Jõhvis, Türil, Koerus, Haapsalus, Pöides, Väandras, Audrus, Mustlas, Piksaarel, Jõgeval ja Põlvas. Seega paljudes maakeskustes.

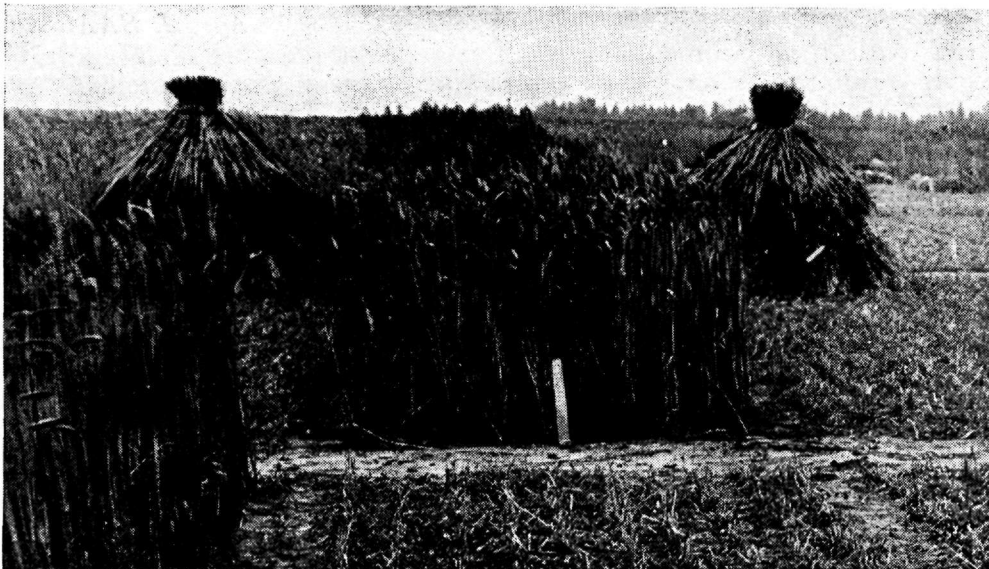
Põllumajanduslik näitus on saanud meil maarahva kogumiskohaks. Näitusele viiakse väljapanekuna parimad, mida enda talus toodetakse, kuid näitusele minnakse vaatama ka seda, mida kasvatatakse ja toodab teine põllumees. Kui meie liiklemisolu kümme aastat tagasi olid veel üsna rasked, siis oli näitus peaaegu ainuke koht, kus üks põllumees nägi, mida teine kasvatas ja kuidas ta seda kasvatas. Siis ei olnud veel võimalikud õppereisid enne heinaaega minna vaatama ja õppima teiste põllumeeste taludesse. Nüüd käiakse kevadel talus koha peal vaatamas, kuid käiakse veel rohkem vaatamas ka näitusil, mida kellelgi põllumehel on olnud välja panna.

Vanasti, vene riigi surve ajal, oli põllumajanduslik näitus üks väheseist rahvusliku olemise avaldusist ja sel ajal oli näitusel peale vaatamiseks ja õppimiseks välja pandud osa veel suur tähtsus rahvusliku enesetunde ja olemise õhutamiseks ja alalhoiuks. Ja tihti seepärast sõnal, mis näituse puhul ühes või teises kohas suuremale rahvahulgale öeldi, oli suurem tähtsus kui väljapanekuil. Ka väljapanekud ise sel ajal ei suutnud pakkuda seda, mida pakuvad nad praegu.

Näitus oli siis hulkade arvamisel kohaks, kuhu toodi rahvale vaatamiseks ja imetelemiseks kõiksuguseid „kahepeaga vasikaid“, olid need siis imed loomariigist või ka taimesaadusist. Sellast arusaamist ja tõekspidamist täies ulatuses peegeldab O. Luts'u „Kapsapää“. Muidugi ei olnud niisugune arusaamine näitusest üldine, olgugi et ka selleaegsed kõrgemad võimud niisugust mõtteviisi aitasid oma „arusaamistega“ näitustist levitada. Selle kohta Tallinna vanemal näitusetegelasil on teada võrdlemisi iseloomustav naljalugu meie selleaegsest kõrgemast võimust, kubernerist. See kõlab nii: näitusetegelasil tulnud korduvalt käia kubernerilt luba nõutamas näituse pidamise kohta. Kuberner iga kord püüdnud meestele õpetusi anda ja pärinud järele, kas näitusel esinevatel põllumeestel on teada ka mingisuguse kuulsa vene professori meetod kõrsviljade saakide suurendamiseks. Kuidas selle professori nimi oli ja mis moodi ta saake suurendas, see on ununud, kuid teada oli, et see oli mingisugune teoreetiline viis, millel tähtsus sai olla vaid peenral väikesel viisil kasvatades, kuid põllul ei omanud see mingisugust tähtsust. Kuid kuberner oli asjast vaimustatud ja tahtis ka, et tema alamad seda tarkust teaksid ja kasutaksid. Näituse luba saamisel tuli muidugi kubernerile taga kiita seda maailmaimet põllumajanduses ja lubada seda ka oma seltsiliikmetele-põllumeestele tutvustada. Nii see asi siis ka jäi ja ununes näitusetegelasil näituse avamise ajaks. Näituse avas kuberner või abi, kes tegi ka ringkäigu väljapanekute

Nii tehakse juure uudis-
maad, mis ka põuaaastal
saaki annab

Talvnisu katsepõllu koristamine Jõgeva katsejaamas

juure. Äkki paelus suure mehe tähelepanu eriti lopsakas ja hästi võrsunud kaerapõõsas, millel oli silt juures, mis näitas esiteks, kelle see vili oli, ja teiseks andis selgitust, et see lopsakas põõsas on kasvatatud kuulsa prof. N. järgi. See väljapanek rõõmustas eriti kubernerit, kuna siin oli selgesti igapäev näha, kui häid tulemusi annab kubernerit lemmikprofessori viisi järgi kõrsviljade kasvatamine. Kuberner ei jätnud seda väljapanekut ka unustusse, vaid määras sellele endanimelise auhinnana 100 rubla. Suur oli aga kubernerit saatja näituse tegelase kimbatuse, kui kuberner temalt lähemalt selle väljapaneku kohta pärima hakkas. Kubernerit saatjale näituse tegelasele oli see väljapanek täieline üllatus, kuna seda mõni minut enne näituse avamist, millal ta näitust üle vaatas, kohal ei olnud, samuti polnud seda ka näitusele üles antud. Kuid suurele mehele ei sobinud seda kuidagi seletama hakata ja sellega tema meelega endale tõmmata, pealegi kui kuberner temale juba oma kõrgema auhinna oli määranud. Tuli kuidagi üht ja teist kõneldes välja rabelda, et kuberneril jääks tõsine mulje sellest „tõsisest“ väljapanekust. Hiljem aga sünnitas see vahejuhtum näituse tegelasele palju nalja, kuna sai selgeks, kust see väljapanek näitusele ilmus. Nimelt oli sama lopsakas kaerapõõsas veel näituse avapäeva hommikul oma lihavaid pikki varsi ülespoole sirutanud näituseplatsi ühes varjulises kohas oleval kompostihunnikul. Kuidas see sealt väljapanekute hulka sattus ja kes selles asjas peasüüdlane oli, on ununud, kuid see, et sinna külge oli kubernerit meelega pandud, vihjas sinna poole, et selle vingerpussi tegija pidi olema ka üks näituse tegelastest, kes teadis lähemalt kubernerit südamesoove. Talupidaja, kelle nimi ilutses sildil, pidas ka heast naljast lugu ja võttis kubernerit „autasu“ suurima rahuga välja. Kuhu see raha sai või milleks see kulutati, sellest vaikib ajalugu...

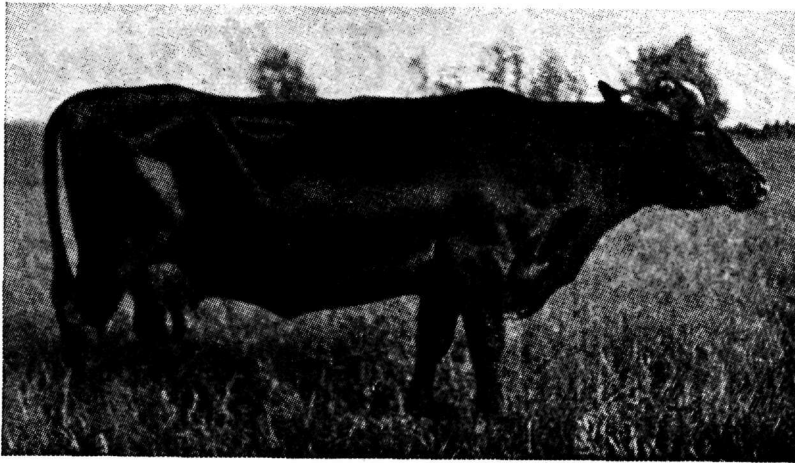
Niisuguseid ja teisi nalju juhtus siis näitusil. Eespool jutustatud lugu ühelt poolt ja Lutsu „Kapsapää“

teiselt poolt näitavad, mis moodi vaadati nii ühelt kui ka teiselt poolt vanematel aegadel näitusile. Näitus ise aga oli üldiselt võttes hoopis tõsisem ja sisukam ka siis, olgugi et sel ajal puudus vastav personaal näituse korraldajatel põllumeeste-seltsidel, kui ka see, et ei olnud nii suurt arvu instruktoreid — põllumajanduslikke nõuandjaid, kes oleksid suutnud kontrollida kõike, mida näitusile väljapanemiseks toodi, ja see tõttu tõesti tuli auhindamisel üheks tähtsaimaks aluseks auhinna saamisel kas või „kapsapää“ suurus.

Praegused näitused muutuvad aasta-aastalt sisukamaks, selle järele, kuidas areneb meie põllumajandus. Olgu põllumajandus üldtasapinnas arenenud nii kaugele kui tahes, ikka ulatavad üldtasemest välja tipud, millistena esinevad siin eeskujutalud, kus peremees ja perenaine nii põllul kui ka laudas suurima hoole ja püsivusega püüavad saavutada seda, mida õpetab moodne põllumajandusteadus ja mida on kätte saanud juba need põllumehed teistes põllumajandusriigis, kel saatus on võimaldanud aastasadasiid vabalt ja iseseisvalt oma põldu harida endale ja oma talu edasi viia enda huvides. Kuid meie põllumees, kel niisugune iseseisev ja kindel olemine on olnud üsna lühike, kestnud paljudel vaid niikaua, kui on olnud meil Eesti riik, see põllumees püüab ja jõuab hiiglasammudega järele eeskujumajapidamisile nii kodumaisile kui ka välismaisile. Kahjuks peab ütleva, et meil on siiski ka talusid, kus edu on väga pikaldane või seda ei ole hoopiski. Seal ei ole võimeline edu saavutama enam käesolev põlv, see jääb teha ja saavutada järeltulevale põlvele, kes nooruses liigub silmad lahti, ja kuigi seal oma kodu ei suuda pakkuda mingit ergutust oma talu edasiviimiseks, näeb ta seda kõrvalt naabri juurest, näeb kaugemaltki, ja kui tuleb temal aeg talu oma juhtimisele võtta, võtab ka tema nähtu ja kuuldu oma talu katsetusele, ning edu talu edasijõudmises ei lase end siis enam kaua oodata.

Mida võib siis tänava näitusil näha? Kas head või halba? Halba vististi kunagi näitusele ei tuuagi, kuna

See punane tõulehm oma kõrge toodanguga (aastas 184 kg võirasva) saaks näituseel kindlasti auhinna

headki jätkub näitusele väljapanemiseks küllalt, isegi niipalju, et tihti ei suudeta seda kõike äragi mahutada.

Tänavune loodus võimaldas viljal hästi kasvada. Üleriigilised statistilised andmed viljasaakide kohta näitavad, et tänavused saagid töötavad tulla suuremad kui olid seda viimaseil aastail. Eriti on maksev see talviljade, rukki ja nisu, kohta üle riigi. Suviviljade olukord on väga mitmesugune. Lõuna- ja Ida-Eestis tegi kevadsuvel põud liiga ja tõuviljad jäid seetõttu harvaks ja kiduraks. Mõnes kohas aitas viljade seisu veel parandada viimasel minutil tulnud vihm, kuid on ka kohti, kus vihm jäi hiljaks ja seetõttu jääb ka saak kasinaks ega ole ka midagi näitustele tuua. Kuid ka põua all kannatanud piirkondade näitusil peaksid väga ilusad olema väljapanekud uudismaadelt ja soodelt. Need väljapanekud peaksid põllumeestele veelgi rohkem julgust ja ergutust andma uudismaade ülesharimisele asumisel.

Heaks ja rahuldavaks töötab saak kujuneda Põhja- ja Lääne-Eestis ning saartel. Seal olid viimased paar aastat päris ikalduseaastad, ja seda enam tuntakse

seal nüüd rõõmu nii koristatud talviljade saagist kui koristamisel olevate suviljade heast saagist. Neis ringkondades peaks põlluviljade alal palju näituseväärilist olema.

Viimased aastad on olnud eriti hoogsad veiste tõuparanduse alal. Tõuloomade arv taludes suureneb alata, samuti on sugulavamajapidamiste arv tõusnud kõrgemale kui kunagi varem. Ja need majapidamised annavad kõik palju väärtuslikku näituste tarvis.

Siis hobuste kõrged hinnad on põhjustanud suurt huvi ka hobusekasvatuse vastu, ja kui võtta arvesse ka hiljuti maksimalkanud hobusekasvatuse seadust, siis hobuste alal peaks väljapanekuid tänavu rohkem olema kui kunagi varem. Sama on oodata ka teistel loomakasvatuse aladelt.

Üldiselt võib ütelda, et sisuliselt kujunevad näitused tänavu väga väärtuslikeks,

eriti just näitused kohtades, kus neid harvemini peetakse. Suured näitused kohtades, kus neid peetakse iga aasta, suudavad kordumist talude väljapanekute juures tasa teha muude väljapanekutega, olgu need siis katseasutusilt, asundusameteilt või mujalt, missuguseil asutusil ei ole võimalik esineda kõikidel näitusil.

Mitte üksi põllumeeste enda väljapanekud, vaid ka need väljapanekud, mis on toodud põllumeestele vaatamiseks ja ostmiseks, peaksid tänavu rohkem arvul esitatud olema, kuna tööjõu puuduse ja kalliduse tõttu põllumajanduses põllumehed on eriti huvitatud põllumajanduse mehhaniseerimisest ja kõikidest masinatest, mis seda aitavad teostada meie oludes.

Kokku võttes jääb soovida kordaminekut põllumeeste sügisestele suurpäevadele, kus näidatakse, mida on ise suudetud korda saata viimaste aastate kestel, kui ka vaadatakse, mida on saavutanud teised põllumehed, et siis seda, mis sobib ka enda talusse, seal kõrva taha kirjutada ja lähimate aastate kestel ka enda talus püüda läbi viia. Ja selleks edu!

Tõusev eliitpõlv E. Hollandi-Friisi karja alal Piistaoja talus

Nendest, kellega meie võistlesime maailmameistrivõistlustel

Eesti arvestas oma tugevate vastastega

Juba ammu enne maailmameistrivõistlusi, kui meil alles käimas olid treeningud ja veel puudus õige pilt meie meeskondade võimetest, kõneles kindral O. Sternbeck, et meil ikkagi tuleb arvestada Soome, Šveitsi, Rootsi, Ameerika, Inglismaa ja Norraga. Oli juttu ka Prantsusmaast ning teistest Lõuna-Euroopa riikidest, kuid neid ei peetud meile niivõrd kardetavaks kui eelpool mainitud riike. Aga kust võtsime siis endale julguse tükida vanade laskurmaade hulka, jättes tosinavõrra riike sootuks mainimata? Juba Lwowis 1931. a., millal meie esimest korda viibisime maailmaareenil, näitasime me tagajärgi, mis vähemalt meid endid rahuldasid. Ja mis kõige tähtsam, jätsime juba seal terve rea suurriike enese selja taha. Meie ei jäänud mitte viimasteks.

1933. a. meie ei võtnud osa Hispaanias, Granadas, peetud maailmameistrivõistlustest sel lihtsal põhjusel, et meie laskurliidul nii kaugele sõiduks rahalised ressursid puudusid. Aga 1935. a. Roomas olime me kohal ja tulime tagasi esimeste maailmarekordide ning maailma-

meistritiitlitega. Eks meie siis noil suuril rahvusvahelisel kohtamisel õppinud oma vastaseid tundma. Juba siis selgus, et tulevikus hakkavad maailmameistrivõistlustel „esimest viiulit mängima“ Šveits, Soome ja Eesti.

Kui avalikkusele teatavaks said meie treeningutulemused, mida küll salajas hoiti, siis oli enamvähem selge, et meil väljavaated kohaletulemiseks ei puudu. Šveits tundis meie vastu huvi, samuti ka Soome, kuid viimane ei pannud meie treeningutulemustele suuremat rõhku ja ütles: „Las eestlased tulevad siia ja lasevad siin, küllap siis näeme ja kõneleme...“. Omad treeningutagajärjed avaldas aga Soome laskurliit järjekindlalt oma ajalehis.

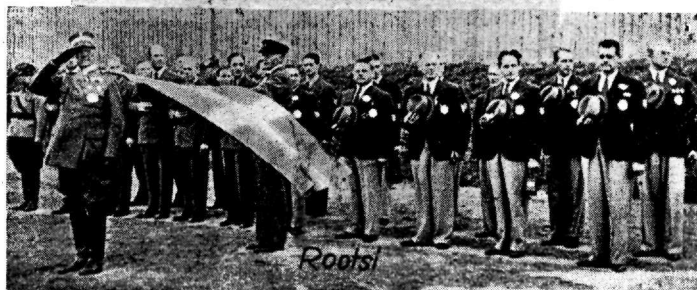
Viibides esimesi päevi Malmi laskerajal ning sooritades seal treening- või seeria- ning lõpuks meistermedalivõistlused, oli pilt üsna selge, kellega meil tuleb arvestada. Olgugi et seerialaskmisi ei saa võtta puhta kullana, saab aga siiski teatud ülevaate.

Soome poolt hakati õige pea ajalehtedes serveerima artikleid suurte kõmupealkirjade all ja küsimusmargiga taga: „Eesti viib ära Argentiina kaju“, jne. See vanade spordimaade ülistusmanööver võõrastele rahvastele polnud meile tundmatu ning meie ei pühendanud sellele suurt tähelepanu. Soome ise aga Šveitsi arvel (jutuajamine K. Zimmermanniga, kes ennustas Eesti tulekut vabapüssimatsis esikohale) tasandas endale võidu-, kuid halvemal juhul ka kaotuse- teed. Oleks Soome võitnud, milline rõõm! Eesti, kui kindel võitja, kaotas. Šveits ise surus aga end hoopis tagaplaanile, kui vana suurte võistluskogemustega maa. Ja seda said tunda nii eestlased kui ka soomlased sõjapüssimatsis marssal Mannerheimi kuldglobusele, kus Eesti ja Soome esmalt ära lasksid punktitooja — lamades ja põlvelt asendi — ning Šveits selle jättis hoopis viimaseks. Tal oli nüüd meie ja Soome kaks asendit teada ja tal jäi vaid järele lamades asendist välja pigistada viimast, et tulla maailmameistriks. Ja Šveitsile see õnnestuski. Ta võitis, olles Soomest parem vaid 3-silmalise ülekaaluga.

Iga päevaga hakkas rohkem ja rohkem kõrvu kostma nii ühe kui teise rahvuse suust, et Helsingi maailmavõistluste kaaluksiks on Šveits, Soome ja Eesti. Teiste rahvustega üldse nagu ei arvestatud, välja arvatud vahest Ameerika oma ainukese võistlusala — väikekaliibripüss lamades asendist. Paneb päris imestama, et Ameerika sellaseid laskureid üle „suure lombi“ saadab, kes ainult ühe võistlusala kaasa teevad. Ja ometi ei suutnud nad Eesti poolt püstitatud rekord — 1964 silma — ületada.

Ka laskesport on teatud määral loterii. Kui ei lähe hästi — kaotad, ja teha pole midagi.

Eesti võttis aga südame rindu ning tegi maailmameistrivõistlustel kaasa kõik matsid, välja arvatud hirve- ja tuldelaaskmine. See on jahimeeste eriala, ja kuna meie laskurite ridades jahimehi ei olnud, siis ei võetud neist ka osa. Soome kui võistluste korraldaja ja võistleja oma kodus tegi loomulikult kõik alad kaasa. See on ka ühe võistlusi-korraldava laskurmaa kohus. Ega siis rahvusvaheline unioon asjata võistluste korraldamist Soome kätte annud! Kuna Soome kõik alad kaasa tegi, siis loomulikult kõige rohkem auhindu päris ka tema. Aga Eesti tõi siiski Soomest ära

10 maailmameistritiitlit ja püstitas rea maailmarekorde. Nende ületamine pole enam kaugeltki nii kerge kui see 1935. a. rekordidega on. Terve rida 1935. a. rekorde jäi siiski püsima.

Kui nüüd analüüsida maailmameistrivõistluste peamatši tagajärgi, siis näeme, et see võistlus Eesti-Soome-Šveitsi vahel vägagi tasavägine oli. Meeskonna tulemusena võitsime Soomet 33 ja Šveitsit 45 silmaga. Püsti asendist võitsime Šveitsit kõigest 1 silmaga (1752 — 1751) ja Soomet 17 silmaga (1752 — 1735); põlvelt asendist oleme Soomest ees 13 ja Šveitsist 23 silmaga. Lamades asendist platseerus Soome uuesti teisele kohale ja jäi meist maha kõigest 3 silmaga grupi kohta (1918 — 1915) ja kolmandaks tuli hoopis Rootsi 1905 silmaga, olles meist 13 silma järel. Silmade kogusumma tõstis Šveitsi kolmandale kohale, kuna Soomel teine koht oli kindel. Meile tõi kindla võidu püsti asend.

Rootsi jäi neljandale kohale ning pidi alistuma Šveitsile 44 silmaga grupi kohta. Edasi olid 30—50-silmalised vahed Norra, Prantsuse, Saksa, Taani ja Läti vahel. Eesti-Läti meeskondade vahe aga 709 silma.

Ka sõjapüssimatšis konkureerisid esimese kolme koha pärast Eesti-Soome-Šveits. Meie neid tagajärgi siin ei too, kuna need on avaldatud eriarthikliks, kuid jällegi olid kannul Rootsi ja Prantsuse ning meie vana rivaal Ungari. Roomas ta võitis meid 1-silmalise ülekaaluga, Helsingis viis ta 2 silmaga ära Ukko-Pekka eriauhinna ja nüüd oli ta matšis 6-s ja meist umbes 100 silma järel. Edasi järgnesid Norra, Saksa, Poola ja Daani. Läti millegi pärast osa ei võtnud, kuid võistles sõjapüssiga kaasa vabapüssimatšis.

Sõjapüssimatši võitis Šveits, viies kaasa marssal Man-nerheimi kuldglobuse, jättes Soome 3 silmaga enese järele teiseks ning meid 16 silmaga kolmandaks.

Väikekalibri püssimatšis domineerisid Eesti-Soome ja Prantsuse, kuna kannul olid Rootsi, Norra, Saksa, Daani, Itaalia ning lõpuks Leedu ja Läti. Väikekalibri püss pole šveitslaste relv, kuid vahetevahel nad võistlevad ka sellest.

Eesti tuli siin põlvelt asendis maailmameistriks ning individuaalse maailmameistriks omandas H. Kivioja. Püsti asendist püstitati meie poolt uus maailmarekord. Aga kolmest asendist kokku tuli individuaalselt maailmameistriks prantslane Mazoyer 1157 silmaga; 2. V. Leskinen 1148 ja 3. G. Lokotar 1145 silmaga.

Eesti laskurmeeskond läks maailmameistrimatšile ka vabapüstolist, mis oli meile täiesti võõras ala. Vaevalt kaks kuud enne maailmameistrivõistlustusi saime kätte alles välismaalt vabapüstolid ja siis võis alata treening. Seda sooritati Tondil ning Narvas, kus asusid meie püstolilaskurid. Treeningutulemustega võidi rahule jääda, kuid on ju selge, et iga võistlus vajab süstemaatilist ja järjekindlat harjutust. Seda meil ei olnud, ja juhuslikke treeningutagajärgi ei saa võtta küllaldase kindlusega, samuti kui ei tohi kunagi loota, et laskur laseb homme välja sama silmade arvu kui täna. Tagajärjed on kõikumad, eriti veel siis, kui mõnest relvast on saadud liiati puudulik ettevalmistus.

Meie olime kindlad, et me vabapüstolist kohale ei tule. Aga kuna maailmameistrivõistlused peeti meie külje all, üle lahe, siis ei tekitanud see erilist kulu ka vabapüstolimeeskonna kaasaviimiseks. Lõuna-Euroopa riigid, nende hulgas ka Šveits, ja siis põhjapojad-soomlased olid meie poolt juba ette tunnustatud võitjad. Sündis ka siin teatud määral ime. Eesti meeskond tuli 5. kohale 2603 silmaga. Aga rahvusvaheliselt loetakse juba 2600 silma heaks tulemuseks. Tagajärjega jäidi rahule. Hea seegi.

Vabapüstoli alal Šveits näitas, et ta väärrib maailmameistri nime. Soome sammus tema kannul, jättes Lõuna-Euroopa riigid seljataha. Kolmandale kohale tuleb Rootsi, 4-dale Prantsuse, 5-dale Eesti. Neile järgnevad Ungari, Saksa, Poola, Itaalia ja Daani.

Üldises kokkuvõttes võib ütelda, et tulemustelt Põhja-maad ületasid siiski Lõuna-Euroopa riigid vabapüstoli laskmises.

LASKETULEMUSI

maailmameistrivõistlustel

Alljärgnevalt peatume Soomes äsja lõppenud maailmameistrivõistluste lasketulemuste juures, tuues seekordselt ära tähtsimate ja seega enam huvi pakkuvate matšide tulemused.

Matš vabapüssist.

Vabapüss moodustab igal maailmameistrivõistlusel peamatši ning sellele on välja pandud 8.800.000-sendine peaaahind — Argentiina kuju, milles on 35 kilo puhast hõbedat ja mis on kunstilisest küljest täiuslikkuse niival töötatud.

Vabapüssimatši võitis teatavasti Eesti. Eesti ja temale järgnenud teiste riikide tagajärjed kujunesid järgmiseks (tagajärjed on toodud järjekorras 5-meelise grupi kohta püsti, põlvelt ja lamades asendeist ning lõpptulemus):

1. Eesti	1752 + 1856 + 1918 = 5526
2. Soome	1735 + 1843 + 1915 = 5493
3. Šveits	1751 + 1833 + 1897 = 5481
4. Rootsi	1721 + 1811 + 1905 = 5437
5. Norra	1674 + 1799 + 1870 = 5343
6. Prantsuse	1667 + 1749 + 1859 = 5275
7. Saksa	1632 + 1728 + 1858 = 5218
8. Daani	1598 + 1746 + 1843 = 5187
9. Läti	1481 + 1589 + 1747 = 4817

Siin püstitas Eesti meeskond rea uusi maailmarekorde ning tuli maailmameistriks: püsti asendist 1752 silma — uus maailmarekord. Endine oli Šveitsi käes 1743 silmaga, mis püstitatud 1931. a. Lvovis. Põlvelt ja lamades asendeist jäid maailmarekordid puudutamata, missugused mõlemad seisavad soomlaste nimel — põlvelt 1866, püstitatud 1935. a. Roomas, ning lamades 1923 silma, püstitatud 1931. a. Lvovis. Meile töid aga kõik kolm asendit maailmameistrivõistlustel. Uue maailmarekordi püstitasime veel grupitulemusega 5526 silma. Endine rekord seisis soomlaste nimel 5488 silmaga, mille nad püstitasid Roomas 1935. a., omandades sellega Argentiina kuju.

Üksiklaskurite lasketulemused vabapüssist:

1. E. Kivistik, Eesti	353 + 381 + 390 = 1124
2. O. Elo, Soome	362 + 369 + 390 = 1121
3. G. Lokotar, Eesti	351 + 375 + 387 = 1113
4. K. Zimmermann, Šveitsi	352 + 374 + 381 = 1107
5. O. Horber, Šveitsi	347 + 374 + 385 = 1106
6. E. Oksa, Soome	345 + 367 + 391 = 1103
7. M. Ciocco, Šveitsi	344 + 371 + 387 = 1102
8. H. Kivioja, Eesti	348 + 371 + 381 = 1100
9. O. Ericsson, Rootsi	352 + 367 + 379 = 1093
10. K. Leskinen, Soome	346 + 380 + 374 = 1098
11. E. Grünig, Šveitsi	357 + 365 + 375 = 1097
12. A. Kukk, Eesti	349 + 373 + 375 = 1097
13. K. Johansson, Rootsi	341 + 372 + 380 = 1093
14. N. Vasenius, Soome	345 + 368 + 380 = 1093
15. A. Liivik, Eesti	351 + 356 + 385 = 1092
16. M. Amundsen, Norra	350 + 362 + 378 = 1090
17. B. Rönmark, Rootsi	335 + 377 + 377 = 1089
18. S. Dessle, Rootsi	352 + 345 + 388 = 1085
19. H. Kongsjorden, Norra	335 + 369 + 380 = 1084
20. V. Rögeberg, Norra	337 + 369 + 372 = 1078

Meeskondade lasketulemused eri asendeist:

Lamades

1. E. Oksa, Soome	98 + 95 + 99 + 99 = 391
2. E. Kivistik, Eesti	97 + 98 + 99 + 96 = 390
3. O. Elo, Soome	100 + 98 + 98 + 94 = 390
4. S. Dessle, Rootsi	98 + 98 + 97 + 95 = 388
5. G. Lokotar, Eesti	98 + 95 + 98 + 96 = 387

Põlvelt

1. E. Kivistik, Eesti	96 + 92 + 97 + 96 = 381
2. K. Leskinen, Soome	95 + 97 + 94 + 94 = 380
3. B. Rönmark, Rootsi	93 + 93 + 96 + 95 = 377
4. G. Lokotar, Eesti	95 + 93 + 92 + 95 = 375
5. O. Horber, Šveitsi	91 + 98 + 91 + 94 = 374

Püsti

1. O. Elo, Soome	89 + 87 + 96 + 90 = 362
2. E. Grünig, Šveitsi	89 + 92 + 86 + 90 = 357
3. E. Kivistik, Eesti	88 + 90 + 86 + 89 = 353
4. K. Zimmermann, Šveitsi	87 + 89 + 86 + 90 = 352
5. O. Ericsson, Rootsi	88 + 93 + 86 + 85 = 352

Gruppide tulemused:

1. Eesti 5526 silma.	4. Rootsi 5437 silma.
1. E. Kivistik 1124	1. O. Ericsson 1093
2. G. Lokotar 1113	2. K. Johansson 1093
3. H. Kivioja 1100	3. B. Rönmark 1089
4. A. Kukk 1097	4. S. Dessle 1085
5. A. Liivik 1092	5. T. Eriksson 1072
2. Soome 5493 silma.	5. Norra 5343 silma.
1. O. Elo 1121	1. M. Amundsen 1090
2. E. Oksa 1103	2. H. Kongsjorden 1084
3. K. Leskinen 1098	3. V. Rögeberg 1078
4. N. Vasenius 1093	4. S. Vik 1050
5. V. Miinalainen 1078	5. T. Skredegaard 1041
3. Šveits 5481 silma.	6. Prantsuse 5275 s.
1. K. Zimmermann 1107	7. Saksa 5218 „
2. O. Horber 1106	8. Daani 5187 „
3. N. Ciocco 1102	9. Läti 4917 „
4. E. Grünig 1097	
5. A. Salzmänn 1069	

Asendite järele kujunes gruppide tulemus:

Püsti:

1. Eesti 1752.	2. Šveits 1751.
1. E. Kivistik 353	1. E. Grünig 357
2. A. Liivik 351	2. K. Zimmermann 352
3. G. Lokotar 351	3. A. Salzmänn 351
4. A. Kukk 349	4. O. Horber 347
5. H. Kivioja 348	5. M. Ciocco 344
3. Soome 1735.	
1. O. Elo 362	
2. K. Leskinen 346	
3. E. Oksa 345	
4. N. Vasenius 345	
5. V. Miinalainen 337	

Põlvelt:

1. Eesti 1856.		2. Soome 1843.	
1. E. Kivistik	381	1. K. Leskinen	380
2. G. Lokotar	375	2. O. Elo	369
3. A. Kuk	373	3. N. Vasenius	368
4. H. Kivioja	371	4. E. Oksa	367
5. A. Liivik	356	5. V. Miinalainen	359

3. Šveits 1833.

1. K. Zimmermann	374
2. O. Horber	374
3. M. Ciocco	371
4. E. Grünig	365
5. A. Salzmann	349

Lamades:

1. Eesti 1918.		2. Soome 1915.	
1. E. Kivistik	390	1. E. Oksa	391
2. G. Lokotar	387	2. O. Elo	390
3. A. Liivik	385	3. V. Miinalainen	382
4. H. Kivioja	381	4. N. Vasenius	380
5. A. Kuk	375	5. K. Leskinen	372

3. Rootsi 1905.

1. S. Dessle	388
2. T. Eriksson	381
3. K. Johansson	380
4. O. Ericsson	379
5. B. Rönmark	377

Siin vast purunesid senised maailmarekordid. Esiteks püstitas meie meeskond juba kogu grupi tulemusena 5526 silmaga uue maailmarekordi ning individuaalselt tuli eestlane E. Kivistik kolmest asendist maailmameistriks uue maailmarekordiga 1124 silma. Endine rekord seisis šveitslase K. Zimmermanni nimel 1114 silmaga 1929. aastast, s. t. tervelt 8 aastat. Edasi on meil siin püsti asendist maailmarekord 1752 silmaga ja lõpuks E. Kivistik kordas individuaalselt põlvelt asendist maailmarekordi 381 silma. Neljanda maailmarekordi vabapüssist purustas soomlane O. Elo püsti asendist 362 silmaga. Senine maailmarekord püsis 1931. a. šveitslase K. Zimmermanni nimel 360 silmaga, mille ta püstitas Lvovis. Eesti tuli, nagu eespool näha, grupiga ka kõigist asendeist maailmameistriks, omandades seega 8-st maailmameistri kohast 6. Soomlaste kätte läksid vaid lamades asend, E. Oksa 391, ja püsti asend, O. Elo 362.

Pole varem ette tulnud kogu laskespordi ajaloos juhtumit, kus nii palju maailmarekordide oleks varisenud. See oli ka üks pinevaimaid matše ja kaaluvaimaks olid siin Eesti, Soome ja Šveits, nagu see oli kogu maailmameistrivõistluste ajal. Vahetevahel tulid kaunis lähedale ka Rootsi ja Prantsuse, kuid teised rahvused ei saanud tulla kõne allagi.

Juba pühapäeva hommikul varakult hakkas rahvast voolama küll trammidega, autobustega ja rongidega Malmi laskerajale, ja pärast lõunat arvati, et kokku on voolanud 10.000 inimese ümber, mis näitab, kui võrd levinud on Soomes laskesport ning kui suurt huvi tuntakse selle vastu. Maailmameistrivõistluste kestusel võis näha seal külalisenähtu Soome vabariigi presidenti Kyösti Kalliot, marssal Mannerheimi, eriti kaua viibis ta laskerajal sõjapüssimatši ajal, millal tema igavesti rändav auhind oli mängus ning mille Soome kaotas Šveitsile vaid selle 1-silmalise ülekaaluga. Sõjavägede ülemjuhataja kindral Ostermann ei puudunud ühelgi päeval laskerajalt, samuti kui ülemaailmse laskurunioni president Carnot ja teised kõrged külalised.

Matš sõjapüssist.

Sõjapüssimatšile oli marssal Mannerheim omalt poolt välja pannud jäävalt rändava auhinna. Auhind kujutab enesest gloobust. See on kullast ning tema väärtust hinnatakse 1.600.000 sendile.

Matši algul ei kahelnud keegi, et Soome sel alal võitjaks tuleb. Laseb ta ju omast relvast, „püst-kõrvast“, mis teistele on ikkagi võõras, olgugi et ka teised maad sellest harjutusi tegid. Sõjapüssimatš lõppes aga kahjuks soomlasile kurvalt. Viljo Leskisel ei õnnestunud laskmine ning ta saavutas 3×20 silmaga kõigest 498 silma. Nõrk tagajärg viis Mannerheimi kuldpoakaali ainult 3-silmalise ülekaaluga šveitslaste kätte. Ja üks juhtunud meiegi umbes samaselt. Ukko-Pekka poolt väljapandud auhinna parimale välismaa meeskonnale sõjapüssist laskmises kaotasime Ungarile kõigest nende 1-silmalise ülekaaluga. Küll soovisid soomlased, et see auhind meie kätte tuleks. Nad ütlesid otsekohe: „Kui see auhind teie kätte tuleb, saame seda ikkagi jälle näha. 4 tundi üle lahe sõitu, ja oledki seal. Aga nüüd läks auhind kaugele Ungari, kuhu on juba raskem pääseda...“

Sõjapüssist peeti matš individuaalselt ning grupidega. Individuaalselt oli võimalus tulla maailmameistriks, kuid laskur, kes individuaalvõistluse kaasa tegi, ei võinud enam võistelda meeskonnas. Nii tuligi, et soome laskur Olavi Elo laskis välja 530 silma ning tuli maailmameistriks. Kui ta nüüd oleks kaasa võistelnud meeskonnas V. Leskise asemel, kelle tulemuseks oli 498 silma, siis oleks soome meeskonnale 32-punktiline tulemus lisaks tulnud ja marssal Mannerheimi kuldpoakaal oleks 29-silmalise eduga Šveitsi asemel soomlaste kätte jäänud.

Matši võitjaks tuli siin Šveits, kes ühtlasi päris ka maailmameistri tiitli 2586 silmaga. Teine on Soome 2583 silmaga, kolmas Eesti 2570 silmaga. Meie kohta küllaltki hea tulemus, ja kolmas koht ikkagi, mis põhjustab Eesti lipu ülestõstmist võidumasti. K. Vilberg tuli siin püsti asendist 172 silmaga maailmameistriks ning kordas maailmarekordi.

Meeskondade tagajärjed sõjapüssist laskmises:

1. Šveits	2586
2. Soome	2583
3. Eesti	2570
4. Rootsi	2528
5. Prantsuse	2514
6. Ungari	2494
7. Norra	2453
8. Saksa	2432
9. Poola	2393
10. Daani	2378

Parima 12-ne üksiklaskuri tulemused kolmest asendist:

1. O. Elo, Soome	171 + 174 + 185 = 530
2. K. Zimmermann, Šveits	158 + 185 + 185 = 528
3. L. Kaarto, Soome	165 + 178 + 183 = 526
4. L. Génot, Prantsuse	167 + 173 + 183 = 523
5. E. Ekman, Soome	164 + 172 + 187 = 523
6. K. Leskinen, Soome	164 + 171 + 187 = 522
7. O. Horber, Šveits	162 + 178 + 181 = 521
8. K. Vilberg, Eesti	172 + 170 + 178 = 520
9. O. Ericsson, Rootsi	157 + 178 + 185 = 520
10. V. Jaanson, Eesti	162 + 175 + 182 = 519
11. K. Jürgens, Eesti	161 + 174 + 184 = 519
12. H. Silber, Eesti	164 + 174 + 180 = 518

Gruppide tulemused:

1. Šveits 2586 silma.	2. Soome 2583 silma.
1. K. Zimmermann 528	1. L. Kaarto 526
2. O. Horber 521	2. E. Ekman 523
3. E. Grünig 514	3. K. Leskinen 522
4. A. Salzmann 514	4. L. Granholm 514
5. M. Ciocco 509	5. V. Leskinen 498

3. Eesti 2570 silma.

1. K. Jürgens	519
2. V. Jaanson	519
3. H. Silber	518
4. G. Lokotar	510
5. L. Viljus	504

Maailmameistrid üksikuist asendeist:

Püsti: K. Vilberg, Eesti	172
Põlvelt: K. Zimmermann, Šveits	185
Lamades: K. Liuhala, Soome	188

Parimad meeskonnad eri asendeist.

Püsti:		Põlvelt:	
1. Soome	810	1. Šveits	907
2. Eesti	804	2. Eesti	869
3. Šveits	781	3. Soome	857
Lamades:			
1. Soome	916		
2. Rootsi	901		
3. Prantsuse	903		

Individaaltulemused kolmest asendist.

Püsti:	
Maailmameister K. Vilberg, Eesti	172
2. O. Elo, Soome	171
3. L. Génot, Prantsuse	167
4. J. Mazoyer, Prantsuse	165
5. L. Kaarto, Soome	165
6. K. Leskinen, Soome	164
7. H. Silber, Eesti	164
8. E. Ekman, Soome	164
9. N. Vasenius, Soome	164
10. O. Hynninen, Soome	164
Põlvelt:	
Maailmam. K. Zimmermann, Šveits	185
2. E. Grünig, Šveits	184
3. A. Salzmann, Šveits	180
4. L. Kaarto, Soome	178
5. O. Horber, Šveits	178
6. O. Ericsson, Rootsi	178
7. N. Vasenius, Soome	177
8. V. Jaanson, Eesti	175
9. O. Elo, Soome	174
10. K. Jürgens, Eesti	174
11. H. Silber, Eesti	174
Lamades:	
Maailmameister K. Liuhala, Soome	188
2. E. Ekman, Soome	187
3. K. Leskinen, Soome	187
4. V. Elomaa, Soome	186
5. O. Elo, Soome	185
6. K. Zimmermann, Šveits	185
7. L. Granholm, Soome	185
8. O. Ericsson, Rootsi	185
9. K. Jürgens, Eesti	184
10. L. Kaarto, Soome	183

Matš väikekaliibrilisest püssist lamades asendist.

Esimene maailmameistrimatš väikekaliibrilisest püssist lamades asendist teostus 4. augustil. Võistluseks oli end üles annud 14 rahvust. Hommikul laske-rajale minnes puhus vali, umbes 5-palline tuul. Oli täiesti selge, et sellase ilmaga häid tagajärgi ei saavutata ning et maailmarekordide purustamisest on vähe juttu. Lamades asendi rekord seisab Eesti meeskonna nimel 1964 silmaga, mille ta püstitas 1935. a. Roomas, tülles maailmameistriks.

Et laskurid oma tagajärgedega päris „rappa“ ei läheks, siis pandi igale laskurile selja taha eriline „tuulenäitaja“, s. t. teine laskur, kes jälgis tuule paisumist ning raugemist ja möllis siis laskurile, millal on soodus silmapilk laskmiseks. Seda tegid kõik rahvused. Kui valge lipuriba märklehe kõrval vajuma hakkas, s. t. tuul rauges, teatas „tuulenäitaja“ rahu-liku häälega: — „Nüüd lase...“ ja pauk kõlas. Ons siis nii mingisugune laskmine? Aga oma paugud lasti ära ja Eesti maailmarekord jäi veel 2 aastaks püsima. Ameerika tuli küll maailmameistriks 1897 silmaga, kuid rekordini jäi puudu 7 silma.

Lamades asendist tulid kohtadele:

1. Ameerika	1957	8. Leedu	1916
2. Soome	1956	9. Ungari	1915
3. Eesti	1951	10. Inglismaa	1914
4. Rootsi	1942	11. Poola	1905
5. Norra	1934	12. Itaalia	1894
6. Prantsuse	1931	13. Daani	1893
7. Saksa	1925	14. Läti	1848

Grupiga tuli maailmameistriks Ameerika 1897 silmaga, individuaalselt aga soomlane kapten A. Ravila 396 silmaga, kes laskis Eesti püssist. Teisele kohale tuli individuaalselt D. Carlson, Ameerika, 396 silmaga, ja 3. E. Seren, Eesti, 394 silmaga.

Üksiklaskurite lasketulemused lamades asendist:

1. A. Ravila, Soome	396
2. D. Carlson, U. S. A.	396
3. E. Seren, Eesti	394
4. B. Rönmark, Rootsi	394
5. J. A. Hunes, Norra	393
6. Mrs. Woodring, USA	393
7. J. Mazoyer, Prantsuse	393
8. T. Mänttari, Soome	393
9. W. Woodring, USA	392
10. V. P. Schweitzer, USA	392

Eesti meeskonnas võistlesid: E. Kivistik, 391, E. Seren, 394, E. Rull, 391, V. Jaanson, 389 ja G. Lokotar, 386 silma.

Matšide teine päev.

Väikekaliibrilisest püssist põlvelt:

5. augustil oli ette nähtud kaks matši väikekaliibrilisest püssist: enne lõunat põlvelt ja pärast lõunat püsti asendist. Ilm laskmiseks oli hea, taevast pilvine, tuuleta. Sel päeval võis juba „midagi“ loota.

Sellest matšist võttis osa 12 rahvust. Puudusid Ameerika (laskis 4 mehega, ja sellast ei saa grupina võtta) ja Inglismaa.

Eesti võitis siin esimesed kaks maailmameistritiitlit meeskonna tulemusega 1897 silma (maailmarekord 1909 silmaga soomlaste nimel, mille nad püstitasid 1931. a. Lvovis) ja individuaalselt H. Kivioja 385 silmaga (maailmarekord eestlase G. Lokotari käes 389 silmaga, mille ta püstitas 1935. a. Roomas). 385 silma oli koguni 4 mehel: J. Mazoyer, Prantsuse, E. Tellenbach, Šveits, ja G. Lokotar, Eesti. Siis algas vahekohtunikel raske uurimine, et kindlaks teha, kellel on künned märklehe südamel lähemal. Ohtul selgus, et maailmameistriks oli siiski tulnud H. Kivioja ja meie G. Lokotar jäi sama tulemusega neliandale kohale.

Meeskonna lasketulemused olid:

1. Eesti	1897	7. Saksa	1822
2. Šveits	1883	8. Daani	1808
3. Prantsuse	1882	9. Itaalia	1792
4. Soome	1877	10. Poola	1791
5. Rootsi	1847	11. Leedu	1713
6. Norra	1842	12. Läti	1713

Üksiklaskurite tagajärjed:

1. H. Kivioja, Eesti	385
2. J. Mazoyer, Prantsuse	385
3. E. Tellenbach, Šveits	385
4. G. Lokotar, Eesti	385
5. L. Génot, Prantsuse	380
6. O. Ericsson, Rootsi	380
7. V. Leskinen, Soome	379
8. K. Zimmermann, Šveits	379
9. A. Liivik, Eesti	378
10. O. Horber, Šveits	378

Maailmameistritiitli tõi Eestile meeskond koosseisus: H. Kivioja 385, G. Lokotar 385, A. Liivik 378, E. Rull 375 ja E. Kivistik 374 silma. Eestil oli käes kaks maailmameistritiitlit.

Väikekaliibrilise püssi matš püsti asendist.

Väikekaliibrilise püssi matš püsti asendist peeti 5. augustil p.l. Eesti meeskond, koosseisus A. Liivik 377, G. Lokotar 374, E. Rull 369, E. Kivistik 368 ja A. Kukk 364, tuli maailmameistriks uue maailmarekordiga, mis on nüüd 1852 silma endise 1821 silma asemel ning mille püstitasid šveitslased 1929. a. Stokholmis, lastes seekord 25-sentimeetrilise läbimõduga märklauda praeguse 20-sentimeetri asemel, mis on seda enam tunnustusväärne. Individuaalselt tuli A. Liivik siin kolmandale kohale. Eestil oli seega käes kolm maailmameistritiitlit.

Meeskondade tagajärgedeks oli:

1. Eesti	1852	7. Rootsi	1810
2. Šveits	1840	8. Daani	1796
3. Soome	1833	9. Itaalia	1761
4. Prantsuse	1822	10. Poola	1726
5. Saksa	1814	11. Leedu	1708
6. Norra	1813	12. Läti	1684

USA võistles 4 mehega ja ei tulnud seepärast gruppina kõne alla.

Individuaalselt tulid kohale:

1. Mazoyer, Prantsuse	380
2. V. Leskinen, Soome	379
3. A. Liivik, Eesti	377
4. O. Elo, Soome	374
5. G. Lokotar, Eesti	374
6. O. Ericsson, Rootsi	373
7. V. Rögeberg, Norra	373
8. K. Steigelmann, Saksa	371
9. N. Vasenius, Soome	371
10. E. Grünig, Šveits	371

10 parimat väikepüssimeest kolmest asendist kokku olid:

1. J. Mazoyer, Prantsuse	393 + 385 + 380 = 1158
2. V. Leskinen, Soome	391 + 379 + 379 = 1149
3. G. Lokotar, Eesti	386 + 385 + 374 = 1145
4. O. Ericsson, Rootsi	392 + 380 + 373 = 1145
5. V. Rögeberg, Norra	392 + 376 + 373 = 1141
6. E. Rull, Eesti	391 + 375 + 369 = 1135
7. E. Kivistik, Eesti	391 + 374 + 368 = 1133
8. L. Génot, Prantsuse	391 + 380 + 357 = 1128
9. M. Fitoussi, Prantsuse	385 + 372 + 370 = 1127
10. T. Eriksson, Rootsi	384 + 372 + 368 = 1124

Eesti maailma parim väikekaliibrilise.

Kuigi ametlikult meeskondade saavutusi väikekaliibrilise püssist kokku ei arvata, sest meeskonnad esinesid eri asendites muudetud koosseisudega, on siiski huvitav tuua ülevaade selle kohta, kuidas keegi rahvus esimes üldse väikekaliibrilise püssi võistlusel. Eesti on kolme asendi tulemuste kokkuarvamisel ülekaalukalt esikohal.

Järjekord kujuneks järgmiseks:

1. Eesti	1951 + 1897 + 1852 = 5700
2. Soome	1956 + 1877 + 1833 = 5666
3. Prantsuse	1931 + 1882 + 1822 = 5635
4. Rootsi	1942 + 1847 + 1810 = 5599
5. Norra	1934 + 1842 + 1813 = 5589
6. Saksa	1925 + 1821 + 1814 = 5560
7. Daani	1893 + 1808 + 1796 = 5497
8. Itaalia	1894 + 1792 + 1761 = 5457
9. Leedu	1916 + 1713 + 1708 = 5337
10. Läti	1848 + 1713 + 1684 = 5245

Vabapüstol.

Neljandaks tähtsaimaks võistlusalaks võib pidada matši vabapüstolist. Oleme sellest relvast harjutanud, kuid esmakordselt astusime rahvusvahelisele areenile. Siiski tulime siin 5-le kohale, mis on meie kohta vägagi hea.

Meeskondade järjestus on:

1. Šveits	2650	6. Ungari	2596
2. Soome	2625	7. Saksa	2574
3. Rootsi	2622	8. Poola	2573
4. Prantsuse	2606	9. Itaalia	2532
5. Eesti	2604	10. Daani	2485

Üksiklaskurite tulemused olid:

1. T. Ullman, Rootsi (uus maailma rek.)	555
2. W. Büchli, Šveits	541
3. J. Mazoyer, Prantsuse	535
4. N. Viru, Eesti	533
5. A. v. Balogh, Ungari	533
6. H. Gämperli, Šveits	533
7. P. Vehner, Saksa	533
8. E. Flückiger, Šveits	530
9. A. Nuora, Soome	529
10. J. Rintanen, Soome	529

V. Härm.

TIME TO RE-TIRE
•GET A FISK•

Kui nõuate kummidelt kõrget kvaliteeti ja pikka iga, siis ostke

FISK

Esindaja

○/Ü. H. LAGUS & Ko.

Tallinn, Vene tän. 13. Telefon 437-18

NÄITUSTE AJAL

Riigi ja rahva jõukusest sõltub nende mõlemate olemasolu. Rahvuslikule sissetulekule antakse uuemal ajal niivõrd suur tähtsus, et selle järele hinnatakse riigi elujõulisust. Rahvusliku sissetuleku loojaks on arenev ja produktiivne rahvamajandus kõigil aladel. Rahvamajanduse tasemest, selle edust ja saavutustist saame ülevaatliku pildi rahvamajanduslikest näitustist.

Tööstuslikud ja põllumajanduslikud näitused taotlevad peale saaduste demonstratsiooni õige laiu muid sihte, millede tähtsus kogusummas pole kaugeltki väike meie majanduslikus üldarengus. Kõigepealt peab märkima õpetlikku momenti. Eesti tööstuse ja põllumajanduse taset ei tõsta palju kõrgemale üksikud eeskujulikud majapidamised ja ettevõtted, vaid kogu tööstus-põllumajandus. Just selle üldise nivoo tõstmiseks aitavad näitused palju kaasa.

Tööstuse näitusel kergib esmajoones üles õpetlikkuse küsimus, siis võistlus ja lõpuks reklaam, mis nii intensiivsusest kui ka iseloomult erineb põllumajandussaaduste tutvustamisest näitusil. Peab tähendama, et viimaseil aastail on tööstustegevuses märgata suurt elavnemist. Eriti suurt tõusu näitab käesolev aasta. Meie suurtööstus (20 ja enama töötajaga ettevõtteis) oli tänavu 1. juunil 50.523 töötajat eelmise aasta 42.823 vastu. Seega tõus 18%. Ühes kesktööstustega, mis etendavad meie kaubatarvitajate varustamises suurtööstusega peaaegu võrset osa, oli 1. juunil töötajaid 60.950 möödunud aasta 51.914 vastu. Üldiselt on suurenemine seega 17,4%. Kui võtta tööstusalade järgi, siis võime tähele panna, et tõus on olnud igal pool, välja arvatud toidu-, joogi- ja maitseainetetööstused. Murdues ja kaevandusis on töötajate arv tõusnud 6871-ni, ületades 1936. aastat 36,6%-ga. Mineraalide töötlemise alal on tänavu töölisi 13,3% rohkem. Sideainete ala (tsement ja kips) on nõudnud töölisi 15,6% rohkem, klaasitööstus 15,8% ja savi- ning keraamikatööstus 7,8%. Keemiatööstus on teinud õige suure hüppe. Töötajate arv tõuseb 2394-ni ja ületab 1936. aasta 55,0%-ga. Metallitööstuses töötajate tõus näitab 20,1%. Sellest langeb masinahitusele 30,1% ja laevaehitusele 4,0%. Tekstiilitööstuses on töötajate arv tõusnud 6,9%. Puuvillatööstuses on töömaht suurenenud 9,5%, linatööstuses 6,5%, köie-, nõõri- ja niiditööstuses 22,4% ning kunstiidi- ja pudukaupade tööstuses 12,6%, kuna villatööstuse ala on läinud tagasi 2,5%. Puutööstus näitab 25,6% tõusu. Paberitööstuses ületab töötajate arv eelmise aasta seisuga 9,1%-ga. Kehakatte- ja pudukaupade tööstuses tõusis töötajate arv 23,6%. Tõusu põhjustas peamiselt riiete valmistamise ning moe- ja pudukaupade ala. Ehitustööstus näitab eriti hoogsat tõusu. Töötajate arv on siin tõusnud võrreldes möödunud aasta sama ajaga 36,7% ja võrreldes

1929. aastaga koguni 4½ korda. Hoonete ehitamise alal on suurenemine ligi 70% ja välisehituste alal umbes 15%. Sellest selgub, et tööstustegevust ja kogu rahvamajanduslikku aktiivsust on suuresti aidanud tõsta ehitustööstus. Kõikjal ehitatakse rohkesti uusi maju, tööstushooneid ja tehakse välisehituse töid sildade ja teede ehitamise näol. Elektri- ja gaasi- ja aamades suurenes töötajate arv 12,0%. Ainult toidu-, joogi- ja maitseainetetööstuses on töötajate arv vähenenud 8,1%. Suurima töötajate arvu languse annavad tapamajad ja külmutushooned — 35,4% ja tubakatööstus 17,2%. Sellest liigist on töötajate arvu suurendanud jahuveskid 22,4%, toiduõlide- ja -rasvade-tööstus 56,1%, kartulijahu- ning siirupitööstus 15,4%, õllefabrikud 22,1% ja karastavate jookide tööstused 13,2%. Tõime need arvud selleks, et näidata, millist tõesu teed lähleb meie tööstus. Peab aga kohe tähendama, et sellast tõusu ei ole põhjustanud mitte üksi kodumaine tarvitajaskond, vaid suurel määral eksport. Osa aga langeb kahtlemata kodumaa tarvitajaskonna arvele, sest tööstuse elavnemine on aidanud kaasa sissetulekute suurenemisele, mistõttu on tõusnud rahva üldine ostujõud. Kodumaise kauba minek on suurenenud meil aasta-aastalt. Kõige muu kõrval põhjustab seda asjaolu, et meie tarvitajaskond hakkab pikapeale nõudma ja tarvitama rohkem kodumaa tööstuse saadusi. Suureks propagandaks kodumaa kaupadele tarvitajaskonna hulgas on tööstusnäitused. Näitusel saab tarvitaja kõige paremini tutvuda kogu omatööstuse parimate saadustega, sest lõpuks peame jõudma meiegi nii kaugele, et võime ja suudame ostu juures eelistada oma kaubaartikleid välismaa saadusile. Meil on palju räägitud vene pärandusist nii ühiskonna vaimsete kui ka muude väärnähtuste juures. Ka omamaa kauba alahindamine on suurelt osalt pärit sealt. Vene tööstus oli tsariajal lapsekingades ega suutnud kaugeltki võistelda ei kauba headuse ega väljatöötamise poolest Lääne-Euroopa fabrikatsioonidega. Venemaa tootis odavat ja halba kaupa, sest sellele tarvitas ära vene arenematu ja vähenõudlik talupoegade ja tööliste mass, kes ei osanud ega teadnudki nõuda paremat. Kõrgema kvaliteediga kaubad impoorteeriti välismaalt, millede tarvitajaks oli jõukam klass ja intelligents. Eesti vabariigi algul peaaegu kõik meie suurtööstused ja osalt ka kesktööstused olid kohtandatud Vene turu nõuetele. Pole siis ka nii väga imestada, et meil välismaa kaupa hinnati kõrgemalt ja seda eelistati kodumaa kaubale. Kahekümne aasta jooksul, millal Eesti vabariiki on majandatud iseseisvalt, on ka paljud meie tööstused tõusnud aja kõrgusele ja muutunud võistlusvõimelisiks parimate välismaa tööstustega, kuid on ka veel neid, kes elavad kaitsetollide ja muude soodustuste tõttu. Kõlab anekdoodiliselt lugu, kuidas üks inglise tööstur, külastades

hiljuti ühes Inglise parlamendi liikmetega meie tööstusi, pidi saama ühes meie vabrikus üllatusest südamerabanduse. Teda kohutas vabriku vananenud sisse-seade. Inglismaal olevat 150 aastat tagasi sellased vabrikud töötanud. Ent üksikutega ei saa me arvestada. Varem või hiljem on nad sunnitud end kas ajanõudeile vastavalt sisse seadma või välja surema. Meie hindame elujõulisi tööstusi, kus investeeritakse kasud tööstuse moderniseerimiseks ega poetata neid välismaa pankadesse.

Võtke prantslane, inglase, sakslane või ameeriklane — nad kõik on uhked oma riigi tööstusele. Nad ei nõua mitte üksi kodumaal omamaa saadusi, vaid isegi välismaal reisisid. Neil on rahvustööstused, ja nad usuvad seda, sest see ei ole üldiselt neid kunagi petnud. Oli juhus tähele panna kevadel Tallinna küllastavaid inglise meremehi. Liikudes Tallinna lokaalides nõudsid nad ainult A. le Coq'i õlut, sest see ettevõtte on inglase firma ja neile tuntud. Nad uskusid isegi lihtsameelselt, et õlu on Londonist Tartu eksporteeritud. Kuulda saades, et Londonist Eestisse õlut ei eksporteerita, küll aga eksporteeritakse Tartust kui mitte õlut, siis vähimalt porterit Londoni, jäid nad siiski kodumaa firmale kindlaks ja lokaalides, kus neile A. le Coq'i õlut anda ei olnud, jõid nad külalislahkusega ka pudeli teise vabriku õlut, kuid lahkusid varsti, et minna sinna, kust nad lootsid saada Londoni õlut. Peab aga tähendama, et omamaa kauba eelistamine ei saa püsida üksi rahvustundel, vaid peamiselt sellel, et tarvitajad on veendunud kodumaa kauba headuses. Siin peab käima käsikäes reklaam ja kauba headus. Ainult siis võime loota omamaa ostjaskonnale, sest muidu oleks see kogu rahva üleskutse heategevusele üksikute ajast maha jäänud töösturite heaks. Oma saaduste turustamisel kodumaal jääb kauba headus tootja kohustuseks tarvitajaskonna ja riigi vastu.

Kodumaa kauba minek ei sõltu mitte üksi tootjaist, vaid ka tarvitajaist. On teada, et meil on küllalt inimesi, kes pimesi ülistavad kõike seda, mis tuleb välismaalt, olgugi et sageli on see palju halvem kui vastav omamaa saadus. Siin peaks tulema ümberorienteerumine, sest mõningal määral on sellane nähtus enese alahindamise psühhoos, millest peaks saama lahti. Meie tarvitajaskond peaks tutvuma ja õppima hindama kodumaa kaupa, sest nõudeid kauba headuse kohta võime esitada peamiselt siis, kui oleme selle tarvitajad. Peale majandusliikide iseloomust tingitud mõningate erandite on põllumajanduse kohta maksavad näitusil samad põhimõtted mis tööstuselgi. Põllumajandus on näitusil esindatud kõigis omas harudes. Põllumees, kes külastab näitust, saab võrdleva pildi oma ja teiste majapidamisest. Ta näeb,

miks on teised temast ette jõudnud ja mis on selleks tarvis teha, et neile järele jõuda või koguni neist mööda minna. Näitusil võib põllumees ilma katsetamata näha, missugused uuendused on praktiliselt ellu rakendatavad ja tulutoovad.

Näitused ergutavad põllumehi ja -majandust ka veel teisel teel. Nagu teada, on meil kujunenud suuremaiks näitusiks Tartu ja Tallinna põllumajanduslikud näitused, kuhu koondub väljapanekuid kogu riigist. Kuid peale mainitud kahe, korraldatakse palju kohapealseid näitusi, mis on määratud kitsamale ringile, kas maakonnale või kihelkonnale. Neil näitusil kergib esile peale õpetliku külje õige tugevasti võistluse küsimus. On teada juhtumeid, millal kohapealne näitus on ajanud kihama kogu kihelkonna. Mulgimaal on see kajastunud isegi paljudes õige naljakais anekdootides. Ei taha ju keegi jääda naabri varju, eriti kui see naaber on päris lähedane, näiteks üleaedne. Siin realiseerub kord eesti jonn kasulikult. Mulk tahab teist üle trumbata, maksu mis maksab. Kord kasvatab ta väga hea lina ja läheb sellega näitusele. Ka naaber on oma linadega näitusel. Auhindajad tahavad anda paremale esimese auhinna, kuid selle vastu protesteerib naaber, kes nõuab koha peal ülevaatamist ja selle järele hindamist. Sõidetakse koha peale. Siin selgub, et lina on ehk küll ühel natuke parem, kuid selle eest jäävad aga pisut maha teised viljad ja üldine talupidamine. Saavad ühesugused auhinnad mõlemad. Mulk vihastub. Müüb selles kihelkonnas talu maha ja ostab naaberkihelkonnas uue talu, on valmis võistlema edaspidi kogu tema poolt mahajäetud kihelkonnaga, kus tema arvamise järele ei osata üldse linu kasvatada ega talu pidada. Kirjeldatud juhtumil on küll groteskuse maik juures, mis iseloomustab mulgi jonnit ja iseteadvust, kuid üldiselt peab tähendama, et võistlus on kohapealseil näitusil suurim tegur põllumajanduse tõstmisel. Peab ütleva, et ka suuremail näitusil ei puudu võistluse moment. Ka siin on ta olemas õige tugeval määral, kuigi ta ei kajastu nii otsekohe, et kutsuks välja naabrite vahel ekstsesse. Maal võib tähele panna, et Tallinnast või Tartust äratoodud auhind ei jäta kaugeltki naabreid külmaks, vaid ergutab neid võistlusele.

Võttes arvesse kõiki eespooltoodud põhjusi peame

Juurvilja väljapanek aastal 1909.

hindama näituste tähtsust mitte üksi väljapanijate huvides, vaid ka tarvitaja seisukohalt. Me kuuleme sageli tarvitajaid ütlevat, et neid näitus ei huvita, sest nad on seal kolme-nelja aasta eest käinud ja ega seal nüüdki midagi uut ole. Sellane tõekspidamine on väär seisukoht. Neile inimesile, kes seda ütlevad, soovitaksime võrrelda kas või 1925. a. ja käesoleva aasta näitusi. Ja nad veenduksid, et väljapanekute vahe on kolossaalne. Muudatused ei ole sündinud mitte ühe aastaga, vaid järk-järgult. Neid muudatusi võib tähelepanelik vaatlaja iga aasta märgata, olgugi väiksemas maastaabis. See iga-aastane vahe on tööstuses ja põllumajanduses evolutsioon ja moderniseerimine, mis tarvitajale ei tohiks jääda tähele panemata, kui ta tahab olla omamaa saaduste nõudja. Kui meil tahetakse näitusi tarvitajaskonna poolt alahinnata, siis on nad välismaal suursündmusiks. Igal kevadel Versailles'is peetavaid prantsuse näitusi või foire külastab näiteks kogu Pariis. Prantslane on uudishimuline. Teda huvitab kõik, mis sünnib tema ümber. Ta teab, et peamiselt on tema selle kauba tarvitaja, mis näitusel on välja pandud, ja ta tahab näha uusi artikleid ning vanade muudatusi ja täiendusi. Lõpuks ütleb prantslane, et ta näeb näitusel kogu töötavat Prantsusmaad.

*

Tallinna Eesti Põllumeeste Selts korraldab tänava kolmekümnenda näituse, juubelinäituse. Eespool kinnitasime, et näituste siht on rahvamajanduse arendamine ja süvendamine. Ent aastat 50 tagasi olid näitused ka poliitiliste ja kultuuriliste ülesannete teenistuses. Kui käesoleval aastal peetakse Tallinnas 30-nes või Tartus koguni 53-as järjekordne põllumajanduslik näitus, siis peame teadma, et need arvud tunnistavad pikka ja visat võitlust. Põllumeeste seltsidel ei tulnud vanasti teha tegemist mitte üksi näituste organiseerimisega, vaid pidada ka ägedaid rahvuspoliitilisi lahinguid.

Peaaegu kõik meie ärkamisaja üritused väljusid Tartust. Nii sai ka esimene eesti põllumeeste selts alguse Tartus aastal 1870. Tartu seltsi korraldusel peeti esimene eesti näitus aastal 1875 Otepääl tolleaegse Tartu seltsi esimehe Mart Mitti energia ja ettevõtlikkuse tõttu. Sellele näitusele oli väljapanemiseks toodud 29 hobust, 21 piimalehma, 7 lammast, 6 siga ja vilja ning käsitöid. Küllastajate arv küündis kõigest 1400-ni. Tartu selts pani Otepääl näitusega alguse eesti näitusele. Tallinna põllumeeste seltsi asutamine kerkis päevakorradele palju hiljem. Mõte algatati 1881. aastal, aga põhikirja kinnitamiseni jõuti alles 1888. a. Takistajaiks olid siin peamiselt sakslased, kes haagikohtuga hakkasid asutajaid taga kiusama. Esimese näituse korraldamisega suudeti alustada alles 1891. aastal. Pole huvitusemärgida, et teistel rahvastel oli siis juba sajaaastane näituste ajalugu selja taga, sest esimene näitus meie aja mõiste järgi peeti Prahast aastal 1791. Isegi rahvusvahelised maailmanäitused võisid 1891. aastal tagasi vaadata 40-aastasele arengule, meie aga maadlesime saksa ja vene ülevõimuga, kes iga rahva omaalgatuse püüdsid lämmatada juba idus. Ent mõte oli algatatud ja ta viidi rõhujate kiuste läbi. Saades üle kõigist ettevõtetarad raskusist, jõuti 1891. aastal nii kaugele, et Tallinna näitus võidi ära pidada „Lootuse“ (nüüdne „Kalev“) aias. Tolleaegselt kuulutuslehel loeme: „I p õ l l u - j a a i a v i l j a d e , n o o r t e v i l j a p u u d e j a i l u k a s v u d e v ä l j a n ä i t u s “. Näitusele ilmus

18 väljapanijat ja 287 küllastajat. Tulusid andis näitus 55 rubla 43 kop. ja kulusid 18 rubla. Algus oli tehtud, kuid olude sunnil ei nihkunud asi mitmed aastad algusest kaugemale. Alles viis aastat hiljem suudeti teha teist katset. Näituse kava seati nüüd juba laiemale alusele. Kavasse võeti ka käsitöö, põllutööriistad, hobused ja teised põllumajanduses tulutoovad loomad. Samuti oli ette nähtud oma aurahade ja diplomide jagamine auhindamisel.

Pärast 1901. aastat hakati näitusi korraldama järjekindlalt iga aasta, välja arvatud 1906. a., millal maksis Eestimaa sõjaseadus. 1905. aastal katsetati Saksa Põllutööseltsi avalal näituseplatsil vaksali ees. Üritus õnnestus ootamata hästi. Kuid seekordne edu tegi edaspidiste näituste korraldamisele suuri takistusi. Sakslased nägid, et talupoegade janditamisest kasvab välja näitus, mis jätab varju nende Ausstellungs. Tagajärg oli see, et ei antud enam platsi näituste pidamiseks. Näitusplatsi kallal jõuproovimine sakslaste ja eestlaste vahel kestis tervelt 4 aastat ja lõppes ainult seetõttu eestlaste kasuks, et Tallinna linnavalitsus oli juba alates 1904. aastast eestlaste käes. Nüüdsest peale võis märgata huvitavat võistlust kahe põllumeeste seltsi vahel. Mõisnikud pidasid oma näitused jaanipäeval, talupojad septembris. Sügisene näitus paisub ja kasvab suvise kulul. Mõisnikel ei jäänud muud üle kui saata näitusele terveid mõisa karju, et suurt platsi täita oma ringkonna väljapanekutega.

Oma kestuse 25. aastal pani selts toime 15. näituse. See näitus ületas igasugused lootused ja kujunes suurimaks näituseks, mis eestlased vene ajal üldse olid toime pannud. Väljapanijaid oli 1030 ja küllastajaid 60.615.

Ei saa nimetamata jätta, et ajajärk, millal neid esimesi vagusid aeti, oli meile raskeim ajajärk. Saksa survet tundsi juba enne, aga nüüd lisandus sellele veel venestuspoliitika. Vene võimukandjad katsusid iga viisil takistada rahvuslikku omaalgatust. Kus seadus ei lubanud otsekohe keelda, seal tarviti kaudseid abinõusid, hoolimata sellest, et mõnikord kujunesid asjaolud päris naeruväärseiks. Ükskord nõuti näituse avamise eel nimekirjast venekeelset tõlget, teinekord oli häda sellega, et väljapanud purgil ei olnud venekeelset pealkirja jne., jne. Maksis juhatusel palju närve ja uksekulutusi, et üle saada meelega otsitud takistustist.

Eesti iseseisvusest peale olid seltsil laiad arenemisvõimalused. Näitused kasvasid nõnda suureks, et pärast 1921. aastat hakati tööstus-kaubanduslikke ja põllumajanduslikke näitusi pidama eraldi. Mõlemad nad on suurte sammudega edasi jõudnud, muutudes aasta-aastalt põhjalikumaks ja õpetlikumaks. Nende rahvasajaloolist tähtsust silmas pidades peaksid nad olema pidupäevaks nii linlastele kui ka maainimestele.

E. Pa.

Tsingitud plekki,
musta plekki 1×2 arss.,
 „ „ 1×2 meetrit,
valget plekki,
siberi plekki 1×2 arss.,
 „ „ 1×2 meetrit,
„ seatina,
inglistina

soovitab

W. Wunder,

Suur Patarei 6.

Major T. Avingo 50-aastane

13. augustil s. a. pühitses Kaitseliidu Pärnumaa Maleva pealik major Tõnis Avingo oma 50-dat sünnipäeva.

Juubilar, kelle soontes voolab põlise põlumehe veri, on sündinud 13. augustil 1887. a. Pärnumaal, Uue-Vändra vallas Avissoni talus selle talu peremehe Adamsoni pojana, mille perekonnanime ta hiljuti rahvustas Avingo'ks.

Visa töömehena, ausa, äärmiselt õiglase ja sõbraliku inimesena on ta aastate kestel kasvanud kokku kogu Pärnumaa laialdase kodukaitsjate perega.

Õige kaitseliitliku vaimu kasvatamiseks ja arendamiseks on juubilar püsivalt teinud tööd kogu oma maleva pealikuks oleku ajal.

Juubilarile sünnipäevaks kogu Pärnumaa kodukaitsjate perelt palju õnne elu küpsemaiks päeviks.

V.-a.-o. Aleksander Tomiste VR II/3 †

31. juulil varises Kaitseliidu perest manasse Vabadusristi kavalier — v.-a.-o. Aleksander Tomiste, 37. a. vana. Leinama jäi lahkunud naine ja väikene tütar.

Juba varases nooruses A. Tomiste pühendas end kodumaa teenistusse, minnes vabatahtlikuna Vabadussõtta, kus viibis algusest lõpuni, peamiselt eesliinil. Erilise vahvuse eest on annetatud II liigi 3. järgu Vabadusrist ja tasuta maa. Vabadussõja lõppedes teenis kadunu üleajateenijana-arveallohvitserina kuni 1928. aasta lõpuni. Kaitseliidu Peastaabi teenistuses on alates 1. novembrist 1934. a. hoolsa ja kohusetruu ametnikuna. Kuid sellega ei rahuldunud veel kadunu, vaid ta võttis ka osa Suurtükiväe divisjoni tegevusest vabatahtlikult tegevliikmena 1934. a. niipalju kui tal aeg ja tervis lubas. Hoolimata lühikesest ajast on ta Kaitseliidu peres lugupidamise võitnud.

MALMI LASKERADA

Malmi laskerada, mis asub Helsingist umbes 14—15 kilomeetrit eemal, tuleb lugeda tehnika suursaavutuseks. Seda hiiglatööd 6 kuu jooksul valmis ehitada on rekordtöö. Et töö nii kiiresti teostus, siis on see seletatav sellega, et sõjavägi andis tööde läbiviimiseks terve pioneerpataljoni abiväge, mistõttu ka lasketiiru ehituskulud ulatavad ainult 12 miljoni S. margani. Mis seal selle lühikese aja jooksul korda on suudetud saata, on otse ime. Olime seni ka uhked oma Mustamäe laskerajale ning ütlesime, et paremat ega suuremat pole Baltimail. Nüüdsest peale sammub Soome esirada.

Mitte ainult lasketiir pole ehitatud uus, vaid ka kaugelt üle 10 kilomeetri on ehitatud uusi juurepääsuteid laskerajale. Ja lasketiiru asukoht ise! See oli välja valitud rabas, suurte kaljumägede vahel. Rabapinda tuli kraavitada ning liigvesi ära juhtida. Siis alles sai töödega algust teha. Lasketiirude varjendite taga on küll olemas loomulikud kaitsevallid — metsaga kaetud kaljumäed, kuid mitme kilomeetri kauguselt on kohale veetud kruus ning sellest ehitatud kaljumägede ette veel liivavallid, nii varjendite ette kui ka taha.

Laskerajad asusid kolmes kohas. Peavõistluskohas on 300 meetri rada, kus 80 laskekohta, siis paremale järgneb 150 meetri rada 70 laskekohaga. 50 meetri rajal on samapalju laskekohti. Edasi järgneb 100 meetri rada ja teised.

Umbes kilomeeter maad eemal, lääne suunas, on olümpia-duell-laskmise ja püstolirajad ning lõpuks hirvelaskmise rada. Tuvidelaskmine teostus hoopis

eemal jahimeestele kuuluval lasketiirul. Kokku võis korraga laskma panna mitusada laskurit.

Lasketiiru juure oli ehitatud rida hooneid. Uhes asus peatoimkond ja sama katuse all oli ka post, telegraaf, telefon, pank, ajakirjanduse büroo, arst jne. Kõrgel mäeserval ilutses uhke restoraan, milles tuntud Helsingi võõrastemaja „Kämp“ serveeris külastajatele einet. Veidi allpool oli suur lotade einelaud, kuhu võis mahutada korraga sadu inimesi. Mõlemad einelauad olid päev läbi tulvil rahvast. Pani imestama, kuidas nii vähene lotade arv kõige selle tööga toime tuli.

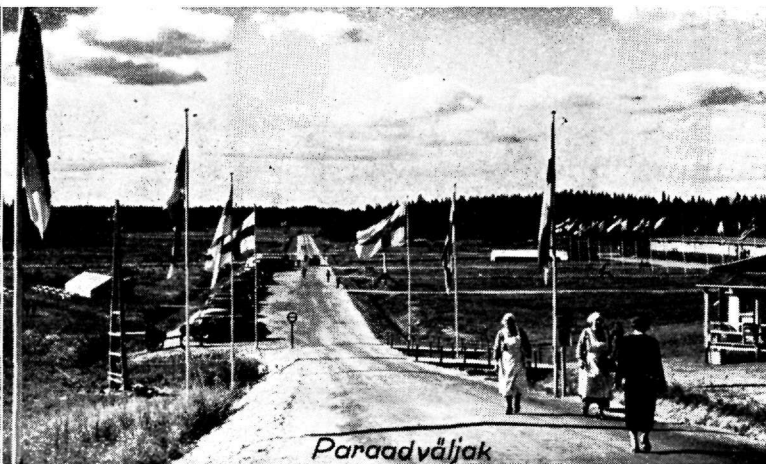
Samas, lotade einelaua taga, suitses mitu väljakööki. Lotad valmistasid abiväele suppi ning väiksemates nõudes keetsid nad kohvi ning teed. Väljaköövide juures oli tegevuses ainult 4 lotat, peale nende sõdurid, kes aitasid kartuleid koorida ning muid töid teha.

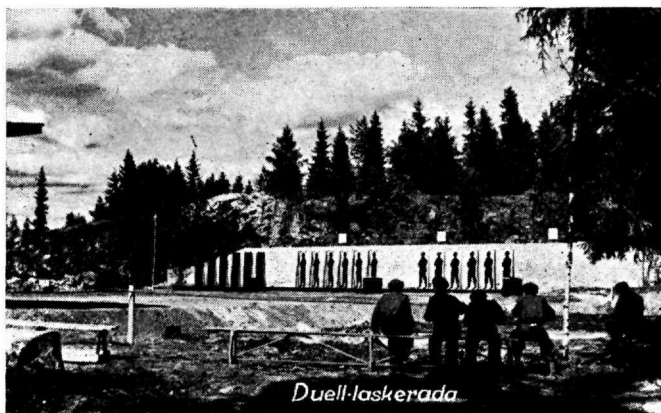
Üsna tiiru läheduses, kõrgel mäel, asus kaks suurt laudhoonet, mis olid antud laskurite kasutada. Eestil oli selles hoones kasutada kaks avarat tuba, milles kummaski oli ka kaks koid puhkamiseks. Neis ruumides hoiti laskemoona, relvi, puhastati püsse jne.

Hoones, kus asus Eesti meeskond, leidsid veel ulualust Norra, Läti, Itaalia, Ungari, Leedu, Saksa, Poola ja Inglise meeskonnad. Edasi asus samal koridoril ambulants, liiklemistoimkond ja büroo. Naabruses asuv hoone oli teiste laskurite kasutada. Kahe hoone vahel oli katusealune, kus laskurid end pesid.

Tiiru peatee ääres asus suuruselt keskmine hoone, mis oli peamiselt mõeldud ajakirjanikele ja leidis rohket kasutamist.

Mis aga kogu maailmameistrivõistluste kestusel silma torkas, oli eeskujulik kord laskerajal. Ei mingit takistust milleski. Kõik liikus nagu kuullaagritel. Ka tagajärgede märkimine läks ruttu ja ladusalt. Niipea kui laskur oli lasu lasknud, helistas tagajärgede märkija varjendisse ja otsekohe näidati tulemus. Ka näitamine oli eeskujulik. Tagajärgi

Duell-laskerada

300 m rada
Siin teostusid suurimad võistlused

laskurite selja taga märkisid aspirandid, sõjaväes teenivad üliõpilased ja isegi magistrid. Sellase haritud tööjõu juures peabki asi libedalt ja ladusalt minema. Ja siin peab veel mainima, et soomlased on kümnete aastate kestel rahvusvahelistest ja maailmameistrivõistlustest osa võtnud ja kõik parima ning sobivaima kõrva taha pannud, mis nüüd kodus ära kasutati.

Üks asjaolu, mis maailmameistrivõistluste korraldamise raskeks teeb, on sobiva abiväe leidmine. Soomlased olid oma mehed hästi välja koolitanud. Meestele oli lasketiiru külje alla ehitatud telkide linn ning sinna toodud umbes 1500 valgekaardi sõdurit ja kaitseliitlast, kes olid rakendatud jooksvale tööle.

Major Villi lahkel kaasabil avanes „K. K.“ kirjasaatjal võimalus tutvuda „telkide-linnaga“. Laagri komandant major Laaksonen oli nii lahke mees, et tuli tutvumisretkele isiklikult kaasa.

„Telkide-linn“ võttis enda alla suure maatüki männi- ja kuusemetsa all. Telke oli seal püstitatud 200 ümber. Meeskonna telkides magas kümme meest, igäühel külje all korralik õlgmadrats, peal linad ja tekk ning padi. Kord ja puhtus oli eeskujulik. Juhtkonna telkidesse oli paigutatud 4 inimest. Laagris ja laagri serval paistsid silma suured tammepuust veevaadid, mis oli annud sõjaväele kasutada suurim Soome õllevabrik Synebrjuhov. Vaate oli metsa all saja ümber ja igäüks neist vähimalt tuhande või enam liitri mahutavusega.

Laagri kõrval, liivaaugus, suitses kõrvuti 14 väljakööri, millede juures askeldas jälle ainult 4 lotat. Nii suur oli nende vahetus. Loomulikult olid neile sõdurid abiks. Lotad olid vaid juhtideks toiduvalmistamisel. Oli võimalus maitseda ka sõdurisuppi, mis maitses ülihästi.

Kokku võttes peab tähendama, et Soome võib uhke olla oma uuele Malmi laskerajale, kus peeti viimased maailmameistrivõistlused. See on kõigiti eeskujulik ja vastab oma otstarbele. Aina kiitvalt võib kõnelda ka korrast. Ei tulnud kogu võistluste aja kestel ette kõige väiksematki õnnetust ega korrumismist.

Kõik see annab tunnistust heast ja kavakindlast ettevalmistusest, mille tähe all asuti suurte võistluste teostamisele.

Hirverada

Püstitatud
laskemina

Tehnilise külje teostamine

Märklehtede kontroll

E. KIVISTIK, kahekordne maailmameister vabapüssi 3 asendist kokku ja põlvelt asendist

Nüüd, millal maailmameistrivõistlused selja taga ning meie laskurid tagasi koju jõudsid 10 maailmameistrivõitluse ja sadadesse ulatuvate üksikauhindadega, esotsas peaauid Argentiina kuju ning 49 kuldmeistrimedalit, 40 kuld-matšimedalit, (kaasasõitnud 32 laskurist omandas 30 laskurit kuldmedalid), 90 hõbe- ja üle 20 pronksmedalit meistrivõistlustel ja peale selle veel hõbe- ja pronksmedalid, mis võideti matšidel, siis kuulub rahva suust küsimust — mis seal Helsingis siis õigupoolest oli? Kas siis teised rahvused üldse auhindu ei saanud? Ja mis suur vägi ja võim siis neid eestlasi ümbritses?

Mis põhjustas Eesti laskurmeeskonna säärase edu?

Sõjavägede ülemjuhataja kindral J. Laidoner laskuritele korraldatud lõunasöögil ohvitseride keskkogu ka-siinos ütles: „Ei saa olla head laskurmeeskonda ilma heade juhtideta...“ Need sõnad heitsid hulga valgust Eesti võidu põhjustele.

Peab ütleva, et meie meeskonna juhid olid valinud meeste väljaõpetamiseks ning „tulle“ saatmiseks küllalt õige taktika. Püüame sellesse tungida niipalju kui seda oma silmaga võimalus on olnud tähele panna ja kõrvaga kuulda.

Peatume eeskätt juhtide juures. Kordame siin uuesti kindral J. Laidoneri sõnu: — „Ei saa olla head laskurmeeskonda ilma heade juhtideta.“ Mis osa etendavad siis juhid? Olla meeskonna juhiks, tähendab tunda põhjalikult laskurit, tema võimeid ja hingeelu. Kõikidesse peensustesse peab ta tungima. Ja siin on mehed omal kohal, nii laskurliidu esimees kindral O. Sternbeck kui ka kolonel J. Siir. Esiteks tunnevad nad ise laskesporti ja on mõlemad vanad laskurid, eriti viimane, kellel endal on kodus terve arsenal ja üks suurimaid auhinnakogusid. Aga ka kindral O. Sternbeck on vana klassilaskur, kuid viimasel ajal pole enam püssi kätte võtnud halva silmanägemise pärast. Malmi laskerajal, meeskondade juhtide võistlusel, laskis ta 150 meetrilt lamades asendist 5 lasuga välja 39 silma võimalikust 50-st, mis tema kohta on küllalt hea. Tehku noored seda järele!

Mõlemad juhid on jälginud maailmameistrivõistlusi Lvovis, Roomas kui ka mujal. Neile on teada parimate laskurimaade tüsedaimate laskurite võimed ja nende tulemuste suhtes on kindral O. Sternbeck küll „elav leksikon“. Oli võimalus teda kõnetada enne

Eesti laskurite edu põhjusi

vabapüssimatši ning küsida, millised meeskonnad paneb välja meie vastu Šveits ja Soome, ja ta ütles meeskonnad ära ilmeksimatult. Šveitsi meeskonna suhtes tähendas ta, et kui šveitslased meeskonda sisse võtavad Salzmanni, siis võib see mees kogu meeskonnale kirstunaelaks saada. Salzmann laseb täna hästi, kuid homme ei kõlba ta oma tagajärgedega kuhugi. Stabiilsusest tema juures pole juttugi. Aga kui meeskonda pannakse vana šveitsi autojuht Jakob Reich, siis see mees meile küll individuaalselt kardetavaks ei kujune, kuid mingil tingimusel aga oma meeskonda alt ka ei vea. Ja nii oligi. Meeskonda võeti sisse Salzmann, ta laskis halvasti, ja meeskond tuli kolmandale kohale. Reichi lastes oleks olnud küsimus, kes oleks meie järele tulnud teiseks, kas Šveits või Soome.

Siin oli nüüd toodud näide, et juhid ei pea tundma mitte ainult oma meeskonda, vaid ka võõraid. Kui te küsite kindral O. Sternbeckilt või kolonel J. Siirilt, kuidas üks või teine välismaa laskur laseb, saate te silmapilk vastuse. Aga üks välismaa meeskondade juhid ole samavõrd informeeritud meie meeste võimetest. Ega siis midu „Uusi Suomi“ esindaja major O. Kohonen paaril korral enne maailmavõistlusi Eestit külastanud ning meie treeningmatše jälginud, samuti viibis alatiselt meie meeskonna läheduses Šveitsi ajalehtede korrespondent Mildeberg, kes alatiselt informeeris šveitsi spordilehte ja, nagu kuulda, ka Šveitsi laskurliitu. Juba ammu enne maailmameistrivõistlusi käis varjatud kujul äge võistlus Eesti, Soome ja Šveitsi meeskondade vahel.

Kõrvalseisja ei või ilmaski enesele ette kujutada, kui võrd suure tähtsuse omab võistlusessemineja laskurmeeskonna koostamine. See on üks suurim töö ja kuulub komplitseeritumate hulka. Annab juhtidele hulk aega pead murda, enne kui lõpusõna öeldakse. Ja kui ongi meeskond koostatud, siis on tähtis veel see asjaolu, missugune laskur laseb algul ning missugune lõpus, n.-n. „ankrumehe“ kohal. Meie meeskonnas oli mitugi meest, kes esimest korda viibisid maailmameistrivõistlustel, ja nende hulgas ka tubli sõjapüssimees Kristjan Vilberg. Kodus oli ta kangemaid mehi, kuid välisteks võistlusteks puudusid kogemused.

Nii määrati siis ühel päeval jälle kindlaks kolmemeheline laskurgrupp, kes pidi võistleva end. Soome presidendi P. E. Svinhufvudi eri- ning 7000 soomemargalisele auhinnale. Ukko-Pekka auhind oli välja pandud parimale välismaa meeskonnale, ja meeskondi võis niipalju välja panna kui keegi soovis ja kui palju neid oli. Üks laskur aga enam teist korda teises meeskonnas kaasa võistelda ei saanud. Meil oli veel järele

K. VILBERG, maailmameister sõjapüssis püsti asendist

jäänud üks tugevaimaid meeskondi, nii ütelda „ankrumeeskond“, kes pidi lööma välismaa meeskondadest esikohale tõusnud Ungari meeskonda, kelle tulemuseks oli 3×20 lasuga lamades asendist 545 silma. Esikohal oli Soome Mikkelii meeskond, kes aga Ukko-Pekka auhinna ei saanud võistelda. Meie üks meeskond oli juba välja lasknud 537 silma ja nüüd pidi siis viimane Eesti meeskond, koosseisus G. Lokotar, H. Silber ja K. Vilberg, vähimalt 9 silmaga ületama Ungari tulemuse, et võita Ukko-Pekka auhinna. Et see auhind meie kätte tuleks, seda soovisid soomlased südamest. Nad ütlesid — „kui auhind läheb Ungari, millal meie seda jälle näeme. On ta aga teie käes, siis 4 tundi ülelahe sõitu, ja me näeme seda jälle.“

Meie meeskond laskis jumalikult. G. Lokotari kumbki 10-lasuline seeria 94 silma, kokku 188. H. Silberi tabamused andsid välja 183 (90+93), ka hea. Nüüd vahest alles selgus, et mehed oli pandud ilma kindral O. Sternbecki teadmata laskma vale järjekorras. Kõige esimesena oleks pidanud lasud ära laskma esimest korda võistluskäras viibiv laskur K. Vilberg, sest siis ei piiranud uudishimulikud pealtvaatajad veel nii rohkel arvul meie laskureid, teiseks H. Silber ja viimsena vana matšimees G. Lokotar, kellele kõrvalised jutuajamised või lärmitsemine mingit mõju ei avalda. Seekord laskis K. Vilberg viimsena. Kuna G. Lokotar ja H. Silber olid saavutanud hea tulemuse ja kahtlust enam polnud, et Ukko-Pekka auhind meie kätte tuleb, siis kogunes rahvaparv K. Vilbergi selja taha. Lisaks sellele laskis mees märklauda ühe halva lasu, see närveeris teda omakorda, ja tulemuseks oli, et ta laskis kõigest 83+89=172 silma, 10–15 silma vähem tavalisest normist. Lõpptulemuseks 3 mehe peale oli 543 silma ehk 3-silmaline kaotus Ungarile.

„Jutuajamist“ sellepärast oli, aga see ununes jälle pea, sest meile hakkasid tulema maailmameistriitlid. Soomlased leinasid aga oma Ukko-Pekka karikat, oli see ju mõeldud vennasrahvale.

4. augustil, kui algas väikekalibri matš lamades asendist, siis pidi meie meeskonna peajuht eelmise päeva õhtul kella 5-ks võistlustoimkonnale teatavaks tegema meeskonna koosseisu, kes järgmise päeva hommikul võistleva ilmub. Korra kohaselt oli lubatud meeskonnas veel ette võtta muudatusi, kuid sellest pidi teatama veerand tundi enne võistluse algust. Meie meeskonna juhid nõu pidades koostasid meeskonna ning andsid need nimed ka ajakirjanikele. Suur oli aga leHEMEESTE üllatus, kui järgmisel päeval paar uut meest laskerajale tuli ja eelmisel päeval ülesantud nimed maha kustutati. Meeskond oli viimasel silmapilgul ümber moodustatud. Miks? Põhjus jäi küll juhtide eneste teada. Küllap siin olid oma plaanid, eriti välismaalaste suhtes, kes ei tarvitsenud ju teada, kes meil võistleb.

Järgmisel päeval kordus jälle omapärane lugu. Viis meest, G. Lokotar, E. Kivistik, E. Rull, H. Kivioja ja A. Liivik tulevad laskerajale ning hakkavad põlvelt asendi matši laskma väikekalibri püssist. 5-liikmelisele meeskonnale on antud 3 lauda ja ka laskmise aeg on piiratud. Uhele lauale määratakse E. Kivistik, teisele A. Liivik, ja neid pidid siis vahetama „ankrumehed“ ehk „närvideta laskurid“ G. Lokotar ja E. Rull, kes mõlemad on suurte võistluskogemustega. Oli ka järele kaalutud, et ükski neist neljast laskurist kuigi palju aega ei vaja 40 lasu väljalaskmiseks ning et nad omaga hästi toime tulevad. H. Kiviojale aga öeldi, et kolmas laud jääb kogu 2 ja pooleks tunniks tema kasutada. Miks nii talitati? H. Kivioja on meie meeskonnas põlvelt asendist üks tüsedamaid mehi, kuid vajab aega ja võib oma tulemusega üllatada.

H. Kivioja võtab oma koha vastu, paneb püssi seinale ning sõnagi lausumata läheb tulejoonelt hoopis ära. Vaadatakse ja imestatakse, mis ta nüüd teeb. Aga keegi sõna ei lausu, ka juhtkond mitte. Tema enda asi, mis ta teeb...

H. KIVIOJA, maailmameister v.-kaliibrilises püssis põlvelt asendist

Kol. J. SIIR enne laskmist jagamas tulusaid näpunäiteid

Mees läheb metsa alla murule ja heidab puhkama. Paneb isegi käsivarre pea alla ja lamab. Umbes tund aega on ta seal olnud, tõuseb siis üles ja tuleb laskma. Ja mis on tulemus? H. Kivioja laseb välja 385 silma ja tuleb maailma-meistriks (G. Lokotaril oli sama silmade arv, kuid tema 10-ned ei istunud nii märklaua südames) ja ka meeskond tuleb maailma-meistriks. Kas võib olla suuremat üllatust, ja mida nüüd ütelda meeskonna kokkuseadmise kohta?

5. augustil, millal just väikekalibrimatš põlvelt asendist käimas oli ning meie grupp ka vabapüstitolist võistles, laskeraja tulejoonel, kaugel eemal laskureist kindral O. Sternbeckiga jalgu puhates ning juttu ajades, tuleb juhi juure laskur A. Kukk, kes oli lõpetanud vabapüstitolist matši ning saavutanud tagajärje 529 silma. Ta küsib kindralilt: — „Kas mina olen ette nähtud pärastlõunasesse meeskonda väikekalibripüssist püsti asendist laskma?“ (Olgu muuseas tähendatud, et ltn. A. Kukk on mitmekülgne laskur ning valitseb mitut relva.) Ja siis tekib kahekõne: — „Mina mõtlesin Sere nit meeskonda panna. Teie tegite hommikul vabapüstitolimatši kaasa ja ajasite muidugi 540 silma taga.“ „Ei! Ma ei hellitanud end lootusega 540 silma välja pigistada. Arvasin kohe, et minu tulemus on 529 või 530 silma.“ „Kuidas enesetunne on? Kas väsinud pole?“ „Enesetunne on hea. Ei tunne mingit väsimust.“ „Noh, hea küll. Jääge siis tiirule, ärge koju lõunale minge. Ma vaatan pärast järele.“ Selle üt-luse juures võtab kindral taskust rahakoti, ulatab sel-

lest margad laskurile ning lausub: — „Võtke kergemat toitu. „Ärge ennast just täis sööge...“

A. Kuke lahkudes lausub kindral O. Sternbeck: — „Noh, mis sa teed. Tahab lasta, ja püsti asendist on ta kõva mees. Ah, eks pärast näe... Aga teda peaks ikkagi vist meeskonda sisse võtma, sest tal seisavad veel ees teised matšid püsti asendist, milledest ta tingimata osa võtab, ja kui teda nüüd ei võeta hulka, hakkab teine viimaks närveerima.“

Ka niisuguseid kõrvalseisvale isikule tühiseina näivaid piasaju peavad juhid arvesse võtma ja laskurite soove arvestama.

Veel midagi meie meeskonna edust.

Lamades asend vaba- ja sõjapüssist, mida võib ütelda ka väikekalibrilise püssi kohta, oli meil veel käesoleva aastani „valulapseks“, s. t. nõrgemaks küljeks. Aga laskmisel püsti asendist on laskevõistlusel määratu suur tähtsus. Mida ütlevad selle kohta soom-lased: — „Uusi Suomi“ pärast vabapüsimatši kirjutab — „Eestlased olid meist paremad kõigis asendis. Nad tõendasid jällegi vana kogemust, et vabapüsi võidupunktid lastakse püsti asendist. Teatavasti eestlased panid harjutustel eriti rõhku just laskmisele sellest kõige raskemast asendist. Ja selle tulemus? Püsti asendist lasksid eestlased kõik tasavägiselt ja isegi meeskonna „nõrgemad mehed“ saavutasid 348 silma.“

Kuidas muutusime püsti asendis tugevaks? Juba möödunud talvel tegi laskurliidu esimees teatavaks, et ta paneb omalt poolt välja 500-kroonise auhinna, mille pärib see, kes treeningvõistluste kestel häid tulemusi näitab ja tulemustega esikohale nihkub. Kuude viisi harjutasid siis laskurid püsti asendist, sest kes ütleb ära 500-kroonisest auhinnast — kastist lauahõbedast? Auhinna võitis ltn. A. Kukk, kes harjutusteks pühendas kogu oma vaba aja.

Uheks teguriks meie edus on kahtlemata ka relv. See ei leia kiitust mitte ainult oma laskurite peres, vaid ka välismaa laskurite hulgas. Alatihti palusid daanlased ja teised rahvused proovida meie relva, mida ka lubati. Tulemused olid head. Arsenaal on suutnud valmistada maailmakuulsa „Eesti vabapüssi“ ning „Eesti väikekalibripüssi“, milledele julgesti sisse võib graveerida „Made in Estonia“. Aga ega need relvad sellastena, nagu nad praegu on, valminud üle öö. Need relvad on pikaajalise töö tulemus ning nende relvade alal on suuri teeneid ka laskurimeeskonna juhtidel, kes jagasid oma kogemusi ning näpunäiteid püssimeistritele ja inseneridele.

Meie edule aitas suuresti kaasa meeskonna distsipliin. Distsipliini suhtes on meie laskurimeeskonna juhid korduvalt kinnitanud, et kui meie teiste sportlaste, eriti aga kergejõustiklaste, seas valitseks sama distsipliin kui laskurite hulgas, siis saavutaksid kergejõustiklased nii kodus kui ka rahvusvahelistel võistlustel kindlasti paremaid tulemusi.

Šveitsi laskurliidu esimees dr. Enderlei ütles banketil kindral O. Sternbeckile: — „Kui teie oleksite võitjaks tulnud 10-silmalise ülekaaluga, siis oleks seda võitu kuidagi võinud õnnega siduda; võita aga Soomet 33 ja meid 45 silmaga — siis peab teil midagi rohkem olema, mis meil puudub.“

Laskurite ärasaatmine Helsingist ja nende südamlük vastuvõtt Tallinnas

Teisipäeval, 10. augustil, kella veerand 3 paiku saabusid meie võidukad laskurid Helsingist Tallinna. Ärasaatmine Helsingist oli väga soe. Soome saatjaskonnas oli Soome vägede ülemjuhataja ning maailma-meistrivõistluste toimkonna peajuhataja kindral Österman, kindral Heinrichs, kindral Sarlin ja teisi. Helsingi sadamas oli saatjaid palju. Aurik „Aegna“ tõi Helsingist kaasa ka Poola, Läti ja Leedu laskurmeeskonnad, kes Eesti kaudu koju sõidavad, ja Rootsi laskurmeeskonna peajuhataja kindral Åkermanni koos abikaasaga, kes avaldas soovi mõned päevad viibida Eestis, et külastada Narvat, kust ta sõidab Pärnu ja sealt laevaga tagasi Stockholm. Ilm meresõiduks oli harukordne. Lainetust polnud sugugi ja seetõttu puudusid ka merehaiged. Tuju oli kõigil hea, kuid mehed kurtsid siiski väsimuse üle. Viibiti ju eelmisel öhtul Kaivuisto-hoones suurbanketil, millest osa võttis 800 inimese ümber, ja sealt lahuti alles hommikutundidel. Eks väsitanud laskureid ka see pingutav töö Soomes.

Väsimustunne oli meestel kadunud, kui paistis Naissaar ja Aegna ning silnapäärile ilmus meie sõjalaeva „Sulevi“ siluett. Meie laskuritepere ei teadnud aimatagi, et sõjalaev oli neile vastu saadetud, neid tervitama ja ekskorteerima. „See oli esimene ja suurim üllatus vastuvõtjate poolt, mis vägisi kiskus vee silma,“ kõnelesid Tallinna saabunud laskurid.

„Algul sõitis „Sulevi“ risti meie nina eest läbi, siis Soome suunas meist mööda ja asus selle järele meie külje alla, hoides vahet umbes 50 meetrit. „Sulevi“ meeskond oli rivistatud pardale ja sõjalaevalt hüüti meile kolmekordne „elagu“. Nüüd oli selge, et „Sulevi“ oli meile vastu saadetud. Pärast tervitust asus ta meie ette ning nii läks sõit kuni Tallinna sadama väravateni.“ Nii laskurite jutustus.

Tallinna sadam oli juba kella poole kahe ajal tulvil rahvast. Politsei oli vaba piirkonna kaunis kaugel sisse piiranud, et võimaldada laskureile hiljem suurest rahvamurrust läbipääsu. Tulid sõdurid sinimust-valge lipuga, siis Sõjaministeeriumi ja Kaitseliidu orkestrid, noorkotkad ja ametlikud vastuvõtjad Sõjaministeeriumist, Kaitseliidu, piirivalvest ja politseist, kes moodustasid vastuvõtu-toimkonna, kuna nende inimesed olid osa võtnud maailma-meistrivõistlustest.

Sadamas paistis silma vastuvõtjate seas sõjavägede staabiülem kindral Reek ühes oma abi kolonel Plaksiga, kes oli vastuvõtu-toimkonna esimeheks, Kaitseliidu ülem kindral Orasmaa ühes oma staabiülem kolonel Maidega ning hulga vanemate Kaitseliidu pealikutega. Piirivalvest esindasid kolonel Engmaa, major Lüüs ja teised, politseid — direktor Veermaa ühes oma abi Soomaga, prefekt Reimo ja teistega. Kohal oli ka teedeministri abi ins. Jürgenson, peasekretär Tiits, raudteevalitsuse ülem Raudsepp ja teised. Edasi paistsid silma veeteede valitsuse direktor ins. Avik, Tallinna maleva pealik major Lepp, linna komandant kolonel Junkur, kolonel Järver, lahingukooli ülem kolonel Simson, major Vaharo ja Naiskodukaitse tegelased sületäie roosidega, eesotsas ringkonna esinase pr. Jeetsiga. Ei puudunud ka kohalik Argentiina konsul hr. Rank jun. ühes oma abikaasaga, kes olid tulnud vastu võtma kuulsat Argentiina kuju, mis nüüd esimest korda toodi Eestisse.

Vastuvõtjad rivistusid. Siis paistis silma midagi erilist. Vabadussõjaaegne „Vambola“ komander ja praegu reservis viibiv mereväe kapten-leitnant Tiido Kore-Kraus, kes on ühtlasi ka Harju maleva merekaitseliidu pealikuks, oli sattunud meie meeste võidust niivõrd vaimustusse, et ta otsekohe tõmbas selga mereväe-ohvitseri mundri ning hakkas sadamas organiseerima juhtivate merekaubandustegelaste jõuku vahvate laskurite vastuvõtuks. Ta oli kokku ajanud peaaegu kõikide sadamas viibivate Eesti laevade kaptenid ning isegi ka laevaäride direktorid eesotsas dir. J. Rangi, G. Sergo, B. Sergo ja teistega, keda ta rivistas sadamasillal. Mehi oli paari kümne ümber, ja nende rivi paremal tiival seisid daamid suurte roosipuhmakatega.

Kogu linn ja sadam oli lipuehtes. Laevad olid pidulikus rüüs ja — mis eriti silma torkas — lipuehtesse olid end tõmmanud ka saksa, inglise ja läti aurikud. Seda olid nad teinud vabatahtlikult, sest välismaalaste käsutamiseks pole meil õigust, kuid ka välismaa tundis meie suurele rõõmule kaasa. Jahtklubid paistsid eemalt kui lippude meri.

Siis äkki kostis sadamakantsi tagant suurtükipauk ja aupaukude saatel sõitis „Aegna“ sadamasse. Kokku laskis „Sulevi“ välja 10 aupauku maailma-meistrivõistluste auks. Niipalju toodi Soomest ära maailma-meistrikohti. „Sulevi“ sõitis seejärele tagasi sõja-sadamasse.

Vastuvõtu hetki Tallinnas

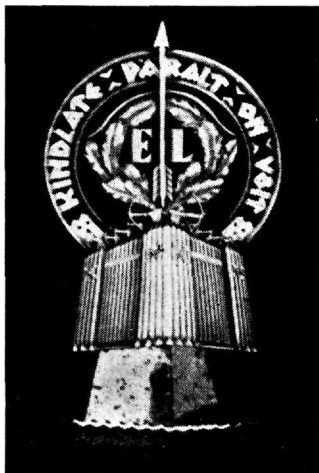
Suure käteplagina ja elagu-hüüete saatel sildus vaikselt „Aegna“. Silmapilk oli pühalik-pidulik. Laskureile vastutulnud omaksed lehvitasi taskurätte, orkestrid mängisid vaheldumisi marsse. Kogu toiming anti üle Raadio Ringhäälingu kaudu.

Siis asusid noorkotkad auspaleerina kahele poole „Aegna“ treppi ning esimesena astus laevalt maale Laskurliidu esimees kindral O. Sternbeck ühes meeskonna juhi kolonel J. Siiriga, nende järele teised juhid ja siis laskurid, kes rivistusid kail. Tervituskõnega pöördus laskurite ja nende juhtide poole sõjavägede staabiülem kindral N. Reek. Ta ütles: „Meil on suur rõõm ja heameel teid kodumaa pinnal vastu võtta ja tervitada tehtud suure töö puhul. Pole raske mõnel 60-miljonilisel rahval koostada laskurmeeskonda ning seda tulle saata. 1-miljonilisel rahval on see juba raskeks probleemiks. Aga teie olete näidanud, et see ka 1-miljonilise rahva juures on läbi viidav. Ka meie oleme suutnud esineda maailmarahvaste peres, ja eriti suure eduga. Selle pandiks on olnud meie sitkus, tasakaal, võiduid ning usk enesse ja oma võimesse. Teie saavutused on tunnustuseks ka väljaspool, et väike rahvas suudab suurt korda saata, kui on tahtmist ja usku oma töövõimesse.“

Kindral N. Reegi ettepanekul hüüti vastuvõtjate poolt kolmekordne „elagu“.

Vastas laskurite nimel kindral O. Sternbeck, kes lausus, et nii tema kui ka ta kaaslased on otse liigutatud sellest suurest ja südamlikust vastuvõtust, mis neile on osaks saanud. Edasi kriipsutas ta alla, et meie laskesport on võrdlemisi noor ala, kuid on tehtud pidevalt tööd ainsa sihiga, et viia Eesti nime maailma. Eesti laskurid jätkavad tehtud tööd veel suurema innuga.

Nüüd asusid laskurid laevast välja tooma oma pagasit ja auhindu. Nende äratoimetamiseks oli sadamasse vastu saadetud 5—6 veoautot. Ühest veoautost ei jatkunud auhindade jaoks. Rahvas tundis huvi kuulsa Argentiina kuju vastu, mille pärast juba 1903. aastast saadik kõik maailma rahvad heitlevad ning viimase 6 aasta jooksul ka Eesti. Kindral O. Sternbeck tegigi pea korralduse, et peaauphind laevalt maale toodaks. Suurt kasti kandis neli meest! Hõbekuju kaalub juba ise 35 kilo, peale selle veel kasti raskus. Ja õrn on ta ka. Kast toodi autosse, kuhu oli paigutatud väike laud. Auhind, üle meetri kõrge ingliskuju Argentiina rahvusliku ohakaõiega ees, püstitati lauale ning kahekordne maailmameister E. Kivistik ja Argentiina kuju võidule kaasaaitaja G. Loktota asusid selle kõrvale kuju kinni hoidma. Samasse autosse autojuhi kõrvale istus ka kindral O. Sternbeck. Sõdurid asusid lipuga rongkäigu etteotsa, siis järgnes auto, kolonel J. Siir meeskonnaga, ametlikud vastuvõtjad ühes ajakirjanikega, noorkotkad ja lõpuks laskurite omaksed. Ja nii liiguti siis rahvamurrust läbi. Kõikjal kostsid elagu-hüüded, lehvitati rätte, pilluti mütse. Kogu sadam oli hõiskeid täis. Ilus ja kaunis silmapilk. Sadamatehase ees Merepuiesteel korraldas sadama tehase personaal suure ovatsiooni. Laskurid vastasid sellele omakorda vastuhüüdega „Elagu, elagu, elagu!“

Eesti Laskurliidu poolt võistlustele annetatud auhind

Eestlased väljuvad auhindadega Soome Rahvusteatri Helsingis

Meeleolurikas rongkäik pööris Viru tänavasse. Virumägi mustendas rahvast, kõnelemata kõnniteedest. Viru tänava majade akendest visati laskureile lilli.

Meelejääv kaunis üllatus sündis Vabadusväljakul. Sinna oli koondunud ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Tallinna osakonna tegelasi — mehi ja noori preiliseid rahvusriides suurte lillekorvidega. Nad pidasid kohaseks kangelasi tervitada just Vabadusväljakul, kuhu me kokku tuleme oma riigi tähtsaimail päevil. Noorsoolaste esindaja hr. Pau pidas kõne, millele kindral O. Sternbeck, vaimustatud üllatusest, vastas ja tänas. Selle järele dekoreeriti laskurite rinda roosidega. Nüüd asusid noorsoolased oma kirevais riideis laskurite taha rongkäiku ning sammuti edasi Raekoja platsile.

Raekoja platsil ootas määratu suur rahvahulk. Politsei oli siiski suutnud vaba hoida avara platsi, et rongkäik rahvale seda paremini näha oleks. Ohvitseride keskkogu kasiino ees peatus rongkäik ja seal tutvustas kolonel J. Siir rahvale meie värskeid maailmameistreid. Esimesena esiteldi kahekordset maailmameistrit E. Kivistikku, keda ajakirjanikud õhku pil dusid. Sama lugu kordus noorkotkaste — tulevaste maailmameistrite — toetusel ka teiste laskuritega, kindral O. Sternbeckiga ja kolonel J. Siiriga.

Ohvitseride keskkogu kasiinos oli korraldatud vastuvõtjate organisatsioonide poolt laskureile ning vastuvõtjatele ühine eine. Einele olid ilmunud sõjaminister P. Lill, piirivalve valitsuse ülem kindral H. Kurvits, Tallinna linnapea kindral J. Soots ja teised.

Laskurid rivistati saalis poolkaares ja järjekorras: paremal tiival maailmameistrid E. Kivistik, H.

Eestlaste poolt võidetud auhinnad

Kivioja, K. Vilberg, G. Lokotar, A. Liivik, E. Rull, A. Kukkk, V. Jaanson, E. Seren ja siis K. Jürgens, H. Silber, L. Viljus ja teised.

Veidi pärast kella 4 tuli Sõjavägede Ülemjuhataja kindral J. Laidoner, kellele kolonel J. Siir raporteeris ja siis esitles laskureid.

Kindral J. Laidoner ütles laskureile, et kogu Eesti on uhke nende üle, ja jätkas: „Laskurid sõjaväest, kaitseväest, politseist ja piirivalvest, Laskurliidu juhatus ja kogu laskurimeeskonna tegelased! Toon teile tervitusi Riigivanema poolt teie hiilgava võidu puhul möödunud suurtel võistlustel Helsingis. Tervitan teid isiklikult ja kogu meie sõjaväe ja riigikaitseorganisatsioonide nimel selle suure töö ja tahtejõu pingutuse puhul, mille tagajärjel te saavutasite võite möödunud võistlustel Helsingis. Teie näitasite, et sihikindel töö, tahtejõu ja energia pingutus võivad anda suuri tagajärgi ja hiilgavaid tulemusi. Häid tagajärgi võib saavutada ainult siis, kui meeskond on hästi õpetatud ja hästi distsiplineeritud ja kui kogu meeskond töötab täielises kooskõlas üksteisega. Ma tervitan ka kõiki teisi tegelasi, kes osa võtsid meie laskurimeeskonna tööst ja tegevusest. Ma tuletan ka meele, et teie võistlused ja teie saavutused Helsingis näitasid, et meie noor relvatööstus, mis asub meie arsenaaalis, on võimeline võistlema isegi suurriikide vastavate tööstustega. Laskur, kui ta tahab ilmutada häid tagajärgi, peab olema võimeline juhtima oma seemist, vaimset tegevust. Ta peab täieliselt valitsema oma närve. Inimene, kes äraval silmapilgul mõistab end kokku võtta, suudab jääda rahulikuks ka hädahohtlikul silmapilgul, kus tuleb silma vastu seista hädahuga, mõistab end ise korraldada ja hiljem ka teistele korraldusi anda, ning võib teistele eeskujuks olla. Niisugusest mehest (jutt on siin ltn. A. Kukest, kes Helsingis kogemata laskis oma 8 silma võõra, A. Liiviku, märklauda, mille tagajärjel mõlemad silmi kaotasid. A. Kukkk suutis siiski lõpptulemusega teistele järele tulla. „K. K!“ toim.) võib kasvada tugev juht. Seepärast saavutused laskesporti alal sõjalises ja riigikaitse mõttes on eriti tähtsad.

Praegu kogu meie riigikaitse jõud, meie sõjavägi, vaatab uhkusega teie peale. Aga ma ütlen veel rohkem — kogu eesti rahvas on uhke teie saavutuste üle. Aga need saavutused panevad tulevikus teie peale ka suured kohustused. Lõpuks ma ütlen ja kinnitan teile: jätkate oma tööd tulevikus niisama kindlalt, töötage niisama kindlalt kui seni, kuid sealjuures valmistage ette ka noori jõude, kes tarvilisel korral astuvad teie asemele, ja niisuguseid, kes suudaksid kõrgel hoida Eesti riigi ja rahva au, nagu teie seda tegite lõppenud laskevõistlustel.“ (Kiiduavaldused.)

Laskurliidu esimees kindral O. Sternbeck vastas ülemjuhatajale:

„Kõrgesti austatud härra ülemjuhataja! Eesti laskureile on tänane päev täiesti ootamatuks ja erakorraliseks triumfiks. See, kuidas meid vastu võeti Tallinna tänavail ja siin igal pool, kui me laevast maha astusime, oli meile üllatuseks. Kuus aastat tagasi läksime maailma-laskevõistlustele Lwowi, ilma et oleksime lootnud endile meil või mujal mingisugust erilist austust. Seda liigutatamad oleme aga nüüd hiilgava, ennekuulmatu ja ootamatu vastuvõtu puhul, mis meile siin on osaks saanud.

Ma tahaksin kogu meie laskuritepere nimel lubada, et see triumf meile mitte pähe ei lähe, vaid et me seda tööd, mida on tehtud aastaid, veel suurema innuga ja veel suurema hoolega tahame jätkata, ja ainult ühelks otstarbeks — et meie Eesti nime kõrgel hoida kõigi ees ja ühtlasi riigikaitse töös kaasa aidata, niipalju kui seda laskesportlik liikumine võimaldab. Selleks tahame kokku võtta kogu oma jõu ja kogu oma tahte.“

Ülemjuhataja avaldas veel kord tänu ja selle järele orkester mängis hümmi, mida lauldi kaasa.

Asuti lõunalauda, kuhu ilmus ka peaministri ase-täitja K. Eenpalu ning riigivanema käsundus-kindral G. Jonson.

Lõunalaus peeti veel rida kõnesid ja linnapea kindral J. Soots ütles: — „Vaatamata sellele, et täna oli tööpäev, tõttas ometi suur hulk pealinna elanikke teid sadamasse ning linna tänavail vastu võtma ning tervitama. Paljusid takistas ametikohus teid vastu võtma tulemast, ja nende kui ka kogu Tallinna omavalitsuse nimel tervitan teid, laskureid-esivõitjaid. Mina soovin, et laskesport, mis meil praegu on kõrgel tasemel, veel edasi areneks ning et Eesti alati sammuks esirinnas.“

Siis avaldas ülemjuhataja soovi, et värsked maailmameistrid üles tõuseksid. Mehed tõusid üles ja siis lausutas: — „Täna, Ega minul midagi erilist teile ütelda polnud, kuid üht tahan teile siiski panna südamele: õpetage nüüd teisi, kuidas te tulite maailmameistriks...“

Siis aga sündis laskureile üllatus. Pidulauas tõusis üles kolonel O. Plaks ning teatas: — „Sõjavägede ülemjuhataja kindral J. Laidoneri korraldusel teen teile teatavaks, et kõik laskurid sõjaväest, kaitseväest, piirivalvest ja politseist saavad 2-nädalise puhkuse...“ See teade võeti eriti tugevate ja kauakestvate aplausidega vastu. On ju mehed väsinud ja vajavad puhkust ning närvide kosutust.

Keskpäeval käis Sõjavägede Ülemjuhataja Tondil, kus ta ohvitseride kasiinos tervitas lahingukooli laskureid, keda meeskonnas oli arvult 11.

Äsjasaabunud võidetud Argentiina kuju

Rahvas võistlusi jälgimas

Eesti laskurite kodu
hotell „Brändö“

Eestlaste sideohvitser
kpt. Savonen

Eesti meeskond

Kõrged külalised võistluste avamisel

Eestlas

Eesti meesk. juhte
kol. Siir kindral Sternbeck

Esmakordne Eesti lipu tõusmine
võidumasin

te defilee Soome presidendi ees

		ESTHU.						
Anni Skull Täht TÄHT	Sargid	Series				Sum.	Yht. Posit ion Tireur	
		1	2	3	4	Total		
3	KUKK A No 44	Makulta	95	96	90	94	375	1097
		Pövelta	93	92	94	94	373	
		Seisalt	88	91	89	88	349	
3	LIMK A No 43	Liggande	96	99	94	96	385	1099
		Knäsi	84	80	90	96	356	
		Stående	93	91	87	80	351	
4	Kivistik E No 47	Liegend	97	98	99	96	390	1123
		Knäsi	96	92	96	96	380	
		Stående	88	90	86	89	353	
4	Kiviõja H No 45	Cauché	93	97	96	95	381	1099
		Agenou	94	94	92	91	371	
		Débout	88	85	87	87	347	
8	Lokotaj G No 46	Prone	98	95	98	96	387	1111
		Kneeling	95	93	91	94	373	
		Standing	87	87	89	88	351	
MAKUL 1918		SUMMA				5592		
POLVI 1853		Total de la Nation						
PYSY 1751								

Vabapüssist võistluse tabeli I pilt

SUVI KODUTÜTARDE PERES

Vasakul: topograafia tund laagris

Paremal: I noortemagister läheb südilt vastu laagritöödele

Vasakul: õppetund köögi ja kollete ehitamiseks

Paremal: õpetatakse laagri- voodi valmistamist

Käesolev suvi on möödunud kodutütarde organisatsioonis laagrielu tähe all. Peale mitmesuguste kõhkleemiste ja kaalutluste on hakatud siiski korraldama laagreid, kuid mitte enam kartlikult ja kahtlevalt, vaid juba suure hoo ja julgusega. Peaaegu kõik ringkonnad korraldasid oma üldlaagri, kusjuures paljud tegid seda koos oma 5-da aastapäeva pühitsemisega, korraldades nii kohe esimesena suurlaagri. Pealeselle korraldati üleriiklik vanemate laager Vapramäel 150 osavõtjaga, milline arv komplekteeriti kõigist ringkonnast proportsionaalselt nende suurusele. Kõigi nende laagrite tulemuseks on: tüdrukud suudavad korraldada iseiseisvalt laagreid, suudavad ületada laagriraskusi ja suudavad näidata, et ollakse tõeline kodutütar oma meelsuses ja tegutsemises. Julgusega võib kodutütarde organisatsioon suurema naisnoorte organisatsioonina sammuda teiste sellelaadsete eesotsas.

Selleaastasi laagreid, mis oma kestuselt olid 4–6-päevased, võib pidada kõigiti õnnestunuiks. Neil laagripäevil tehti tööd sõna tõsisemas mõttes. Laagrite aja- jaotus võimaldas tüdrukuile nii meelepärast puhkust kui ka enese täiendamist mitmesugustes laagritööde tarkusis, perenaise oskusi, signaliseerimises, kaardi lugemises, kodumaa tundmises jne. Sellane töö, vaheldudes laulu, mängu ja spordiga, on parimaks vahendiks tüdrukute kasvatamisel täisväärtuslikeks kodanikeks ja eesti naisteks. Ei tohiks ka unustada, et laager nõuab suurel hulgal loovat vaimu. Kui seda ei ole, siis seda kasvatatakse.

Laagreile on tulnud kasuks peavanema vastutulelikkus, mistõttu ringkondadel oli võimalik kasutada ka teiste instruktorite kaasabi laagrite korraldamisel.

Olgu märgitud veel suursündmus kodutütarde peres, mida tähistati kodutütarde Tartumaa Ringkonna laagris Elvas 1.—5. juulini k. a. Nimelt tunnustati seal ja anti vastav märk üle esimesele noortemagistrile, Tartumaa ringkonnavanemale prl. L. Rannale. Seega on jõudnud üks aktiivsemaid juhte kodutütarluse kõrgeima astmeni. Jääb loota, et temale seltsib pea teisigi.

Talvel vanemate keskkogu koosolekul kerkinud mõtte kodutütarde suvekodu asutamisest teostati tänavu. Ilusas Võsu suvituskohas asuv kohalik uus koolimaja on võimaldanud juba üle 300 kodutütrel ja vanemaile mõnusa suvepuhkuse, kus aga siiski on süvendatud ühistunnet ja kasvatatud töö- ja korraarmastust.

Astudes ruumikasse koolimajja torkab kohe silma, et maja elanikeks on tüdrukud. Kõikjal näeb lilli, kaunistusi. Aknalt vaatab sõbralikult vastu kõigile sisseastujatele „Tere tulemast“.

Selleaolised siluettkaunistused dekoreerivad kõikide ruumide aknaid, olles valmistatud kodutütarde eneste poolt vastavalt tubade otstarbele. Aknaid palistavad kirjud kardinad loovad samuti noorusliku meeleolu.

Avar eestuba on külaliste vastuvõtu toaks, kus sorides suvekodu kroonikat võib leida õige rohkel arvul külastajate nimesid. Samas toas asub ka lugemisnurk ja mängunurk. Esimeses on alati värsked ajalehed ja ajakirjad, teises mitmesugused mängud varuks vihmasteks ilmadeks.

Korrapidaja laua juures askeldavad alati 2 kodutütart registreerides suvekodust lahkujaid (märgitakse alati üles lahkumise aeg ja tagasitulek ning koht, kuhu minnakse!). Nende hooleks on ka telefonikõnede

vastuvõtmine ja külaliste abistamine suvekoduga tutvumisel.

Eestoa kõrval asub ühine avar söögisaal, kuhu kogunetakse 4 korda päevas salkade kaupa reas. On ilusaks kombeks väikese palve lugemine kordamööda kodutütarde poolt enne lauda asumist ning kooris tänamine sealt lahkudes.

Maitsva toidu eest hoolitsevad suvekodu perenaine ja ringkondade toitlustajad. Lauakatmine ja perenaiste abistamine on kodutütarde ülesandeks, milist meelsasti kordamööda täidetakse.

Söögitoa kõrval asub tööruum, kus tüdrukud salkade kaupa tikivad vaipa Herra Riigivanemale, olles ise vaimustatud oma tööst. Vaiba õmblemine koos kaasaskäiva albumi valmistamisega toimub omavahealise võistlusena, mille tulemusena parimaile õmblejaile annetakse mälestusena kodutütre-laulik või muud säärast. On nädalaid, kus ei saa jätta ühtki kodutütart ilma mälestusesemest ning mis on oma töötundide arvult rekordilised (möödunud nädal: 439 töötundi).

Vaiba valmimisele elavad suuresti kaasa ümbruskonna elanikud, kes tihti käivad teda vaatamas. Lõplikult loodetakse vaip valmis saada Võidupühaks, millal oleks ka selle üleandmine Herra Riigivanemale Oru lossis.

Maja teisel korral asub 2 ruumikat magamistuba, koos pesemis- ja riietumisruumidega. Puhta ja meeldiva mulje jätavad valgete linadega kaetud voodite read.

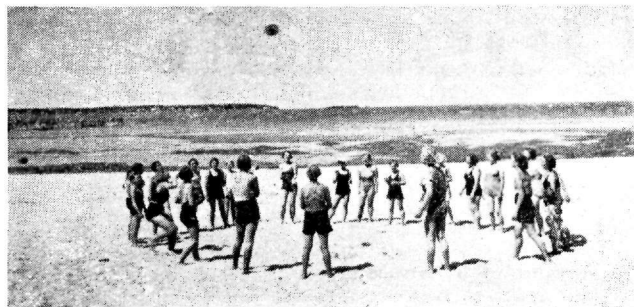
Tahtmata kergib küsimus: kuidas elatakse selles nii tütarlapselikus kenas kodus? Elu toimub siin kindla päevakava järgi. Olugi et kõik laste sammud on ette nähtud ja valvatud, on ometi tütrukuil tunne, et võiakse olla vabalt ilma eriliste kohustusteta.

Kell 7 homm. (välja arvatud pühap. ja esmasp., millal äratus toimub kell 8) kõlab 3 pikka äratusvilet, mille järle minnakse hommikusele võimlemisele. Siis lipu heiskamine suvekodu õuel, hommikusöök — ning hakatakse kordamööda salkade viisi vaipa õmblema. Et suvekodus olivad on jagatud 6-de salka, siis ajal, millal üks salk õmbleb, võivad teised viibida rannas, supeldes ja mängides, instruktoriga juuresviibimisel.

Kui on möödunud lõuna koos sellele järgneva

Ühistööna valmib vaip herra Riigivanemale

Kaunis on veeta suvepäevi

puhkusega, siis võetakse ette ühiseid jalutuskäike ja matku ümbrusse. On kombeks saanud, et iga koosseis käib Palganeemel asuvale õnnelikvide hunnikule kive viimas. Samas asub ka suur suvekodu kaitsevaim — kivi.

Pärast õhtusööki langetatakse hümni saatel lipp ning kell 22 loob lakk ja õhtulaul öövaikuse majja.

Suvekodus on ilusaks kombeks korraldada igal laupäeval oma lõkkeõhtu. Viimased on ümbruskonna elanike poolt pikisilmi oodatud. Neid õhtuid on korraldud külastanud ka Hasomini noortejuht kol. J. Vellerind, puhudes ka ise vahest tüdrukuile mõnusaad ja meelejäävaid lugusid.

Et elurõõmsaile tüdrukuile ei jatku üksi ühest lõkkeõhtust oma energia väljavalamiseks, siis korraldatakse tihti ka õhtuti meeleolukaid kirevaid õhtuid.

8. skp. toimus suvekodu pidu, mida võib nimetada hästi õnnestunuks. Seda laulu, tantsu, mängu! Tuleb aina imestada tüdrukute võimeid! Olgu tähendatud, et kõik see saavutati vaid 1-nädalase ettevalmistusega. Ning peasi: aplodeerijaid oli kohal rohkesti.

Nii elatakse selles suvekodus. Olugi et tüdrukud on tulnud kokku igast kodumaa nurgast, on meeleolu alati ülev. Tullakse võõrastena, ollakse koos sõpradena ja nii lahkutaksegi, jätkates sõlmitud sidemeid hiljem kirjavahetuse kaudu. Ollakse kokku kasvanud ka oma juhtidega: energilise suvekodu juhataja prl. L. Root'iga ja tema abide instruktoriga H. Ainomäe ning käsitööp. pr. A. Jaanisto'ga.

Suvekodust osavõtt on võimaldatud kodutütreile, kes on vanad vähimalt 14 aastat. Eri maakondadest pärit olevate tütarlaste üksteisega tutvumiseks on suvekodu igakordne koosseis komplekteeritud 2—3 ringkonna kodutütardest. Nädalase suvekodus viibimise kulu on 7 krooni kodutütrelt, kusjuures selle summa hulka on arvatud peale toidu ka veel 50% hinnalalandusega omnibusesõit Rakverest Võsule ja tagasi. Raudteel sõit on kõigile suvekodusse sõitjatele tasuta. Muid suvekoduga seoses olevaid kulusid kodutütardel kanda ei tule.

Suvekodus viibitakse heameelega ning sinna tahetakse tulla ja tulla esimesel võimalusel jälle tagasi. Nüüd, sügisel, jäädakse vaid lootma oma meele suvekodule oma meele ruumidega.

Uusi leiutusi gaasikurnade alal

Möödunud maailmasõda tõi enesega kaasa sõjategevuse arenemises suure pöörde. Kui veel maailmasõja algpäevil oli sõda rinnetevaheline kahevõitlus, millest tagala võttis osa vaid kaudselt ja piiratud kujul, siis maailmasõja viimastel aastatel muutus olukord märgatavalt ja tänapäeva sõdades on see hoopis muutunud. Õhurelvade ülikiire areng on viinud sõja üle rinde õhu kaudu ka tagalasse. Sõja edaspidisele kujunemisele võivad tulevikusõjas anda otsustava tähenduse sõja esimestel päevadel vaenlase poolt vastase tagalasse antavad hävitavad õhulöögid. Mida kiiremini ja mida suurema ulatuslikkusega seda suudetakse teostada, seda edukamaid võitlus- ja võiduvõimalusi pakub see ründavale vaenlasele. Tagala segaminipaikamine ja clutempo osalinegi suigutamine halvab otseselt sõjategevust liinil suuresti, eriti just sõjatarvetega rinde varustamise osas.

On ilmselt selge, et maailmasõja viimastel aastatel sõjas eriti rohkesti tarvitusele võetud sõjagaasid tulevikusõjas suurel määral kasutamist leiavad ja sõjakäigu kujunemises otsustavat osa etendavad. Peame olema valmis kaitseks õhukallaletungide puhul tagalasse. Praegu kardetavaimaid õhukallaletungi vahendeid on pommid, mida on kolme liiki, lõhke-, süüte- ja gaasipommid. Pommidele võivad muidugi tulevikusõjas seltsida veel õhudesandid, milliseid praegu eriti Nõukogude Venes suure edukusega katsetatakse. Kuna lõhke- ja süütepommid peamiselt omandavad purustava ilme ja ähvardavad elanikkonna materiaalselt vara, vähem hädahoitu viies inimesi, siis hädahoit gaasipommidelt on just vastupidine. Ainuüksi mõned gaasipommid võivad surmata ja haigestada suurema osa elanikke. Üksikute gaasipommide mõju on mitmevõrra suurem ja seotud raskemate tagajärgedega kui seda suudaks teha sama arv lõhke- või süütepomme.

Ei ole siis ka ime, kui kogu maailma rahvad praegu suure kiiruga valmistuvad võimalikkude õhurünnakute kaitseks sõja korral. Mõjuvate kaitsevahendite leidmiseks on rakendatud tööle tuhanded targad pead, katsetöökojad ja vabrikud. Õhurünnaku- ja gaasikaitsega ei tegelda tänapäev mitte enam ainult sõjaväes, vaid agaralt ja täiesti põhjendatult on kõigis riigis asutud

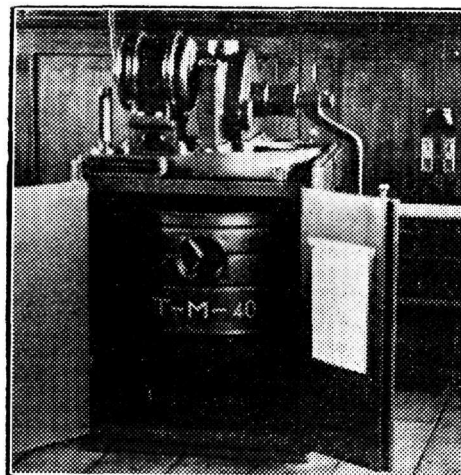
organiseerima kodanlikku õhu- ja gaasikaitset. Me võime ütelda, et tänapäev on kodanliku õhukaitse korraldus Euroopa riikides omandanud enam-vähem juba kindla kuju. Eesti on kodanliku õhu- ja gaasikaitse korraldamisele suutnud asuda alles viimaste aastate jooksul. Mõnede aastatega on suudetud meilgi sellel alal palju korraldada. Kodanikkonnale on selgitatud õhu-, eriti gaasirünnakute suuri hädahoite ja endi kaitsmist säärase rünnakute puhul. Mõistetavaltki ei ole kõikides riikides kodanliku õhukaitse organisatsioonilist külge arendatud ühel ja samal kujul, ent sellele vaatamata tema mõte ja sisu on ja jääb ikkagi üheks — haarata võimalikult kõiki neid tegevusalasid, mis on suunatud õhupommitamiste ja selle tagajärgede vähendamisele, ning haarata kaasa sellele tööle võimalikult suuri rahvahulki.

Mainitud gaasikaitsest tahaksin tähendada, et tähtsaimaks elementideks gaasikaitse on kodanike kaitse sõjagaaside vastu, mis oma iseloomult jaguneb a) üksikkaitseks ja b) ühiskaitseks. Üksikkaitsevahenditena kasutatakse gaasitorbikuid, gaasimäärdeid ja gaasikaitseülikondi. Ühiskaitsevahenditena tulevad kõne alla gaasivarjendid ja muud gaasikindlad ruumid. Gaasivarjendid on fortifikatsioonilised ehitused ja nende ülesandeks on pakkuda varju kodanikkudele eeskätt sõjagaaside, aga ka lõhke- ja süütepommide ning kokkulangevate hoonete rusude eest. Sellest tingituna on gaasivarjendite suhtes seatud üles rohkesti ehitustehnilisi nõudeid, milliseid meie aga siin praeguses kirjutuses pikemalt ei käsitle.

Gaasivarjendite ehitamine on küllalt kulukas ettevõte, ja tänapäeval ei tea me ühtki riiki ega linna, kes oleks majanduslikult suutnud juba varjendeid ehitada kogu oma elanikkonnale. Hoopis väike on see inimhulkade protsent, kes tänapäev sõja puhkedes võivad leida varju gaasi- ja pommikindlates keldrites. Koguni üksikkaitset gaasi vastu pole suudetud üheski riigis arendada soovitud ulatuses. Mitte asjata ei ole ka meil vastavate varjendite ehitamist nõudev propaganda, kuid kõik see nõuab suurt kulu ja sellega seoses ka aega.

T - M - 30 —
löötskurn

T - M - 40 —
elektrijõul ja
käsitsi käivi-
tatav venti-
laator-kurn

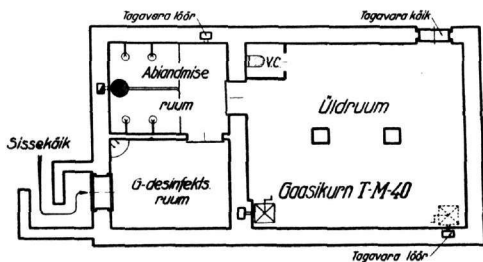

Pidades silmas sõjatehnilisi seisukohti ja kohalikke olusid, on saanud kombeks ehitada gaasivarjendeid suurusega 20—100 inimesele. Inimese õhuhuhutuse tarve on keskmiselt 2—2,5 kantmeetrit õhku tunnis. Kui avar varjend ka ei oleks, ei suuda ta ikkagi pike-mat aega hoida inimesi endas, kutsumata esile lämbumist. Seetõttu on paratamatult tarvilik varjendisse värske õhu juurevool väljast. Kuna gaasirünnakute korral välisõhk on mürgitatud ja sel kujul inimesele tarvitamiskõlbmatu, siis kehtval varjendis viibimisel langeb vastutav osa gaasikurna dele, mis on monteeritud varjendisse ja gaasitatud välisõhku enne varjendisse voolamist puhastavad sõjagaasidest. On siis ka arusaadav, missuguse suure tähenduse omavad varjendites kasutatavad gaasikurnad, nii oma töövõimelt, konstruktsioonilt kui ka hinnalt. Viimane tihti just takistabki kurnade suuremat levikut rahva seas ja pirdub kaudselt varjendite ehitamistki.

Leidlikkude meeste töölerakendumine gaasihäda-ohude vastu kindlustamiseks vastavate tõkkeabinõude leiutamiseks on kõigiti tervitatav.

Gaasikaitse alal on Eesti mehed ja Eesti tööstus meile mõndki head annud. Järjekordselt leidurite leitnant Th. Tomsoni ja tehnik A. Madvärki poolt konstrueeritud kolmetüübilised gaasikurnad on suureks sammuks edasi selle ala leiutuste seas. Kõrvutades neid välismaa sellelaadsete kurnadega tuleb anda au meie leiutustele. Uued gaasikurnad oma konstruktsioonilt ja töövõimelt ületavad välismaa omad ja on viimastest suure hulga odavamad. Konstruktsioonilisest küljest väärriks allakriipsutamist juba võimalus neid monteerida põrandapinnale ja rutuline ümberasetamise võimalus ühest ruumist teise. Välismaa kurnad on pea-aegu kõik konstrueeritud ainult seinale või seina sisse. See muudab tülikaks ja aegaviitvaks aparatuuri ümberpaigutamise ruumist ruumi, võimaliku ruumi purustamise puhul mürsu poolt. Aegaviitev ümberpaigutus varem selleks ettevalmistatud ruumi on seotud suurte inimelude kaotustega.

Leidurite Th. Tomsoni ja A. Madvärki poolt konstrueeritud gaasikurnad on kolmetüübilised; T-M-30 — lõõtskurn, T-M-40 — käsitsi käivitav ventilaatorkurn ning T-M-40 — elektrijõul ja käsitsi käivitav ventilaatorkurn.

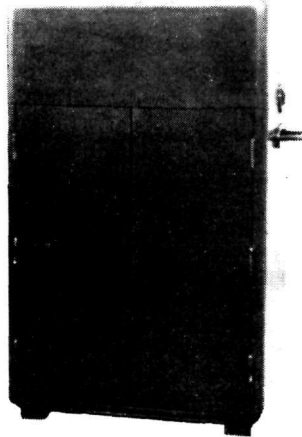

G-kurna asetusvõimalusi varjendis

Gaasikurna T-M-30 normaalne õhupuhastamise võime ulatub kuni 50-le tegevuses või 80 tegevusetu gaasivarjendis viibivale inimesele. Õhuhuhutamine teostub kroomnahast lõõtsa abil. Selle kurna üheks heaks omaduseks on tema töökorda seadmise võimalus nii püst- kui ka kaldasendis, kusjuures püstasendis temaga töötavad tavaliselt kaks inimest, aga väikese hoidehargi abil püstasendist kaldasendisse kallutatuna võimaldab töötamist ühel isikul. Kurna mõõdet on 50×50×80 sm ja ta läheb maksma kaitseainega täidetult 350 krooni.

Käsitsikäivitav ventilaatorkurn T-M-40 omab õhupuhastamise võime 100-le tegevuses või 160 tege-

vusetu gaasivarjendis viibivale inimesele. Õhuhuhutamine on kurn varustatud ventilaatoriga, mis on käivitav käsitsi vända abil. Ventilaatori õhuhuhutamisvõime on reguleeritav ja tarviliku õhuhulga mõõtmiseks on ven-

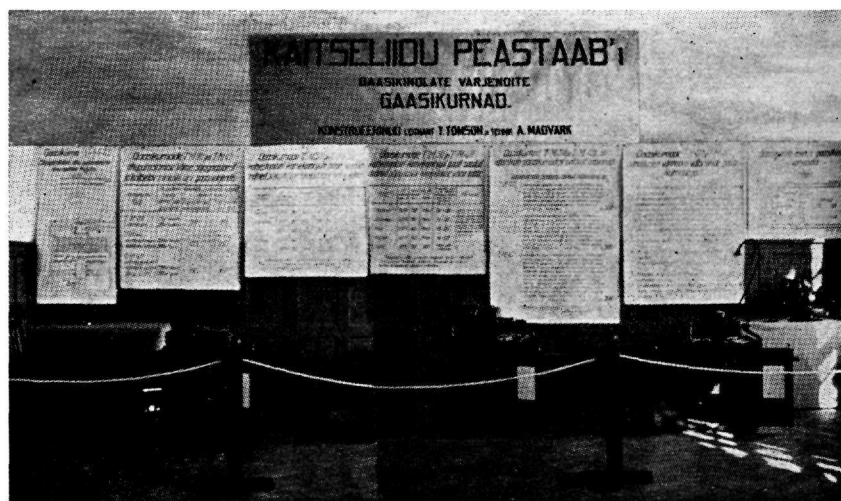
G kurn asetatuna kaitsekasti

tilaator varustatud sellekohase õhuhulga mõõtjaga. Mõõteilt on see kurn eelmisest veidi suurem, nimelt 55×55×90 sm, ja maksab ühes kaitseainega täidetult 500 krooni. Selle kurna teisik, samuti märkidega T-M-40, on töötamiseks varustatud aga juba 0,59 KW elektrimootoriga, kuid elektrijõu katkemisel on võimalik temaga töötada ka käsitsi vända abil. Lisaseadlised tõstavad ka kurna hinna 700 kroonini.

Kehtvatel katsetustel on gaasikurnad näidanud, et nad on võimelised kõiki senituntud sõjagaase, peale vingugaasi, absorbeerima ja omavad suure sõjagaaside ja mürgsuitude kinnipidamise võime. Kogult on uus kurn väike, konstruktsioonilt tugev, käsitamiselt lihtne ning kaalult kerge. Kurnade üksikosa on monteeritud üheks tervikuks kahekordselt vineeritud ja õlivärviga kaetud niiskuskindlase kasti. Seesugune monteerimine võimaldab kurna otstarbekohast transporti ja kaitseb kurna riknemiste eest. Peale selle tuleb arvestada veel, et nad on hinnalt 2—3 korda odavamad välismaalt sisseveetavatest kurnadest. Lõhkepommidega pommitamise korral võimaldavad konstrueeritud gaasikurnad imeda gaasivarjendisse värsket õhku, ilma et seejuures tarvitataks kurnas olevat kaitseainet. Pealegi on sisseimeta õhu soojendamiseks võimalik kurna varustada õhu eelsoojendajaga.

Arvestades kurnade katsetulemusi ja pidades silmas neid häid lisaomadusi, millistega ei ole varustatud välismaa kurnad, võime tunnista, et uute kurnade tarvitamiselevõtmisega kodanlik gaasikaitse kodanike heaoleku kaitseks on astunud edasi tunduva sammu oma tegevustel.

KL Peastaabi väljapanekuid X E. Näitus-messil

„Kopiec Józefa Piłsudskiego“

Augustikuu algul seisab Poola rahvas suure rahvusliku sündmuse ees: Krakovi lähedal Soviniec mäel valmib ja avatakse suurima poolaka, marssal Josef Piłsudski, mälestusküngas, nõndanimeetatud „Kopiec Józefa Piłsudskiego“. See on omapäraseim mälestusmärk, mis niihästi Poolas kui ka mujal üldse on ehitatud.

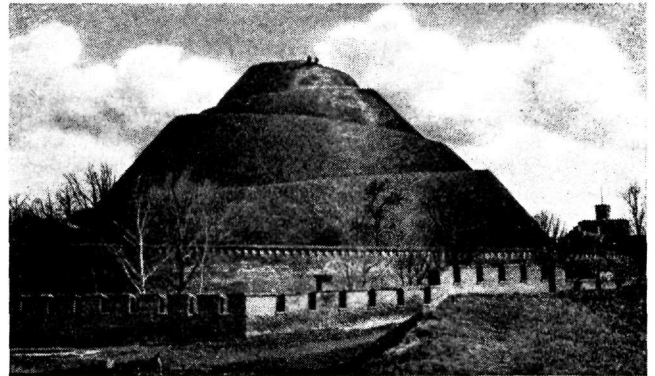
Viibides tänava suvel teiskordselt Poolas täitub ka ammune soov lähemalt tutvuda marssal Piłsudski maise põrmu asukohaga Vaveli lossi sünges ning hardas keldris teiste Poola rahva suurimate ja parimate poegade kõrval, samuti ka Piłsudski mälestuse jäädvustamiseks ehitatava „Piłsudski küngaga“ Soviniec mäe tipul, mis siit vaatab heleda koonusena kuningate linnale Krakovile. Siis, juuni algul, ei võinud keegi arvata, et Piłsudski põrm tekitab säärast sisepoliitilist ärevust nagu see varsti hiljem sündis ja meiegi ajakirjanduse kaudu teatav on. Vana marssal lamas kristallkirstus, mis kaetud vaskse katte-kirstuga. Tema juure käib juba mitu aastat päevast päeva omi ja võõraid seisatama ning vaikselt mõtlema, milline oleks olnud Poola saatust siis, kui Poolal poleks olnud maailmasõja algpäevist saadik säärast juhti kui Josef Piłsudski, kelle süda asetseb Vilnos.

Kuna Josef Piłsudski on etendanud määratud osa ja tähtsat murrangut Poola rahva hüvanguks, siis on see loomulik, et tema mälestus on Poolale püha. Tema mälestuseks püstitatava künga loomisest on võtnud osa sõna otseses mõttes kogu Poola rahvas. Sest nagu kinnitati, polevat Poolas omavalitsust, organisatsiooni, kooli jne., kelle esindaja poleks oma käega kärutäit mulda kokku kannud Soviniec mäele, mis asub kilomeetrit 12 Krakovist eemal, lääne pool.

Sinnasõit Krakovist on meeliülendavalt kaunis, eriti Soviniec mäe läheduses ja kiirevoolulise Visla kaljastel. Auto teeb hulk aega spiraalseid ringe paksu lehtpuumetsaga kaetud Soviniec mäe korrallikel teedel, enne kui jõuab tippu, mis kujutab enesest paar korda Tallinna Vabadusväljaku suurus tasast lagendikku. Otse selle keskel tõuseb taeva poole koonusetaoline üle 30 meetri kõrgune mägi, läbimõõduga alt ligemale 150 meetrit. Viimane ongi pealkirjas nimetatud Piłsudski mälestusmärk, mis on igavene ja millise mõju on ka haaravam kui mõnegi teise mälestusmärgi oma. Künga — jah, nii teda nimetatakse, kuid õigem oleks siiski tarvitada mäe — ümbruses askeldab kümneid ja kümneid töölisi. Mäe alumine külg on juba kaetud mätastega, spiraalselt ehitatavaist teedest on pooled juba valmis sillutatud. Eemal aga kaevetakse alusmüüri „1000 urni paleele“.

Juba varsti pärast Josef Piłsudski surma otsustati Soviniecile ehitada kõnealune mälestusmärk. See koht valiti seepärast, et just siit algas Piłsudski omal ajal tegevust oma legionäridega Poola maa ja rahva va-

bastamiseks võõrast võimust. 6. augustil 1934. a. toimus nurgakivi panek Piłsudski mäele vastavate suurte pidustustega kogu rahva esinduse osavõtul. Sellest kõneleb marmortahvelgi mäe nõlvakul. Veeti ümbrusest esimesed kärutäied mulda hunnikusse, millest nüüd on valminud 36,5 m kõrgune mägi 120.000 ruumimeetri mullaga. Selle keskel, põhjast harjani, on 1,5×0,75 m suurune puust toru, kuhu on toodud mulda igast Poolamaa nurgast, igast vojevodkonnast. Sellega ongi sümboolselt, ent ka tegelikult, tähendatud, et Kopiec Józefa Piłsudskiego on ehitatud kogu Poolamaa poolt.

Kopiec Józefa Piłsudskiego

Ning igauks, kes on kolme aasta kestes tõusnud Soviniec mäele, on kärutanud mulda järjest kõrgemaks tõusnud mäe harja. Seda on tulnud tegema kaugelelt välismaadeltki, rääkimata sadadest ja tuhandetest ekskursioonidest kodumaalt. Koolid, kes kuskilt kaugelelt Põhja- või Ida-Poolast Krakovi kuningate linna ilu on tulnud imetlema, on käinud kõik Piłsudski mäe ehitamas.

Nagu algul nimetatud, valmib augusti algul võimas mälestusmärk Piłsudskile lõplikult ning ta avatakse suurte pidustustega, millele jällegi kaasa tunneb kogu Poola rahvas.

Mäe tippu tuleb marmortahvel vastava pealkirjaga ja elektrilamp, mille õhtune ja öine valgus paistab kuni 300 kilomeetri kaugusele. Võib kujutella, milline on öösel selle mõju mäele enesele. Ent kaugelelt Tšehhoslovakkiaski paistab see tuli, rääkimata ümbruse laia raadiusest.

Kõnealune mägi on ehitatud kpt. St. Koźmińskie ja arhitekt Fr. Maczyńskie plaani järgi ning läheb maksma õigei aukartust äratava summa, kuna Soviniec mäele Piłsudski mälestuse jäädvustamisel ei piirdata ainuüksi sellega. Lähemas tulevikus ehitatakse siia ka „1000 urni palee“, milles on ette nähtud kõige koondamine, mis on seotud J. Piłsudskiga ja ta suure elutööga. Erilisse saali paigutatakse aga urnid mullaga, millest Piłsudski mägi on ehitatud. Neid urnisid loodetakse saada kokku 1000, millest nimigi „1000 urni palee“. Juba praegu on hulk uhkeid, kallihinnalisi urne kohal. Neid on isegi välismailt — Ameerikast, Hiinast, Saksast jne., rääkimata kodumaistest linnadest ja vojevodkondadest.

„Kopiec Józefa Piłsudskiego“ saab Poola oma suurima ja uhkeima mälestuskünga, milliseid Poolas on ligemale 10 tähtsaimate rahvus- ja kultuuritegelaste mälestuseks, nagu Krakovi lähedal kopiec Kościuszki, mis ehitatud juba 115 a. eest, kopiec Sienciewiczzi, Krakusa, Wandy j. t.

Eesti ja Latvia kl. külalised mulda viimas marssal J. Piłsudski mälestusküngale

Handwritten signature: Kalle Mägi

Kilde Malmi laskerajalil

Malmi laskerajal oli maailmameistrivõistluste ajal palju sündmusi — piasasju — mis nagu hästi ei mahu artikli raami ja seepärast nimetame neid siis „kildudeks“ ja avaldame allpool neist iseloomustavaid: —

*

Esimese paugu Malmi laskerajal laskis pidulikult avamisel Eesti meeskonna peajuht kindral O. Sternbeck, ja laskis nulli. Aga mõni minut hiljem „parandas“ laskur E. Kivistik peajuhi poolt „tehtud“ vea. Ta asus tulejoonele proovima oma vabapüssi. Kihutas kõik 5 lasku järjest 300 meetrilt 10-lisse ringi. Jutt levis kulutulena tüürul, ja kuna sel ajal veel aukülalised kohal olid, ja sellest kuulda sai ka end. Soome president P. E. Svinhufvud ehk, nagu soomlased teda hüüavad, Ukko-Pekka, siis sammus ta E. Kivistiku selja taga, et seda meest lähemalt vaadata. Ja E. Kivistik kihutas P. E. Svinhufvudi juuresolekul veel 5 lasku kümnelisse ringi, seega 10 lasuga 100 silma ehk 100 protsenti. Laskurile jagati kiitust ja eestlased olid endale nime „teinud“.

*

Kõik meie laskurite poolt lastud seeria- ja medalivõistluse tagajärjed märgiti üles ning anti juhtide kätte läbivaatamiseks. Kel lasud ei õnnestunud, hakkasid siis ennustama, kuidas neid tagasi Tallinna saadetakse. Mõni arvas, et küll vist asetatakse lennukisse, et kiremalt lahti saada. Aga sootuks ise arvamisel oli laskur J. Vülberg, kes arvas, et lennukile teda küll ei paigutata, ka laevale mitte, tal tuleb vist Helsingist Tallinna ujuda...

*

Kenad ja lõbusad mehed laskerajal olid šveitslased. Neist hoovas temperamenti, kuid sealjuures jatkus neil laskmisel küllaldaselt külma verd. Oli juhus vaadata, kuidas šveitslane Grünig kord püsti asendist 300 meetrilt kihutas märklauda 6 silma. Selle asemel, et ohata ja pead kratsida, pöördus ta ümber ja hakkas suure häälega naerma ning kaaslasega vestlema. Laskur ei kaotanud tuju, sest ta teadis, et kümned tulevad järele, ja tulidki.

*

Kõikide huvi keskpunktiks Malmi rajal oli mitme- ja mitmekordne maailmameister šveitslane K. Zimmermann, 41. a. vanune Luzerni püssimeister ning relvavabriku omanik. Kui ta laskerajale asus, siis seisid alati hulk inimesi tema selja taga. Algul imeteldi tema tulemusi, kuid hiljem hakati imetelema tema relva — vabapüssi. Tema on veel ainuke võistleja meeskonna liige, kelle vabapüssil on vana tirooli pära. Just kui koot paistab see välja. Aga kümneid aastaid on mees sellest püssist lasknud ega lahu temast. Teised šveitsi laskurid on oma püssipära uendanud.

K. Zimmermanni vabapüss on veel seetõttu haruldane, et ta kaalub täiesti lubatud 9 kilo. Teistel on relv kergem. Küllap tal püssipära on tina täis valatud. Püssilaad on tal täis graveeritud ning kaunistatud igasuguste ilustustega.

Šveitslased lasksid oma relvadest ning oma laske- moonaga.

*

Kuidas tuleb varjendist tagajärgi näidata, seda peame õppima ja võisime õppida soomlasilt. Kui tabamuse juures võis kahelda riivamise tõttu, kas oli

see 9 või 10, siis näidati alt alati väiksem silm, ja sellest siis tuli, et tihti laskurid nädatud tulemustele mõne silma juure said. Mahakiskumisi tuli väga harva ette.

Miks talitasid soomlased nii? Selle põhjuseks oli asjaolu, et mitte laskurit närveerida. Loomulikult muutub laskuri tuju halvaks, kui talle näidatakse 10 ja hiljem osutub see 9-ks. Paremini siis juba näidata väiksem silm, ja kui laskur saab juure, muutub ta meel rõõmsamaks ning tõuseb ka tuju.

*

Soomlaste spordimehelik korrektsus ja viisakus paistis Malmi laskerajal väga teravalt silma. Tuhandet inimest käisid päevas lasketiiru külastamas ja sajad seised parimate gruppide, nagu soomlaste, šveitslaste ja eestlaste selja taga. Oli mitmelgi korral juhtumeid, kus eestlased olid seisukorras, et nad oleksid võinud soomlasist või šveitslasist mõne silma taha jääda, kui meie laskureid tulejoonel oleks närveeritud lärmi tegemisega, milleks keeldu polnud. Soomlased istusid hüüvaikselt, hinge kinni pidades, meie laskurite selja taga, ei ainustki püüsu. Ja kui mõni meie mees võitjaks tuli, siis ei oldud kitsi kiiduvalduste jagamisega. Veri on ikka paksem kui vesi. Aga ka üldiselt oli pealtvaatajate ülalpidamine korrektne.

*

Et saksa laskurid on tõsised laskesportlased, selles võidi veenduda maailmameistrimatšil vabapüssist laskmises. Sakslasil polnud üldse ette nähtud laskmine vabapüssist. Aga kui laupäeva õhtul, s. t. päev enne matsi, ülemjuhataja kindral Östermanni juures koos oldi ja seal võistlusit vaimustusse satuti, teatas äkki Saksa meeskonna esindaja: — „Ka meie võtame osa vabapüssimatšist“.

Neil polnud aga vabapüssi. See hangiti soomlasilt. Ja treenida said nad vaid niipalju kui seda lubab laskemäärustik — iga asendi ees 10 proovilasku.

Saksa meeskond tuli 9 rahvuse hulgas 7-ks, meeskonna tagajärgjega 5218 silma, jättes Daani 5187 ja Läti 4817 silmaga enese järele.

*

Paljudele jääb vahest arusaamatuks, kuidas tuli, et lätlased Soomes nii halvasti lasksid. Ega nad siis treenimata välja tulnud? Läti kaotuse kohta seletas kindral O. Sternbeck, et lätlastel nähtavasti pole olemaski vabapüssi. Nad võistlesid kaasa sõjapüssist. Aga nõrgemad nad on, ja esinesid ka esimest korda. Kui lätlased enestele muretsevad korralikud relvad, võivad nad hulga paremaid tulemusi näidata.

Läti päris süiski ühe maailmameistritiitli, ja nimelt ltn. Klava kaudu, kes tuli olümpia-duell-laskmises esikohale, lüües oma kaasmaalast kapten Marvet.

*

Ameerika laskurid V. Woodring, Schweitzer ja teised paistsid oma riietuselt välja reisikohvritena, milledega pool maailma on läbi reisitud ja mis seetõttu võõrastemajade plakatidega on üle külvatud.

Need Ameerika laskurid kandsid erikist laskuririidetust ja pintsaku seljale olid ömmeldud kõikide matside ja klubide nimetused.

Üks meie meestest naljatas sel puhul, — „Pole viga, las' laseme veel mõned aastad, üks vaatame siis. Ömbleme ka eneste pintsaku seljale kõik võidetud

matšide nimed... Ja vaatame kumma pintsaku selg siis kirjum on...“

Jah, ameeriklased on reklaami rahvas ja armastavad reklaami. Meie inimesed panevad rohkem rõhku tulemustele.

✱

Kena mees oli meie püstolilaskja ltn. A. Kriisk. Küll ta võis neid olümpiaduellseeriaid välja lasta. Ainuke viga, mis tal oli, — ei jatkunud niipalju raha kaartide ostmiseks, mis annavad laskmisloa.

Kui ta oli enesele mõne kaardi muretseanud, siis nägu hülgas rõõmust. Esimese 8-sekundilise seeria laskis ta välja täies rõivastuses. Tuli järgmine 6-sekundiline seeria, siis viskas mütsi peast ja 4-sekundilise seeria ajal viskas ka pintsaku seljast.

✱

G. Lokotar sai Malmi laskerajal haruldase kingi. Eesti meremehed, aurik „Pärnu“ kapten Georg Orav ühes oma 1. meistri Horstiga, olid tulnud Põhja-Soomest ja olid teel Tallinna. Läbisõidul külastasid nad ka Malmi rada, kus imetelid Eesti laskurite vahvust. Tallinnast tuli jälle kapten Tiitus, kes pidi sõitma Oulusse aurik „Koidulaga“. Laskevõistluse lõppedes lahkusid ka meie meremehed — ja äkki pöördub kapten Tiitus tagasi, võtab rinnast nelgi-õie ja annab selle edasi sõnadega: — „Andke see edasi G. Lokotarile. Ütelge, et see on Eestist toodud lill...“

Ja G. Lokotar pani selle oma taskuraamatu vahele. Hoiab.

✱

Rootsi püstoli-maailmameister T. Ullman, kui tuli püstolirajale seeriaid laskma, võttis alati suure hunniku seeria-kaarte kaasa. Juhtus tal kas või esimene lask kümnest välja minema ning sattuma 9-sse, viskas ta selle kaardi otsekohe kõrvale, hoolimata sellest, et seerialaskmine pole ju muud kui treening. Tema seeriad pidid kõik olema puhtad kümned, s. t. 50-lised.

Ühel päeval jälle treeningul olles lausus ta oma sõpradele: — „Malmi laskerajal püstitan ma uue maailmarekordi...“ Ja matšil oligi tema tulemus va-

bapüstolist 555 silma, mis on endisest maailmarekordist, mis ka seisis T. Ullmanni nimel, 8 silma võrra parem.

Läinud aastal Berliini olümpiaadil laskis ta 559, kuid seda ei tunnustanud laskurüürioon maailmarekordiks.

Niivõrd kindel mees on T. Ullman...

✱

Soome maailmameister Kullervo Leskinen armastab üllatada kogu maailma. Vast maailmameistrivõistluste eel laskis ta ühisvõistlustel Soomes vabapüssist 3×40 lasuga 1139 silma, missuguse tagajärgena ületas maailmarekordi 25 silmaga. Nüüd, matši ajal, kihutas ta 10 silma võõrasse lauda ja sõjapüssist laskis püsti asendist 92 silma!

Meie laskurid muutusid Malmi laskerajal kinodivadeks. Aina ümbritsesid neid päevapiltnikud ning ka kinofilm operaatorid. Eriti tagaotsitavad olid G. Lokotar, E. Kivistik, H. Kivioja ja teised. Ühel päeval tahtsid Eesti ekskursandid pildikioskist osta G. Lokotari ülesvõtet. Vastati: — „Täna ei ole. Aga homme hommikul saate.“

✱

Maailmameistrivõistluste ajal muutus Helsingi märgikandjate linnaks. Korraldava toimikonna poolt jagati juhtidele, osavõtjatele ning ajakirjanikele erilised rosetid rinnas kandmiseks. Ja kuna tegelasi ning osavõtjaid oli palju, siis paistis, eriti õhtutel, et Helsingis iga teise inimese rind on dekoreeritud rinnamärgiga.

✱

Šveitsi maailmameister K. Zimmermann tundis huvi meie laskuri E. Kivistiku vastu. Ühel päeval tuleb soome laskur Veckström meie laskuri V. Jaansonini juure ning küsib: — „Kuule, ütles mülline kirp on E. Kivistiku püssil. Kas rõngas- või tulpkirp.“ V. Jaanson vastab rahulikult: — „Tulpkirp“. „Ah nii. Ega mina selle vastu vastu huvi ei tunne. Zimmermann tahtis teada saada...“

Laupäevaõhtu saabudes oli suur küla täis väsinud inimesi ning ükshaaval tuli neid juure mõisast kulgevast pikka teed. Nood olid teovaimud, kes pidid kaduma külast uuesti juhapäeva õõsi. Tulid nüüd, nädalalõpul, roidununa, jalga vedades ja küürus, näol sügavd murejaljed nädalast teise, kolmandasse, neljandasse ja kümnendasse ronivast teotööst, pilgud ähmunud. Samasugustena lahkusidki alati taas tööle, saamata sirutada nappide tundide kestes õieti kontegi. Nende elu oli töö, rühmatud tihtigi tühja kõhuga — üksainus suur

töö, lõhestatud murest, millistel öödel saaks küll harida oma ääremaalist kehva rendipõldu.

Talude väravaile ilmus määrdund lapsi, kes siba-des ruttasid vastu isadele-vendadele. Korraaks nad tõseti palge juure, karm nägu pehmenes, vaevatud käsi püüdis silitada kohmakalt-õrnalt noort pead, siis tatsus aga väsinud jalg taas jatkata konarlikku teed. Suures külas ootas teolisi saun, kodu ja — poolepäevane puhkus. Oli tulemas raske töönädal mõisas — uuel esmaspäeval algas rehepeks. Vaikides söödi Saunasoo rendi-

talude kehvades peredes laupäevarooga, suutäite vahel ohtes.

Aga siis, kui päike juba ammu oli kadunud mõisametsade tihedasse palistusse ja naaberkülas ulus nälgunud peni, ilmus Saunasoo külatänavale üksik ratsamees. Sõitis sammu kivisel teel, juuste lehvides ja koerte kilgates ümber, ning puhus õitsisarve. Midagi omapärast, leevendavat ja mahedat oli selles helis, mis julgustavana ja töotavana ujutas üle Saunasoo suitsutared. Liitus teine, siis kolmas ratsanik, tuli paar näitsikutki, ja hakkas kõlama huike.

„Tulge õitsile, õeksed,
tulge välja, külaneid!
Tulge endid tuulutama,
oma hääli kuulutama —“

kutsus õitsilaul. Pikkamööda tihenesid hõisked hämarusse mattuvas külas ja õitsiliste hulk kogunemispai-
gas, avaral külaeelsel vainul, kasvas kiiresti. Videvikul valitsenud tarretus näis järsku Saunasooilt kadunud olevat. Kostis kogunemiskohalt naerugi ja rõkatas ajuti vallatuid kilkeid. Sügisele kalduva suve kasvav öö oli ilus. Metsad helisesid ja kajasid. Pikkamööda eemaldus külast õitsiliste kaugenev laul. Kaua seisid taluõuedel üksikud mahajääjad, nautides õitsiliste kaasakutsuvaid hääli. Kui need täieliselt olid vaikinud, siis lahkuti majusse. Öörahu laskus Saunasoole ja selle viletsatele ääremaalistele põldudele, mille saak oli alati napp. Maa maksis kätte oma harijaile-narrijaile, aga viimased ei saanud tasuda seda edasi mõisnikule, kuigi teadsid, et kurja juureks on too saks...

Paarkümmend õitsilist saabus õitsiplatsile, küla ühiskarjamaale, mõne versta kaugusel külast, mille moodustas padrikuga ja paari tiheda kuusetukaga piiratud ühest servast sohu laskuv legendik. Üheaegselt hüppasid õitsilised sadulast. Raske oli määrata, kes täna jäi viimseks — seega varesetallajaks.

— Va' Kaela Maidu Päärn! usaldati kahtlustada noort perepoega, kes näis täna vaikne ja pikaldaselt mõtlik.

— Küllap sul', Päärn, varesetallajana tuleb anda Mai tänaseks ööks minu lehistele!“ nokkis Soodla Annuse Annus, lõpetanud suure hao sidumise hobuse esimese jala ümber. Ta oli neid väheseid Saunasoo külas, kes kunagi ei kasutanud hobuse liiklemise tõkestamiseks kammitsat, jäädes truuks vanaisa põhimõttele ja tunnustades vaid suurt hagu.

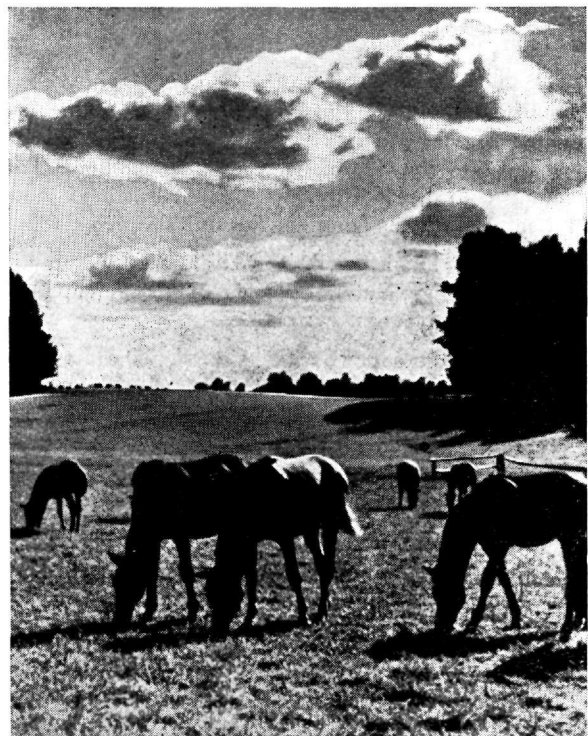
Mehed naersid, tüdrukud kiljusid ümberringi, neist mõnigi kadedusest, sest Kaela Maidu Päärn, olles hinnatuim noormees Saunasoo külas, nägi vaid laisa ja kehva Sõkla Kaarli Maie — külailudust, keda kadestati võrdselt Päärnaga.

— Eks sa, Annus, anna aga Sõkla Maiele hommikupoolsel ööl nuga ja saada ta metsa lehiseid lõikama, et küljealune oleks pehme! kuuldus Koluotsa Hindriku Aadu nõuanne kaugemalt. Temalgi teati olevat tütar, ning Aadul ei oleks midagi selle vastu olnud, kui

ta oleks võinud Päärna väimeespojaks nimetada. Sedagi teati kogu Saunasoo külas.

Aga Kaela Maidu Päärn ise oli vaikne ja mõttes. Paistis, nagu ei kuulekski ta märkusi ümberringi. Sõnalausumata lahkus ta metsa, korjas tüseda sületäie oksa, hagu, puud ja kände ning laskis need legendiku keskele jõudnult prantsatada tugevalt turjalt kohale, kus süüdati tohutu õitsituli. Kui põletismaterjaali oli küllaldaselt kogutud, istuti ümber tule. Jutt varesetallajast vaibus Päärna tõsiduse tõttu. Pikkamööda lisandus inimesi. Neid oli nüüd rohkem kui hobuseid. Tuli tüdrukuidki külast, ehitult ja paremais rõivais, sest teati, et laupäevaseil ja pühapäevaseil õitsiolenguil on oluline osa noorte armuelus ja võib-olla — noorte tulevikugi kujunemises. Õits argipäeval ja õits laupäevaõhtul — need on kaks eriasja. Sellekski õitsipeoks oli korjatud raha, ja nüüd saabus õllemaat ning viina, saabus ka Laabuse Piitre Tõnn saiadega tüdrukuile. Ta oli toonud need mõisakõrtsist. Pere- ja lesknaised, toonud kaasa nisurõõska, võid ja piima, askeldasid tule ümber, tõmmates tule lähikonda maha pika valge kangaga, et laotada sellele toidukandameid. Tulest eemal lõi üürgama torupill, kuski veeti juba vägikaigast. Metsaservalt kostis külaneidude rõkkav ja anuvalt-leebe laul:

„Tule õitse, ella velje!
Ma teen arule asemed,
söödile teen suured sängid;
alla kitkun angervaksad,
pea alla piibeled,
jalutsi panen jaanililled,
kõrvale panen kullerkupud...
Tule mu manu magama!“

Pikkamööda kadusid noored tule ümbert, jättes sinna vestlema vanemad. Ent Kaela Maidu Päärn ei võtnud osa õitsipeo lõbutsemisist, nagu kaugelt kuulis ta torupilligi. Istus omaette ja vaatas tulle, mille taga paistis hobuste ähmuvaid kujusid ja metsa must ning tihtigi salapärane müür, mille taustal oli sageli nähtud sädelemas hundisilmi. Aeg venis. Aegajalt kuulatas Päärn neidude hääli — veel ei olnud ilmunud Mai, kuigi ta lubas tulla täna. Päärn ohkas. Tal oli muresid.

Siis tuli Soodla Annuse Annus, istudes Päärna kõrvale.

— Egas sa's võtnud seda südamesse? küsis ta ja ulatas Päärnale õllekannu.

Kõnetatav naeratas ainult, võttis kannu ja jõi.

— Päärn, sul on midagi hingel, usutles Annus.
— Me oleme olnud ometi sõbrad! lisandas.

Päärn vaatas talle otsa — pikalt ja kurvalt.

— Kas me ei ole seda's praegugi? küsis ta vaikselt.

— Võiksid siis rääkida! soovitas Annus.

— Rääkida! imestas Päärn. — Sa ei saa ometi lõpetada õist rehepeksu mõisas, ei saa anda mulle aega ka oma põldude harimiseks?!

— Ei, seda muidugi mitte! raputas Annus pead.

— Noh, näed! Mul on midagi südamel! Kas ei oleks midagi südamel sinulgi, kui majas on lõppemas viimne toiduraas, kui tead, et kolme aasta eest viisid kirikaiale nälga surnud vanaema ja et aasta-paari pärast pead viima sama teed vahest ema, minema järele ka ise või nõrkema kupjakepi all?! Haganaleib ei ole ju toit, kuid parimgi põld ei anna harimata paremat. ainult et — meil teovaim rohkem ja mõnel neist jääb ikkagi pisut aega omagi põldudele. Aga tuleb sedagi tööd teha ikkagi öösiti — päevad kuluvad peaaegu täieliselt mõisale.

— Kui katsuks õige kohtuga? küsiti kõrvalt. Nooredmehed vaatasid sinna. Lähikonda olid istunud Koluotsa Hindriku Aadu ja Parvemaa Jakobi Tõnu. Kaugemal tuututas torupill — seal lõbustasid nooremaid Laabuse Piitre Tõnn ja Torupilli-Annus.

— Kohtuga! kahtles Parvemaa Jakobi Tõnu Aadu avalduse puhul. — Kui kohtust ja õpetajast lahti oled, siis võid kuidagi elada.

— Kohus on selle päralt, kel on raha! arvas ka Päärn. — Kohtu-uksed on küll laiad sisse minna, aga kitsad välja tulla — ei sealt tule midagi! Saksale õigus — töömehele malk! nõnda on mõisniku kohtumõistmise põhimõte.

Raskena vaibus jutt. Läänekaar punetas kergelt, kuski eemal ulgus hunt, veelgi kaugemal vastati sellele. Nood olid kõledad hääled. Hobused norskasid kor-raks, tõmbusid tulele lähemale, mehed vaatasid ringi.

— Me lihtsalt ei lähe öösi reht peksma, suvatses avaldada Soodla Annuse Annus. — Me ei jõua seda tööd teha. Las läheb kaebus kõrge keisri kõrva — küllap ta ehk taltsutab siis saksagi.

— Saksa viha on visa kaduma! vastas Koluotsa Hindriku Aadu.

— Aga kuidas võib siis keisri seadus sundida päeva läbi tööd teinud inimest orjama ka öösi? See peab ometi olema mõisniku salategu, millest keiser ei tea midagi. Kui saadaks saatkonna...

— Kõrvetama sinna nina! Ei — parem siis orjata seni, kuni kontides on veel kübekegi jaksu ja südames ruumi vihkamisele. Kui aga see on otsas, siis teha juba selge arve mõisnikuga, — kas või elu ja surma peale.

See mõte näis meeldivat meestele, kelle viha mõisniku vastu oli aastate jooksul kasvanud tugevaks ja sitkeks nagu tammetuugas.

— Rääkisin Sokumõisa teomeestega, usaldas nüüd poetada Päärn, — nende saks olevat inimene, nemad teda ei vihka. Aga Kiusa, Orinakõrve, Patuste ja Sosinaroo mõisades ollakse valmis meid toetama vastuhakkamise puhul. Räägivad seal, et kui meie siin Karumetsas keeldume minemast õisele rehepeksule, teevad seda otsemaid ka nemad. Orinakõrves on kilter narrinud hiljuti kaks tüdrukut, Sosinaroos pekseti vana teomes surnuks.

Jutt laskus tasaseks nõupidamiseks, millest selgesti kajas üle nooremate õitsinali. Siin, õitsil, oldi julged — siia ei olnud veel ulatunud mõisanuuskurite jalg. Liig selgesti oli meeles Kiusa vanaparun, kes armastas luusida õitsiplatsi ümbruskonnas käsilastega ja püüda tüdrukuid. Ta ise pekseti vaeseomaks, kub-jas poodi. Sellest oli küll möödunud nii palju aastaid, et nooremad kuulsid sellest vaid osaliselt siit-sealt, kuid mõisades teati ja mäletati juhtumit hästi. Teati ka, et õitsiplats on talupoja püha paik oma kindla korra ja „omavalitsusega“ — ei ole mõisaelanikel soovitatav kõrvetada nina seal, kus lõbutseb kordki aastas hobusekarjus, väljakurnatud igapäevane mõisaori.

— Kas siingi, Karumetsas, on vähe nähtud neid päevi! ohkas elatanud Parvemaa Jakobi Tõnu, silmitse-des kõrvalt Päärna süngel täismehenägu.

— Eks ta ole muidugi, näe see mõisaprouagi asi, viipas Koluotsa Hindriku Aadu.

— Sellepärast ta ka naist ei salli, et see aitab vaeste lapsi ja räägib teovaimudega. Kus sa sellega — see's mahub nüüd härra hinge!

— Mõistagi — meie olevat inimesed ju ainult kuju tõttu! tuletas mõisniku sõnu meele Päärn. Mehed urisesid.

— Kui temal seda kujugi oleks! vastati vihaselt. Siis pöördus kõnelus taas.

— Oleks proual ikka käskida-olla, võiks rühmata tööd healmeelele, arvasid vanemad mehed tõsiselt, kohendades tukke tulel.

— Ja täiskõhuga! kinnitasid nooremad.

— Kas või öösigi, kui tarvis.

— Vaevalt tema seda sooviks või üldse lubakski, usaldas kahelda Päärn. — Ja meie oma põllud — noh, nendega oleks siis lugu küll teine.

Et mõisaproua oli teisest ainest inimesi, seda teadsid Karumetsa moonamehed mitte ainult Saunasoo, vaid ka teistes rendikülades juba sealt alates, kui noor parun, viibinud mõned aastad mõisast eemal, tõi mõisasse noore ja lõbusa naise Ungarist. Nüüd oli sellest möödunud aastaid. Harva küll, kuid ometi pääses küla suhugi jutte tülidest mõisas, mille algatajaks oli parun. Paruniproua istus seesugustel puhkudel klaveri ette, asudes mängima moonameestelt kuulnud rahvalaulu — ja nii valjusti, et see kostis põldudeni, kus kurnatud orjad kupja ähvardusist hoolimata sirutasid kuulatades selga. Prouat ja ta tujusid tunti ning teda austati, sest ei juhtunud harva, millal ta otsis üles põduraid lapsi poriseil põrandail, jooksis mudilastega võidu metsalagendikel või kutsus väikesed kaasa mõisaparki. Kui parun oli halvaks, siis proua oli heaks vaimuks ümbruskonnale. Ja seda teati.

— Kui kurdakski häda prouale?! avaldas keegi.

Päärn vaatas ringi, otsides kõnelejat. — Ei aita see! märkis siis kindlalt. — Või temal hädasid vähe! See tooks pahandusi mõlemale poolele. Parem siis ühiselt teiste küladega asuda vastu ülekohtule.

Oldi taas jõutud endisele seisukohale. Kuid enne mingit otsust jooksis tule juure poisike Saunasoolt. Tuli hingeldades, peaaegu langemas pikali ja otsis Päärnat. Oli joosnud kogu pika maa.

— Mai... Mai... halises pois nutusel häälel.

— Noh, mis on's Maiega? päris Päärn kiiresti, hüpanud istumast ja joosnud tulnuka juure. Õitsilisi kogunes ümber. — Mis on Maiega?

— Mai... ta viidi — mõisa! sai nooruke üle huulte.

— Viidi mõisa? küsis Päärn, ja ta nägu tõsines. — Mai viidi mõisa? ei uskunud ta kuuldot. — Kes viis? Päärna häälel värises.

— Härra saatis aidamehe järele, jutustas pois toibudes. — Tuli varsti, kui õitsilised lahkunud, ja teatas, et härra käskinud tulla Maiel mõisa — kuni hommikuni.

— Nii! hüüdis Päärn ja silitas poisi pead. Siis muutus ta mõtlikuks, jalutades eemale tulest. Õitsitule ümber tekkis vaikus. Ümberringi sõid hobused rahulikult. Suvisel taeval olid värvid muutumas. Metsast kostis nooremate rõõmsaid kilkeid — seal lõigati juba lehiseid asemeks, hüpeldes kastese metsa all.

Algul pikkamööda, siis sammu kiirendades lähenes Päärn metsale, jättes mehed tule juure. Ei lausunud keegi seal sõna, kuid aimati, et on tulemas midagi erilist, midagi kohutavat. Üsna metsa serval peatus Päärn, pöördus ja hüüdis poissi. Ruttu eraldus see meestejõugust, mille lähikonnas oli suutnud juba pista päid kokku salk naisigi.

— Ega sina, Toomas, tea, kuhu aidamees Maie viis? küsis ta poisilt, kes jäi paljajalu seisma Päärna ette, üht sääskedest puretud jalasäärt teise vastu hõõrudes.

— Eks härra käskinud viia ta mõisa, arvas pois, — aidamees aga hakkas minema Mägralaane poole. Sa tead küll — sinna, kus see jahimaja!

— Tean, tean küll! ühmas Päärn. — Nüüd, Toomas, mine aga tagasi tule juure ja aita seal valvata hobuseid.

Ja pöördus ise ning kadus metsa. — Päärn! hüüdis talle järele Soodla Annuse Annus, ent hõige kajas küll vastu metsas, ei annud aga vastust. Raputades pead kadus metsa Annuski. Päärna jäljed rohus näitasid talle teed. Kõndides algul pikkamööda, siis ikka kiiremini, pidi Annus ometi peatselt veenduma, et pole kerge jõuda järele Päärnale. Esimese metsatuka läbinult hakkas ta jooksmata lagedat heinamaad läbi val teerajal, püüdes võtta niisama pikad jooksusammud nagu jätnud neist jäljed Päärn.

Päärna jõudes sinna, kus põlisem mõisamets las kub lagendikuks, mille keskel ühest küljest metsa ulatuva järve kaldal paikneb torniline jahiloss, valitses lagendikul vaikus. Ainult rida jälgi oli tunnistuseks, et siin äsja oli liikunud inimesi. Hääletult hiilunud maja juure, püüdis noor teomees kuulutada akende taga. Vaikus, kõikjal vaikus. Ta katsus tugevat ust torni all — see oli suletud. Mees kirus endamisi. Kuuldes siis krabinat lähedal vajus kiiresti puhmasse.

— Päärn! sosistati läheduses. — Päärn, kus sa oled?

Ettevaatlikult lähenes teine kogu jahilossile. Kui Päärn selle tundis, tõusis ta.

— Miks sa tulid, Annus? küsis ta peaaegu karmilt.

— Päärn, kus on Mai? küsis Soodla Annuse Annus, panemata tähele teise küsimust. — Peame ta päästma! lisandus ruttu, ja sõnatult sirutas Päärnale käe. Selles pigistuses aimas Päärn rohkem kui hääles. Tummalts osutas ta lossile.

Viiv hiljem klirises klaas ning kaks sitket teomeest ronis läbi akna jahilossi. Kuski paugatas uks ning tüse kogu sööstis neile vastu.

— Aidamees! karjus Annus vihaselt ning haaras tal rinnust, litsudes mehe nagu jahukoti vastu seinale. — Kus on parun? küsis ta siis, haarates mehel kõrist.

Veerandtunniks jäid mehed jahilossi. Agu värvis juba taevast, ööhämarus oli kadunud ning esimesed linnud lendasid otsima toitu, kui viis inimest väljus lossist. Ukse ees langes tütarlaps rohule ning nuttis. Kaks teomeest viisid paruni ja aidamehe järve kaldale, sidudes seal nende jalad-käed.

— Karumetsas peavad tulema uued ajad — sellest õitsiööst alates, ütles Soodla Annuse Annus, sirutades käe Maiele ja Päärnale. Siis lahutati kolmekesi lagendikult, mille ühel serval paikneva järve pind oli endiselt vaikne ja jahiloss hüljatud. Madalaid pilvi ujus varahommikuses taevas ja tuulesagar raputas puulehti. Oli alanud pühapäeva hommik.

Maailmameistrivõisflustel võidu-
tervitavad:

J. Puhk & Pojad

Riigi Piiritusemonopol

kalt esinenud Eesti laskureid

Malmi- ja vasevalamise vabrik

K. GRAUDIN

Tallinnas

Kontor: Sakala t. 39, tel. 430-34

Vabrik: Endla t. 75, tel. 435-35

EESTIMAA ÕLIKONSORTSIUM

SILLAMÄE

Maailmameistrivõistlustel võidu-

tervitavad:

A/S. O. Kilgas

„Kawe“

Riigi Turbatööstus

kalt esinenud Eesti laskureid

A/S. Kopli kinnisvarad

A/S.
Esimene Eesti Põlevkivitööstus

Masinaehitus- ja kassakapitehas

„Laverna“

Tallinn, Narva mnt. 15, tel. 308-12

Maailmameistrivõisflustel võidu-

tervitavad:

OSCAR STUDE

Tallinn

EKSPEDITSIOONI-ÄRI,

asutatud 1882. a.

LADUSTAMINE — INKASSO — KINNITUS — LAEVAAGENDID

Oma puksiirid ja laod raudtee ühendusega. Oma autopark.

Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Maatschappij, Amsterdam, esindaja.

OSAKONNAD: Pärnus, Pühavaimu 8. Tartus, Üli-
kooli 44. Valgas, Maleva 2. Viil-
jandis, Lossi 8.

KÕIGI KOHTADE TELEGR. ADDRESS: „STUDE OS“.

THOMAS CLAYHILLS & SON

ASUTATUD 1633. A.

TALLINN

OLEVIMÄGI 14

Tel. 435-23, 435-25, Laod: 306-35, 306-97

Tehniline osakond: kõik tehnilised tööstus- ja majapidamistarbed }
Välismaa suurimate firmade esindused kõigil aladel } Tel. 435-25

Laevasõiduosakond: tel. 435-26, 435-58

Ekspeditsiooniosakond: tel. 435-21, 435-59

Kaupade osakond: tel. 435-23, 435-25

BALTI LLOYD

CURT SCHILLER

LAEVAMAALKLERID JA AGENDID

Tallinn, Pikk 62

Tel. 442-75, 449-62

kalf esinenud Eesti laskureid

Plekitööstus-Litograafia

G. Linholm

Tallinn, V. Kalamaja 32

Tuubitööstus

Ariur A. Linholm

Tallinn, V. Kalamaja 32

A. J. Trankmann & Ko

Laevamaakler, speditsoon ja transport

Tallinn, Pärnu mnt. 6; tel. 442-57, 442-59

Kinnisvaraomanikkude Pank

Harju t. 48, tel. 444-44 — Tallinn

Fotola

V. Karja 1. Tel 455-09

Amatöörtööd

Maailmameistrivõistlustel võidu-

tervitavad:

A/s. Saku õlletehas

A/s. Rumberg, Tuberg & Ko.

A/s. Telliskivi-tehased

Kakao-, šokolaadi- ja kompekitehase
Aktsiaselts A. Brandmann

Tallinn, Sakala 27 ja 29

kalf esinenud Eesti laskureid

Victor Thoen & Co.

A./S. Eesti Kiviõli

Vorstivabrik
O. Lemm

Tallinn, Tatari 33, tel. 458-57
Kauplus Turukautamaja 8, tel. 459-77

Kodumaa riidekauplus
Herman Rõivas

Tallinn, Estonia pst. 11, tel. 304-80

Maailmameistrivõisflustel võidu-

tervitavad:

T/ü. Tarbija

Jaama 12, tel. 312-27

R. Treubeck

Kaupmehe 19. Tel. 460-44

Graafiline asutus

„Ligra“

Toompuiestee 10, tel. 435-88.

o/ü. Esto Muusika

Tallinn, Viru 2

Paelavabrik „RAUANIIT“ A.-S.

kalf esinenud Eesti laskureid

Elektriseits

AEG

Tallinn, Raekoja pl. 4, tel. 428-15

JOACH^M CHRIST^N KOCH

Tallinn, Vene 12, tel. 478-63

Sõjaväe Majandusühisus

Tallinn, Pikk 11, tel. 452-07

T.-Ü. „MAJA“

Estonia pst. 25

B. SABSAY & Ko.

Maailmameistrivõisflustel võidu-

tervitavad:

Tallinna Majaomanikkude Pank

Tallinna Ühispank

*Siemens-tehasie
Telefunken G. m. b. H.
Klangfilm G. m. b. H.*

Esindus

Tehn. büroo H. OESTERLEIN & Ko.

Tallinn, Vabadusväljak 7 (EKA majas), tel. 428-03

Laevaärid

Ernst Bergmann ja Ko.

Tallinn, Vabadusväljak 7, tel. 467-31

A/S. Virumaa Elektriselts

kalf esinenud Eesti laskureid

A/s. Merilaid & Ko

Aurulaevade omanikud

Aia t. 5-a. Tallinn

Ed. Poola

I järgu autotranspordifirma

Tallinn, Lauupeo t. 22; tel. 306-23, 306-24

O/ü. E. Sporleder

Asut. 1880.

Asut. 1880.

Tallinn, Kalda 24; tel. 457-16 ja 457-17

Keila villaketramis- ja kudumistööstus

Tallinn, Soo t. 27

C. Petenberg

asut. 1849. a.

Veinikauplus-Börsikelder

Tallinn, Pikk t. 7; tel. 434-85

Kõrges headuses

kodu- ja välismaa veine, šampanjat, konjakeid jne.

Maailmameistrivõisflustel võidu-

tervitavad:

Väliskaubanduse kontor
A. SELLING & Ko.
Vene 11, tel. 470-22, Tallinn

MAJAOMANIKE KREDIITPANK Ü/P.

Tallinn
Pärnu mnt. 6

Kaubandusühisus
„MINERAAL“
J. Berner & P. Sander
Tallinn, Inseneri t. 3

Mööblitehas
A.-s. „MASSOPRODUKT“
Tartu mnt. 73, Tallinn

A/S. VILL
Narvas

kalt esinenud Eesti laskureid

Vedrutefas ja mehaanikatööstus

H. Feierbach & Ko.

Tallinn, Jaama 10, tel. 304-04

Vennad Veisenberg

Puulaod Sakala 19, Liivalaia 34, tel. 460-16

Esietenduskinno

Gloria Palace

Restoran

Du Nord

Rataskaevu 3

O.-ü. Calorica

Tallinn, Rüütli 13, tel. 449-53

Maailmameistrivõisflustel võidu-

tervitavad:

Foto K. Akel
Rataskaevu 2, tel. 432-64

Konst. Mühlverk
*Akumulaatori & elemendi
tehas*

Th. Grün & Co.
Juvelier
Tallinn, Harju 28, tel. 436-03

K.-m. „Tempo“
omanik
Hanno Eitelberg

*Kuld-, hõbe- ja kristallasjade
kauplus ja kellade äri*
R. Lange
Danaturukael 5, tel. 436-20

Tsementasjade tööstus
J. Vanaveski
Asutatud 1911. a.
Tallinn, Oskari 11, tel. 435-54

Dorsfitööstus
A. Volke
Jakobsoni 18, tel. 307-37

K.-m. „Ladu“
J. Lenk & A. Michelson

Saeveski
A. Oit
Nõmme, Õie 5

Karastavate jookide tööstus
„Tervis“
Om. O. Karp
Erne 14, tel. 463-35

kall esinenud Eesti laskureid

Keemiatööstus ja seebivabrik
Feival

Volta 3

Tallinn

M. Männil & Ko

Raud, teras, laskeriistad ja
laskemoon

Pikk 13

Tallinn

Rauakauplus
Joh. Krahe

Narva mnt. 4

Tallinn

Koloniaal- ja viinakauplus
A. Eek

Tartu 19

Tallinn

Pudukauba ladu
F. Braschinsky & Pojad

V. Karja 12

Tallinn

Koloniaalkauplus
J. Luts

Lai t. 2

Tallinn

Saapaäri
A. Adamka

Harju 26

Tallinn

Elektrotehniline tööstus
E. Hansum

Narva mnt. 22 tel. 308-18, Tallinn

Riidekauplus
J. Rosing

S. Karja 11

Tallinn

Mööbliäri
J. Kallo

S. Karja 18

tel. 446-89

Kaitseliitlaste ja kaitseväelaste

ülikonna-, püksi-, palitu-, mütsi- ja kandiriie

A/S.

KREENBALT

TALLINN, SUUR KARJA 13, TELEF. 425-14

Järgmiste kodumaa tekstiilvabrikute suurmüügi keskkoh:

**Balti Puuvilla Ketramise ja Kudumise
Vabrikute A/S. Kreenholmi Puuvillasaa-
duste Manufaktuuri O/Ü. Sindi Tekstiil-
vabrikute Ühisus. O/Ü. Eesti Niidivabrik**

Däikemüük kauplustes üle maa